

ΚΟΝΙΤΣΑ

172. Σεπτέμβρης - Οκτώβρης 2013

Κόνιτσα

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ
ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Περίοδος Τρίτη • Τεύχος 172 Σεπτέμβριος-Οκτώβρης 2013 • Euro 3

Π ε ρ ι ε χ ό μ ε ν α

172. Σεπτέμβριος - Οκτώβρης 2013

φωτ. εξωφ. Π.Σ.Τ. (Μοναστήρι Στομίου)

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

«Σύλλογος Φίλων Περιοδικού
ΚΟΝΙΤΣΑ»

ΕΚΔΟΤΗΣ · ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

και Υπεύθυνος κατά Νόμο:

Σωτήρης Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. - fax. 26550 22212

Κιν. 6979138737

periodiko-konitsa@hotmail.com

Συντάσσεται από Επιτροπή:

Ανδρέου Ηλίας

Τουφίδης Σωτήρης

Τσιάγκης Ίκαρος

Ετήσια συνδρομή:

Εσωτερικού 15 Ευρώ,

Εξωτερικού 30 Ευρώ ή 40 Δολ.

Αλληλογραφία - Συνδρομές

στον υπεύθυνο Σ. Τουφίδη

Σελ.

329

Για τα 100 χρόνια...

333

Ιστορικά στοιχεία για τους οικισμούς Κόνιτσας, *Χ. Γκούτ*

341

Ο Μητροπολίτης Σπυρίδων Βλάχος, *Β. Τσιαλιαμάνη*

346

Διασυνοριακό οικομυσείο Αώου, *Α. Κατσαρού*

347

Δελτίο τύπου, Ι. Μητροπόλεως Κόνιτσας

351

Για τον Αν/ρχη Ιάκωβο Φριζή, *Κ. Τσούβαλη*

353

Λόγος για την 28η Οκτωβρίου, *Ε. Σπίγγου*

357

Β. Βαλκανικός πόλεμος, *Ι. Δάφνη*

361

Εορτασμός 28ης Οκτωβρίου, *Κ. Δημόρατου*

364

Βραβείο στο Δημ. Ζιακόπουλο

365

«Αντί να καταριέσαι το σκοτάδι άναψε ένα κερί», *Β. Τσια*

371

Οι μακαρίτες, *Π. Μπούνα*

373

Αλησμόνητες μνήμες, *Δημ. Παπαλάμπρου*

379

Βίγλα-Σκοπιά-Παρατηρητήριο, *Σωκ. Οικονόμου*

382

Ηπειρώτες πολιτικοί, *Χρ. Ζάνη*

383

Η Γιάτρεσσα, *Π. Λαζαρόπουλου*

387

Χριστούγεννα της εργατιάς, *Γ. Μαυρογιάννη*

395

Δεύτε πάντες οι κοπιώντες, *Β. Τσιαλιαμάνη*

398

Ειδήσεις - Κοινωνικά

ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ - ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Θ Ε Ο Δ Ω Ρ Ι Δ Η

Γαριβάλδ

45221 Ιωά

τηλ. 26510 7

e.theodo@ot

Για τα 100 χρόνια...

Στις 24 Φεβρουαρίου 2013 συμπληρώθηκαν εκατό χρόνια από την απελευθέρωση της επαρχίας μας και όπως έχουμε γράψει στο τεύχος 168 (Γεν-Φλεβ. 2013) του περιοδικού μας, η Συντ. Επιτροπή αποφάσισε να εκδώσει ειδικό τομίδιο τιμώντας αυτή τη μεγάλη επέτειο.

Συγκεντρώνοντας διάφορα γραπτά συμπατριωτών μας, επιμεληθήκαμε την έκδοση και παρουσιάζουμε σήμερα το βιβλίο εμπλουτισμένο και με ένα μικρό φωτογραφικό πανόραμα, για χάρη των φίλων και αναγνωστών του περιοδικού μας.

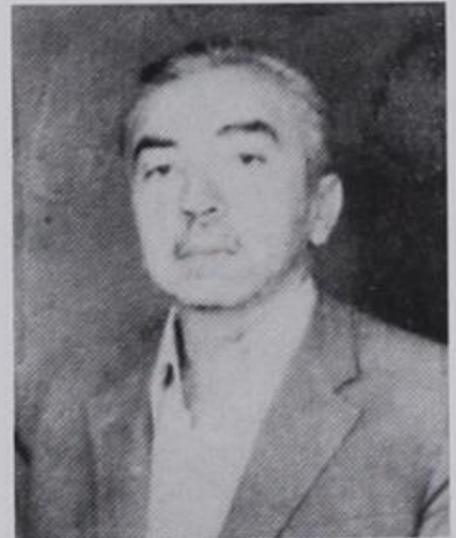
Φυσικά δεν είναι δυνατόν, ένα μικρό βιβλίο να περιλαμβάνει όλα τα ιστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν στην περιοχή μας τους 5 αιώνες σκλαβιάς. Ελπίζουμε ότι δίνουμε την αφορμή σε κάποιους ιστορικούς να ασχοληθούν σε βάθος, αναδεικνύοντας όλες τις πτυχές της πολυτάραχης εκείνης εποχής.

Πιστεύουμε ότι αυτό το μικρό μας πόνημα, θα είναι χρήσιμο σε κάθε έναν που ενδιαφέρεται για την ιστορία του τόπου μας.

Το περιοδικό εκφράζει από τη θέση αυτή πολλές ευχαριστίες στο Δ.Σ. του «ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ ΚΛΕΑΡΧΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ» που κάλυψε το μεγαλύτερο μέ-

ρος της δαπάνης για την έκδοση.

Ενημερώνουμε, με την ευκαιρία, όσους δεν γνωρίζουν, ότι ο αείμνηστος Κονιτσιώτης ευεργέτης

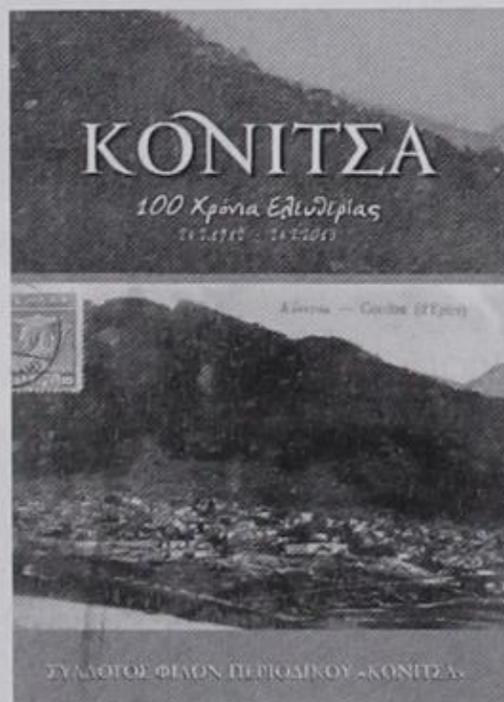
Κλέαρχος Παπαδιαμάντης άφησε τη μεγάλη περιουσία του που είχε στην Αθήνα, στη γενέτειρά του Κόνιτσα.

Παραθέτουμε ένα μικρό απόσπασμα της Διαθήκης του.

«... Ο σκοπός του Ιδρύματος είναι καθαρά κοινωφελής (εκπολιτιστικός, εκπαιδευτικός, φιλανθρωπικός κ.λπ.) και ιδιόστερα το Ίδρυμα θα καταβάλλει προσπάθειες με την περιουσία που του κληροδοτώ, να ανυψώσει το πνευματικό επίπεδο των κατοίκων της ιδιαίτερης πατρίδας μου Κόνι-

τσας...».

Η διάθεση του βιβλίου γίνεται από τη δ/νση του περιοδικού μας αντί του συμβολικού ποσού των 5 (πέντε) ευρώ για την κάλυψη των τυπογραφικών εξόδων. Όσοι, εκτός Κόνιτσας, επιθυμούν την απόκτησή του ας μας ταχυδρομούν **8 € για να τους το στείλουμε (5+3 ταχυδρομικά = 8 €).**

Η ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Η Επέτειος του αδάνατου ΟΧΙ

Έργο του Κ. Γραμματόπουλου

Πλεκτά για τους Φαντάρους

Αναχώρηση για το μέτωπο

*Το ιππικό μας. Ιωάννης Κ. Γκαρέλιας από Δίστρατο
(από τη συλλογή Ηλία Πίσπα)*

Από αριστερά Ηλίας Μαργαρίτης
και ο Γιώργο Στερ. Νίκου
από Δίστρατο
(από τη συλλογή Ηλία Πίσπα)

Πασχάλης Πίσπας από Δίστρατο
(από τη συλλογή Ηλία Πίσπα)

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΟΙΚΙΣΜΟΥΣ ΤΗΣ ΚΟΙΛΑΔΑΣ ΤΗΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΧΑΡΙΛΑΟΣ Γ. ΓΚΟΥΤΟΣ

Σεμνύνεται η Ήπειρος για τους αγώνες και την προσφορά των τέκνων της κατά την ιστορική διαδρομή από τα πανάρχαια χρόνια.

Το οικωνύμιο Κόνιτσα, κατά μία γνώμη, έχει σλάβικη προέλευση και σημαίνει είτε άλογο, είτε κορυφή. Κατά την γνώμη μου, προήλθε από το όνομα Κιόνιν ή Κιόνις, το οποίο είχε δοθεί πριν από τις επιδρομές Σλάβων στον οικισμό, στο υπερκείμενο βουνό και στο κάστρο που είχε κτισθεί, σε πλαγιά του επί Ιουστινιανού (τον 6ο αιώνα), και συν τω χρόνω μετασχηματίστηκε σε Κόνισσα-Κόνιτσα. Το 1458 το κάστρο κατεδαφίσθηκε, αλλά ο μικρός ναός του διατηρήθηκε και αποτέλεσε το καθολικό μονής, η οποία το 1590 μεταφέρθηκε στην θέση Παλιομονάστηρο και το 1774 στην σημερινή θέση της στο Στόμιο της χαράδρας του Αώου, διατηρεί δε λειψανοθήκη του 1295, στην οποία είναι γραμμένο και το όνομα του «οσίου Αλυπίου του Κιονίτου», μάλλον ως προσάτη του οικισμού. Το οικωνύμιο μνημονεύεται σε κατάλογο καζάδων του τέλους του 15ου αιώνα¹.

Πληθυσμός: το 1846 οι κάτοικοί της ήσαν 2.895 (χριστιανοί 1095, μουσουλμάνοι 1800), το 1874 4218 (χριστ. 2058, μουσ. 2160), το 1888 χριστ. 1800, το 1911 χριστ. 1489, το 1920 2740, το 1940 2313. Τον 19ο αιώνα η Κόνιτσα είχε 700-800 οικίες, δηλαδή 3.000-5.000 κατοίκους, εκ των οποίων οι μισοί περίπου ήσαν μουσουλμάνοι, λεγόταν δε κασαμπάς ή πολιτεία επειδή πριν από τις καταστροφές του 1540 είχε 7.000 κατοίκους μαζί με τους γειτονικούς της οικισμούς².

Χαμηλότερα από το κάστρο, κατά τους αιώνες 3ο-1ο π.Χ., υπήρχε οχυρωματικός περίβολος μικρής κώμης. Στους αιώνες 13ο και 14ο, η Κόνιτσα υπαγόταν συνήθως

---

1. Βλ. Χ. Γκούτος, Οι οικισμοί της κοιλάδας της Κόνιτσας επί τουρκοκρατίας, Ηπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2011 81-84 και την εκεί βιβλιογραφία. Τα ονόματα Κόνιτσα και Παλιοκόνιτσα στην Λακκοπούλα Σουλίου και πλησίον της Καμαρίνας (Σ. Ξενόπουλος, Δοκίμιον ιστορίας περί Άρτης και Πρεβέζης, 1884 225, Επετ. Ηπειρ. Φιλεκπ. Συλλ. Κων/πόλεως, 1873 86) πρέπει να έχουν σλάβικη προέλευση.

2. Ό.π., 74-77.

στο Δεσποτάτο της Ηπείρου και είχε εμπορικές σχέσεις με την Βενετία, ενίοτε δε το κάστρο της εφρουρείτο από Βενετούς³.

Το 1430 η Κόνιτσα, αφού εξασφάλισε προνόμια, παραδόθηκε στους Τούρκους και έγινε έδρα σούμπαση και κατή. Το 1540 οι γείτονες μουσουλμάνοι Καραμουρατάτες προξένησαν στην περιοχή της πολλές ζημιές και έκτισαν στον οικισμό της τζαμί, αλλά απέτυχαν να την εξισλαμίσουν όπως επιδίωκαν. Το 1656, οπότε η περιοχή της Διπαλίτσας καταστράφηκε, οι ευκατάστατοι Καραμουρατάτες μετοίκησαν στην άνω συνοικία της Κόνιτσας, όπου έκτισαν δεύτερο τζαμί, άρχισε δε να λειτουργεί το Παζαρόπουλο για ένα μήνα κάθε έτος. Δέκα περίπου ισχυροί μπέηδες έγιναν τσιφλικάδες, σπαχήδες, φοροεισπράκτορες, έμμισθοι προσάτες, τοπάρχες, έκτισαν μεγάλα σπίτια τους και έστειλαν τα παιδιά τους σε ελληνικά σχολεία. Οι μουσουλμάνοι είχαν έξι τεκέδες (ο ένας κτίσθηκε το 1670 περίπου) και 4 νεκροταφεία. Γύρω στο 1700, λόγω των αυθαιρεσιών τους, οι ευκατάστατοι Κονιτσιώτες (Μπέρκος, Χατζηνίκος, Λιάμπης, Σκουμπουρδής κ.ά.) μετοίκησαν στα Γιάννενα και αλλού.

Το 1718 οι χριστιανοί της κάτω συνοικίας εξόντωσαν ομάδα μουσουλμάνων ληστών και εξισλαμίσθηκαν για να μην τιμωρηθούν αλλά παρέμειναν κρυπτοχριστιανοί για πολλά χρόνια⁴.

Κατά τον 16ο αιώνα τουλάχιστον, συγκροτούσαν την κώμη οι εξής συνοικίες: α) Κόνιτσα, κοντά στον Αώο, γύρω από τις εκκλησίες του Αγίου Ιωάννη (αντικαταστάθηκε με τζαμί το 1540), του Αγίου Δημητρίου (αντικαταστάθηκε με τεκέ το 1670 περίπου), των Αγίων Αποστόλων και της Αγίας Βαρβάρας (όπου υπήρχε και νεκροταφείο). β) Μποράτζιανη (σημαίνει στα σλάβικα μυρτιά, στα τούρκικα σαλπικτής), γύρω από την εκκλησία του Αγίου Νικολάου, η οποία κτίσθηκε το 1458 μάλλον, κάηκε το 1829 και επανεγέρθηκε το 1843. γ) Παλιοχώρι, που βρισκόταν στον σημερινό χώρο μεταξύ του λάκκου Μπέρκου και του ναού Αγίου Κοσμά, στην θέση του οποίου υπήρχε εκκλησία του Αγίου Γεωργίου (αντικαταστάθηκε με τζαμί το 1657 περίπου). δ) Μπέρκου, κάτω από την σημερινή περιοχή του στρατώνα, η οποία ανήκε στον τιμαριούχο Μπέρκο, μεταξύ της βρύσης του Αϊ Γιάννη και του κτηρίου της Γεωργικής σχολής, στην θέση του οποίου υπήρχε εκκλησία του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου (αντικαταστάθηκε με τεκέ το 1780 περίπου). Τον 19ο αιώνα ή και

---

3. Γκούτος, Ηπειρ. Γράμματα, τχ 11/2007 663 επ., τχ 15/2010 156.

4. Γκούτος, Ηπειρ. Γράμματα, τχ. 15/2010 162-163, 168-171, 174-177, ο ίδιος, Ηπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2011 77.

ενωρίτερα η κώμη διακρινόταν σε Άνω και Κάτω Κόνιτσα ή βαρόσι⁵.

Μολονότι η Κόνιτσα ήταν έδρα του ομώνυμου καζά, αποτελούσε μέτριο οικονομικό κέντρο ιδίως επειδή η διερχόμενη από αυτήν οδός Ιωαννίνων-Μακεδονίας ήταν συνήθως λιγότερο σημαντική της διερχόμενης από το Λεσκοβίκι και επειδή μέχρι τον 18ο αιώνα είχε μόνον τρεις μικρές πηγές ύδρευσης (στην σημερινή πλατεία, στον Αϊ Γιάννη και στο κάτω τζαμί). Το υδρευτικό δίκτυό της βελτιώθηκε το 1849 με δωρεές του Μ. Σταύρου και δύο μπέηδων και έτσι τα νερά έγιναν άφθονα. Κυριότεροι οικονομικοί πόροι της ήσαν: τα προϊόντα του κάμπου της για αυτοκατανάλωση (σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι, όσπρια, αμπελουργικά), η βυρσοδεψία, η γουνοποιΐα και η υφαντουργία. Στο Παζαρόπουλο επωλούντο και γυναικείες ποδιές κατασκευαζόμενες από Κονιτσιώτισσες. Υπήρχαν και λίγοι αργυροχρυσόχοι, γύρω στο 1800 τουλάχιστον. Τα καταστήματα της αγοράς της κάηκαν περί το 1860, ενώ μετέπειτα έγιναν 200 περίπου. Τον 19ο αιώνα τουλάχιστον είχε όμορφα λιθόκτιστα σπίτια, περιβαλλόμενα από μεγάλους κήπους, αλλά δρόμους ακανόνιστους⁶.

Οι γέφυρες διάβασης του Αώου ήσαν ξύλινες μέχρι το 1870, οπότε κατασκευάσθηκε η υπάρχουσα λίθινη που έχει άνοιγμα 35,60 μ. και ύψος 19,25 μ. Πλησίον της, στην δεξιά πλευρά της χαράδρας, υπήρχαν ψευδαδάμαντες⁷.

Στις αρχές του 18ου αιώνα μεταφέρθηκε στην κώμη από την Βελλά η έδρα της επισκοπής και ιδρύθηκε Ελληνική σχολή. Το επισκοπικό μέγαρο κτίσθηκε σταδιακά από το 1681 μέχρι το 1791. Αξιολογότεροι επίσκοποι υπήρξαν οι εξής: Μανασής 1593-1609 (ευσεβής, φρόνιμος, τολμηρός, φιλογενής), Παχώμιος 1656-64 (φιλότιμος και φιλόκοσμος), Παΐσιος 1971-78 (συγγραφέας, αγιορείτης), Δοσίθεος 1808-12 (διδασκτικός), Γερμανός 1863-76 (φρόντισε για την εκπαίδευση). Στην μονή Στομίου εμόνασε ο όσιος Μαρούδης γύρω στο 1793.

5. Γκούτος, Ηπειρ. Γράμματα, τχ 15/2010 152, 168-169, ο ίδιος, Ηπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2011 72-74. 76-77. 80. Η εκκλησία του Αγίου Νικολάου πυρπολήθηκε το 1829 από τον Καραμουρατάτη οπλαρχηγό Καπλάν Μπούτσε, ο οποίος το 1835 εκτοπίσθηκε στην Κόνιτσα, όπου έκτισε οικία του (Ηπ. Ηπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2010 31).

6. Βλ. Ηπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2010 76-77, Ηπειρ. Γράμματα, τχ 13/2008 202-210, πρβλ. Ι. Λυμπερόπουλος, Κόνιτσα, 2004 47-54, 234-236. Για τους αργυροχρυσόχους, βλ. Β. Παπαδοπούλου, εις Β. Νιτσιάκος (επιμέλεια), Η Κόνιτσα και τα χωριά της, 2008 109, 112, η ίδια, Ηπειρ. Χρονικά, τ. 2005 89. Για την πυρκαϊά στην αγορά, βλ. εφ. Νεολόγος της 19.31.8.1869. Για το κτηριακό συγκρότημα της αγοράς, βλ. Λυμπερόπουλος, Παζαριού ανατομή, 1971 7 επ.

7. Βλ. Κόνιτσα, τ. 2006 497 επ., Ηπειρ. Γράμματα, τχ. 13/2008 211.

Ο άγιος Ιωάννης ο εκ Κονίτσης ήταν γιος τοπικού δερβίση, έγινε χριστιανός και μαρτύρησε το 1814. Ο ιερομόναχος Χρύσανθος Λαϊνάς αναλώθηκε σε φιλανθρωπίες, ήταν δε ο πρώτος που φρόντισε για την απεικόνιση και την εξύμνηση του αγίου Γεωργίου του εξ Ιωαννίνων. Ο ναός των Αγίων Αποστόλων που σώζεται στην Κάτω Κόνιτσα κτίσθηκε το 1791 στην θέση άλλου ναού που είχε κτισθεί τον 14ο αιώνα και είχε ανακαινισθεί τον 17ο αιώνα, στον οποίο χρονολογούνται και τρεις από τις υπάρχουσες εικόνες του⁸.

Το 1721 αλληλομάχησαν μέσα στον οικισμό ασκέρια των τοπικών μπέηδων. Το 1756 ο Μουσταφά πασάς άρπαξε από την μονή Στομίου τα χρήματα που αυτή ερανόσθηκε για να γίνουν έργα στο αρχονταρίκι της. Το 1780 ο λησιόβιος Αλή Τεπελενλής και το ασκέρι του συγκρούσθηκαν με τμήμα στρατού του Κούρτ πασά μέσα στον οικισμό και στην τοποθεσία Παναγία, σκοτώθηκαν πολλοί και οι κάτοικοι έφυγαν πρόσκαιρα από τα σπίτια τους.

Το 1785 ένας οπλαρχηγός του πασά της Σκόδρας έκαψε τα εδώ σεράγια του παππού και του θείου του Αλή Τεπελενλή. Το 1789 ο Αλής, ένα έτος μετά τον διορισμό του ως πασά της Ηπείρου, υποκίνησε σε αλληλομαχίες τους μπέηδες της Κόνιτσας και τους υπέταξε. Αργότερα, κάποιοι από αυτούς εκθρευόμενοι τον Αλή, δάνειζαν χρήματα στους Δελβινακιώτες για να του αντισταθούν⁹.

Η μάνα του Αλή πασά, Εσμιχάν ή Χάμκω, και μία από τις συζύγους του, η Ζιχάλκω, ήσαν Κονιτσιώτισσες. Ένας δεύτερος εξάδελφός του, ο συνετός Ισμαήλ μπέης, ήταν πιστός συνεργάτης του. Το 1807 ο αδελφός του Ισμαήλ ζήτησε από τον Αλή να τιμωρήσει έξι μπέηδες που «καταπάτησαν το σπίτι της αδερφής μου». Ο Γιακούπ μπέης, διοικητής του καζά, ήταν ίσως συγγενής της Ζιχάλκως. Ο Χουσεΐν μπέης Κόνιτσας διετέλεσε επί πολλά έτη εκπρόσωπος του Αλή στην Υψηλή Πύλη. Άλλοι 5 τουλάχιστον Κονιτσιώτες μπέηδες διορίσθηκαν από τον Αλή ως τοπάρχες ή ως εκπρόσωποί του. Στον Κονιτσιώτη δάσκαλο Αν. Σίψα, έδωσε ως μνηστή μια κοπέλα του χαρεμιού του. Στον Ι. Ντίνα εκμίσθωσε το μονοπώλιο του ταμπάκου στον καζά. Το 1805 στην θέση Σιαδ' Κατή απαγχόνισε τον Ι. Μίνου ή Νταή επειδή

---

8. Βλ. Γκούτος, Ηπειρ. Γράμματα, τχ 13/2008 205, ο ίδιος, Η επαρχία της Κόνιτσας και η Μόλιστα επί τουρκοκρατίας, 2003 58-59. Για τον ναό Αγίων Αποστόλων, βλ. Β. Παπαδοπούλου, ό.π., 82, 108, 101.

9. Βλ. Ηπειρ. Γράμματα, τχ 15/2010 175-176, Κόνιτσα, τ. 2010 415 επ., Χ. Δάλλας, Μικρά συμβολή εις την ιστορίαν του Δελβινακίου, 1930 8. Ο κατής της Κόνιτσας το 1725 εβεβαίωσε ότι τα Τσαραπλανά έγιναν τσιφλίκι (βλ. Ηπειρ. Εστία, τ. 1952 801-2).

κατήγγειλε αυθαιρεσίες του στον σουλτάνο. Το 1820 η οικογένεια του Μίνου και ομάδα Δελβινακιωτών νίκησαν πλησίον της γέφυρας τους οπλίτες του Αλή που εμπόδιζαν την φυγή τους στην Βεσσαραβία. Ο προεστός Π. Σκουμπουρδής φυλακίσθηκε από τον Αλή και αποφυλακίσθηκε το 1808 καταβάλλοντάς του σεβαστό χρηματικό ποσό¹⁰.

Ο Αλής το 1789 έκτισε σεράγι του στην θέση του πυρποληθέντος σπιτιού του πάππου του. Στο σεράγι διέμενε αργότερα μια κόρη της αδερφής του Χαϊνίτσας, στην οποία έστελνε ως υπηρέτριές της κάποιες από τις παλλακίδες του και η οποία είχε μαξιλάρια γεμάτα με μαλλιά των Γαρδικιωτισσών που έσφαξε ο Αλής επειδή οι Γαρδικιώτες είχαν προσβάλει την μάνα του και την αδελφή του. Ο Αλής κατείχε μεγάλο μέρος του κάμπου, αλλά μετέφερε την παραγωγή του αλλού, με συνέπεια να μην επαρκούν για τους Κονιτσιώτες τα δημητριακά του κάμπου. Στην κώμη εκτόπισε από το Σούλι τον οπλαρχηγό Λ. Σουλιώτη (ίσως Τζαβέλλα)¹¹.

Στην Κόνιτσα έδρευε δερβέναγας, τουλάχιστον κατά τα έτη 1834, 1844, 1880. Στρατός εγκαταστάθηκε το 1877 λόγω της εμφάνισης ανταρτών στην περιοχή. Το 1883 κατασκευάσθηκε στρατώνας. Το δικαστήριο στεγαζόταν σε οίκημα γειτονικό προς το σεράγι του Αλή, έπειτα δε στο Διοικητήριο που βρισκόταν στην θέση του σημερινού νοσοκομείου. Ταχυδρομείο λειτούργησε από το 1875 και τηλεγραφείο από το 1881¹².

Γνωστοί μας πρόκριτοι των κοινοτήτων της Άνω και της Κάτω Κόνιτσας είναι ο Π.Δ. Ρωμιός (1781), ο Χ.Ζ. Τάτσης (1817) και για τα έτη 1822-46 οι: Παν. και Χρ. Σκουμπουρδής, Δ. Λιάμπης, Γ. Διαμάντης, Ν. Τάτσης, Ι. Πατέρας. Από το 1875 που η κώμη ονομάσθηκε δήμος, διετέλεσαν δήμαρχοι ο Νταλίπ μπέης μέχρι το

10. Γκούτος, Σχέσεις Αλή πασά και επαρχίας Κόνιτσας, Ηπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2006 126-136. Για τον Μίνου, βλ. και Ν. Πατσέλης, Το Δελβινάκιον της Ηπείρου, 1948 134, 107, Α. Γεωργίου, Πολιτικόν κάτοπτρον, 1879 97, 108, Αν. Ευθυμίου, Σελίδες από την ιστορία της Κόνιτσας, 1997 62.

11. Βλ. Ηπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2006 137-138, 139-140, Κόνιτσα, τ. 2010 343 επ. Για τον Σουλιώτη, βλ. Λυμπερόπουλος, Κόνιτσα 2004 165, Κόνιτσα, τ. 2011 326. Το 1808 ο Αλής έθεσε υπό περιορισμό στην Κόνιτσα τις οικογένειες των πασάδων του Δέλβινου και του Μπερατιού (βλ. Ηπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2006 132).

12. Ευθυμίου, ό.π., 20-27, 39, Δ. Τάτσης, Η ιερά μονή Στομίου Κονίτσης και ο Γέροντας Παΐσιος, 2008 91. Το 1840 μετανάστευσαν 8 οικογένειες Κονιτσιωτών από την Κέρκυρα στην Κυλλήνη, ενώ το 1848 ήλθαν 19 Κονιτσιώτες από την Ελλάδα στην Κόνιτσα (Χ. Ανδρεάδης, Κόνιτσα, τ. 1992 497 επ.).

1905 και έκτοτε ο γιος του Ρουσέμ¹³.

Η προαναφερθείσα Ελληνική σχολή λειπούργησε στην κάτω συνοικία μέχρι το 1922 και έκτοτε στην άνω. Αξιολογότεροι δάσκαλοί της ήσαν ο Γ. Μόστρας, απόφοιτος της Μπαλαναίας σχολής (1784-94), ο Κοσμάς Θεσπρωτός, ένας από τους καλύτερους μαθητές του Ψαλίδα και λόγιος (1825-33), ο ικανός δάσκαλος Ν. Παντούλας (1869-74) και ο δραστήριος σχολάρχης Ν. Παπακώστας (1876-79, 1890-1926). Στην άνω συνοικία το 1882 ιδρύθηκε νηπιαγωγείο για αγόρια και κορίτσια ενώ στο δημοτικό μαθήτευαν και κορίτσια από το 1893 μέχρι το 1902, οπότε συστήθηκε παρθεναγωγείο, το οποίο το 1905 έγινε και νηπιαγωγείο. Στην κάτω συνοικία από το 1822 λειπούργησε δημοτικό σχολείο και από το 1905 και νηπιοπαρθεναγωγείο. Τα εκπαιδευτήρια αυτά τα χρηματοδοτούσαν η εκκλησία, ιδιώτες δωρητές και η βραχύβια Φιλεκπαιδευτική Αδελφότης Κονίτισης που ιδρύθηκε στην Αθήνα το 1898. Από το 1872 λειπούργησαν και δύο σχολεία για τα τέκνα των μουσουλμάνων, ένα σε εκάστη των δύο συνοικιών¹⁴.

Μεταξύ των καταγομένων από την Κόνιτσα που μνημονεύονται στις πηγές ως ευεργέτες της, ιδίως για την εκπαίδευση, ήσαν και οι εξής: Π. Χατζηνίκος (1709-96), γουνέμπορος στα Γιάννενα και έπειτα στο Βουκουρέστι, μαζί με τον προστατευόμενό του Ζ. Καπλάνη, ακολούθως δε τραπεζίτης στην Τρανσυλβανία. Αδελφοί Μάνθου (γενν. περί το 1720), έμποροι στα Γιάννενα. Ι. Μάνθου (1740-1813), επιχειρηματίας στην Ουκρανία. Μ. Διαμάντη (περίπου 1740-1812), επιχειρηματίας στην Ρωσία. Ζ. Καραπάνος (1750-1829), μεγαλέμπορος στο Βουκουρέστι. Ζαΐρας και Τατζέτας, χορηγοί της Ελληνικής σχολής το 1785, ίσως επηρεασμένοι από τον Κοσμά Αιωλό. Β. Μάσιος και Π. Σκουμπουρδής χορηγοί για την γέφυρα το 1833. Δ. Δερδέκης (1810-81) και Δ. Χάμζος, έμποροι στην Ρουμανία. Μ. Σταύρου (1849), Ελμάς και Σουλεϊμάν (1851), χορηγοί για την ύδρευση. Αδελφοί Λιάμπη, αδελφοί Μπεκιάρη, Μωχάμετ Σίσκο κ.ά., χορηγοί για την γέφυρα το 1870. Μετέπειτα: Ν. Τατσιόπουλος, Κ. Σδράβος, Γ. Καρέλος, Δ. Διαμάντης, Δ. Ι. Λιάμπης, Δ. Δόσης κ.ά¹⁵.

---

13. Βλ. Γκούτος, Μολιστινά, 1983 168, Γ. Παϊσιος, Κόνιτσα, τχ 81/1969, Ηπειρ. Χρονικά, τ. 1928 22, τ. 1929 224, 233, 241, Ηπειρ. Εστία, τ. 1954 47, τ. 1957 590, 628.

14. Ευθυμίου, ό.π. 65 επ., 153, Γκούτος, Ηπειρ. Γράμματα, τχ 13/2008 205-206.

15. Βλ. Γκούτος, ό.π. 200-201, Ι. Λαμπρίδης, Περί των εν Ηπείρω αγαθοεργημάτων, 1880 Α' 150, Β' 186, 189, Ευθυμίου, ό.π. 74-75, ο ίδιος, Κόνιτσα, τ. 1981 185, 296, Λυμπερόπουλος, ό.π. 80-87.

Άλλοι Κονιτσιώτες διακριθέντες: Π. Μπέρκος (γεν. 1640 περίπου), μεγαλέμπορος στα Γιάννενα και τιμαριούχος Νικ. Τσάκας (1733-1843), συμπολεμιστής του Κατσαντώνη και έπειτα του Καραϊσκάκη, χιλίαρχος. Αν. Σίφας (1772-1849), δάσκαλος στην Ζωσιμαία. Σ.Π. Σκουμπουρδής, έμπορος και κτηματίας στη Λαμία το 1845. Δ.Λ. Σουλιώτης (περίπου 1830-1908), απόφοιτος της Ζωσιμαίας, ευκατάστατος στο Βουκουρέστι από το 1861. Αρ. Πατέρας, εγγονός του Λ. Σουλιώτη, σχολάρχης στις Καλαρρύτες, καθηγητής στην Ιερατική Σχολή Άρτας. Γ. Σκουμπουρδής υπασπιστής του Γεωργίου Α΄. Μακαρίου και Χαβέλας, υπουργοί στην Ρουμανία. Μακαριάδης και Χαρισιάδης, έμποροι και τραπεζίτες στα Γιάννενα από το 1870 περίπου. Αρ. Ρωμαΐδης και Ν. Καρτεράκης, εργοστασιάρχης και φαρμακέμπορας αντιστοίχως στην Αθήνα το 1898. Δ. Ηγουμενίδης, γραμματέας πασά του Αργυροκάστρου και έπειτα του μητροπολίτη Ιωαννίνων, πέθανε το 1895. Β. Καζινιέρης, γιατρός και ποιητής το 1898. Δ. Ρόκκας, δρ. της Ιατρικής Σχολής του Παρισιού το 1894. Αθηναγόρας (1886-1972), πατριάρχης, γιός Κονιτσιώτισσας, Κ. Δόβας (1898-1981), αρχηγός ΓΕΕΘΑ, υπηρεσιακός πρωθυπουργός το 1961¹⁶.

Στους διακριθέντες μουσουλμάνους Κονιτσιώτες, εκτός από τους προαναφερθέντες, περιλαμβάνονται και οι εξής: Λουφτή, πασάς των Ιωαννίνων περί το 1550. Ιμπραήμ, πασάς του Μπερατιού μέχρι το 1808. Μουσταφάς, σφραγιδοφύλακας του Βελή, γιού του Αλή πασά το 1818. Σουλεϊμάν και Λιατίφ, αναπληρωτές πασάδες Ιωαννίνων στο 1822 και στα 1826-28 αντιστοίχως. Ναμίκ Κεμάλ (1840-88), ποιητής, δημοσιογράφος, νομάρχης. Ισμαήλ (1845-1910), υπουργός Δικαιοσύνης. Μωχάμετ και Φαϊκ Σίσκο (γενν. περί το 1880), πρεσβευτές της Αλβανίας. Ζεκή πασάς, διοικητής στρατιάς κατά τά έτη 1912-17. Στην Κόνιτσα έζησε εξόριστος κατά τα έτη 1842-45 ο πιο σεβαστός στην Αλβανία δερβίσης που είχε μεταφράσει μεγάλο ποίημα από τα περσικά¹⁷.

16. Βλ. Γκούτος, ό.π., ο ίδιος, Ηπειρ. Γράμματα, τχ 8/2005 101, 110, 112, Ν. Τσάκας, Κόνιτσα, 1966 13-23, Κόνιτσα, τ. 2008 147-8, 174-5, τ. 2011 323, 325, τ. 2005 251, Ηπειρ. Ημερολόγιο, τ. 2008 333, Τ. Παπαδημούλης, Η Κόνιτσα που έσβησε, 1972 14-32, 51, 65-67. Για τον Μπέρκο, βλ. Λυμπερόπουλος, ό.π. 155 επ. Για τον Σ. Σκουμπουρδή, βλ. Δ. Νάτσιος, Φθιωτικά Χρονικά, τ. 2009 92, 67, 95. Για τον Δ. Σουλιώτη, βλ. Κόνιτσα, τ. 2011 326.

17. Γκούτος, Ηπειρ. Γράμματα, τχ 13/2008 201-2, τχ 8/2005 97 επ., Β. Παναγιωτόπουλος, Αρχείο Αλή πασά, τ. Γ΄ 2008 12, 16, 600, Ευ. Ζεγκίνης/F. Hasluck/N. Clayer, Μπεκτασίδες, Δερβίσηδες και εθνικό κίνημα στην Αλβανία, 2005 78. Για τον Ζεκή πασά. βλ. Μεγάλη Ελλ. Εγκυκλοπαίδεια.

Το 1820 η μονή Στομίου καταλήφθηκε από Λεσινιώτες. Το 1844 ο ηγούμενος της μονής ληστεύθηκε στην Σιουσνίτσα. Το 1878 ομάδα ληστών απήγαγε τον Ν. Μπεκιάρη, είχε δε σχεδιάσει να ληστεύσει τους αδελφούς Φλώρου και τους Κ. Γούναρη, ιατρό Πρίγκο και Νταλίπ μπέν. Το 1895 ο Κονιτσιώτης Αλή μπένης Μπέτσιος έγινε λήσταρχος¹⁸.

Στην Κόνιτσα υπήρχαν οι εξής κατηγορίες επαγγελματιών μετά το 1850: α) Οι κτηματίες που είχαν τσιφλίκια στην Ήπειρο και στην Θεσσαλία. β) Οι έμποροι Μπεκιάρης, Πατέρας, Μάντζης, Κυριαζής, Χατζής, Δόβας, Τσολάκης, Ρούβαλης, Φλώρος, Νάτσης, Καμάνας, Ρούσης κ.ά. γ) Οι μικρότεροι μαγαζάτορες δ) Οι μισθωτοί. Μετά το 1880 άνοιξαν μαγαζιά έξω από την παλιά αγορά, προς την πλατεία, Μολισινοί, Στρατσιανίτες και έπειτα Κονιτσιώτες. Υπήρχαν και τρία χάνια: του Σουλεϊμάν, του Κούσιου και του Λούπα¹⁹.

Οι παλαιότεροι γνωστοί μας γιατροί στην Κόνιτσα είναι: κάποιος Ζακυνθινός (1806), ο Γιαννιώτης Κ. Παχώμιος (1834-37), ο Ζαγορίσιος Ι. Πρίγκος (1844-94) και ο Ιταλός Ι. Μαντσίνι (1853-75). Το 1862 ο Π. Ρούβαλης κατέγραψε γιατροσόφια²⁰.

---

18. Βλ. κατά σειρά: Παναγιωτόπουλος, ό.π. 462, Δ. Τάτσης, ό.π., Ν. Μπεκιάρης, Τριάκοντα ημερών αιχμαλωσία και συμβίωσις μετά ληστών, 1879 79-80, Ευθυμίου, ό.π. 18.

19. Λυμπερόπουλος, Παζαριού ανατομή, 1871 15, 29-33, Τ. Παπαδημούλης, ό.π. 39-44.

20. Ευθυμίου, ό.π. 32-33, F. Rouquerville, Ταξίδι στην Ελλάδα. Τα Ηπειρωτικά, 1994 160, Δ. Οικονομίδης, Επετ. Κέν. Ερ. Ελλ. Λαογραφίας, 1965-67 71.

Ο Μητροπολίτης Βελλάς και Κονίτσης Σπυρίδων Βλάχος, το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς, η Κόνιτσα και η εποχή του

Κατά την μικρή πρόσφατη ιστορική Κενασχόλησή μου με την απελευθέρωση της Κόνιτσας από τον τουρκικό ζυγό στις 24-2-1913 συνάντησα στα γραπτά κείμενα της τότε εποχής και μεταγενέστερα τον Μητροπολίτη Βελλάς και Κονίτσης Σπυρίδωνα Βλάχο. Με εντυπώσισε η ζωή του και το έργο του και θα ήθελα και οι αναγνώστες του περιοδικού μας να πληροφορηθούν στοιχειωδώς για τον σε ολόκληρη την ζωή του «ανταρτόπαπα» Σπυρίδωνα μέσα από το παρακάτω φτωχό, για το ανάστημά του μακαριστού Μητροπολίτη, κείμενο.

α. Βιογραφικά στοιχεία. Γεννήθηκε

στην Χηλή του Πόντου το 1873 από γονείς καταγόμενους από την Ρουσιά Πωγωνίου. Αποφοίτησε με άριστα το 1899 από την Θεολογική Σχολή της Χάλκης και το Οικουμενικό Πατριαρχείο αναγνωρίζοντας την ζωντάνια του και την θεολογική κατάρτισή του τον έστειλε Αρχιμανδρίτη και Αρχιερατικό Επίτροπο στην εθνικά ευαίσθητη Καβάλα, όπου βοήθησε τον εν τη γενέσει Μακεδονικό αγώνα συνάπτοντας φιλία με τον Ιωάννη Δραγούμη, ανύψωσε την ελληνική εκπαίδευση, προστάτευσε τον εργάτη και τον κάθε κατατρεγμένο φτωχό. Το 1906, σε ηλικία 33 ετών, αναδείχθηκε Μητροπολίτης Βελλάς και Κονίτσης ποιμαίνοντας αυτήν επί 10ετία έως το 1916 οπότε ανέλαβε την Μητρόπολη Ιωαννίνων μέχρι το 1949, που εξελέγη Αρχιεπίσκοπος μέχρι το θάνατό του το 1956.

β. Η τότε κοινωνική κατάσταση και το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς. Ο Μητροπολίτης Σπυρίδωνας στις 11-11-1911, λίγους μήνες μετά την επίσημη λειτουργία του Ιεροδιδασκαλείου Βελλάς στις 8-9-1911, δικό του αποκλειστικά όνειρο-σχέδιο-έργο, απέστειλε υπόμνημα στον Ηπειρωτικό Φιλεκπαιδευτικό Σύλλογο Κωνσταντινούπολεως για να αναλάβει το Ιεροδιδασκαλείο «..υπό την ανωτάτη αυτού προστασίαν» και εκθέτει εκεί την άθλια κατάσταση, που διαπίστωσε μετά από επισκέψεις

«πλέον ή άπαξ» στα χωριά της Κόνιτσας και όλης της Ηπείρου (βόρειας και νότιας Ηπείρου) αναφέροντας ότι βασιλεύει η αμάθεια και η ασέβεια, η παντελής έλλειψη εθνικού φρονήματος, η αισχροτήτα, η κακοηθέστατη ροπή στην καταγγελία, η αναισχυντία, η ψυχρή αδιαφορία και απάθεια κλήρου και δασκάλων, **η πλήρης εξαχρείωση του πληθυσμού της υπαίθρου την οποία προκάλεσε ο ζυγός της τυραννίας**, ο εκπατρισμός των υγιών στοιχείων, η εισαγωγή ηθών από την Ρουμανία, την Αίγυπτο και άλλες εστίες της κακοήθειας, η ληστεία «αναφανδόν εξασκουμένη», η φοβερή κακοδιοίκηση, η παντελής κοινωνική εξάρθρωση, την οποία τόσο επιτήδεια καλλιεργούν τα κυβερνητικά όργανα, καταλήγοντας στο λυπηρό συμπέρασμα «περί της εν γένει ηθικής της Ηπείρου καταστάσεως» και ομολογώντας ότι παρά τις συνεχείς ενέργειές του να μεταστρέψει αυτή την αλγεινή κατάσταση, δεν κατόρθωσε πολλά πράγματα. Αυτές λοιπόν ήταν οι συνθήκες ζωής της Κόνιτσας και της επαρχίας της το 1911, παραμονές της απελευθερώσεώς της. Ο Μητροπολίτης ελπίζει και διέβλεπε ως μόνη λύση την σωστή οργάνωση και την εύρυθμη λειτουργία της νεοϊδρυθείσας Σχολής της Βελλάς, η οποία θα προσέφερε «τους μέλλοντας σθεναρούς και επιστήμονας συστηματικούς εργάτας της ποθητής ανορθώσεως, τους ιερείς και διδασκάλους της υπαίθρου χώρας». Ηθελε τους πτυχιούχους του Ιεροδιδασκαλείου να είναι «..πεπροικισμένοι δια παιδαγωγικών και γεωπονικών γνώσεων αναγκαιοτάτων

εις την ανόρθωσιν του εν αλγεινή νάρκη διατελούντος χωρικού γεωργού ως ιερείς και εφημέριοι ... να διδάσκωσιν έκαστος έργω τε και λόγω τους εαυτού συμπατριώτας τα ιερά διδάγματα της ανορθώσεως του εθνικού και θρησκευτικού αισθήματος του εκφυλισθέντος ατυχούς Ηπειρώτου χωρικού». Με άλλη επιστολή, τρία χρόνια μετά την έναρξη λειτουργίας της Σχολής προς το Υπουργείο Παιδείας, περιγράφει «την φοβεράν του κλήρου κατάπτωσην» που ελπίζει και πάλιν ότι θα την ανατρέψει το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς παραδίδοντας στην ύπαιθρο Ηπειρο των οκτακοσίων (800) χωριών και προσφέροντας στον κάθε χωρικό πρακτικό και πολύτιμο δάσκαλο και εφημέριο, εφοδιασμένο με ωφέλιμες γνώσεις «.. της γεωργικής εν γένει, αμπελουργίας, βομβυκοτροφίας, μελισσοκομίας, δενδροκομίας κλπ και της κτηνοτροφικής». Ο Σπυρίδωνας ήθελε τον παπα-δάσκαλο ως λειτουργό στο θυσιαστήριο, ως πλάστη ψυχών και ανορθωτή του εθνικού και θρησκευτικού αισθήματος στο Σχολείο για την αποτίναξη του τουρκικού ζυγού αλλά και ως γεωπόνο-εργάτη της γης, ζωντανό παράδειγμα για τον χωρικό γεωργό και για την κοινωνική του απελευθέρωση. Από έρευνα που έγινε αμέσως μετά την απελευθέρωση της Ηπείρου, σε 414 χωριά της (βόρειας και νότιας) δεν λειτουργούσαν σχολεία, απ' αυτά τα 203 βρισκόταν στην βόρεια Ηπειρο. Η γεωργική εκπαίδευση ήταν παντελώς άγνωστη κατά την Τουρκοκρατία. Εδώ πρέπει να ειπωθεί ότι στην Κόνιτσα θεμελιώνεται το 1910, επί

Τουρκοκρατίας, με την σημαντική συνδρομή του Μητροπολίτη Σπυρίδωνα η Αναγνωστοπούλεια Γεωργική Σχολή με δαπάνη τού από Παπίγκου μεγάλου ευεργέτου Μιχαήλ Αναγνωστόπουλου, η οποία λειπούργησε το 1925 στην ελεύθερη από το 1913 πόλη μας. Στα τέλη της οθωμανικής κυριαρχίας η Ηπειρος ήταν ελλειμματική σε παραγωγή δημητριακών και το μεγαλύτερο μέρος των καλλιεργούμενων εκτάσεων βρισκόταν στα χέρια μουσουλμάνων τσιφλικάδων και η κτηνοτροφία ήταν παραμελημένη. Παντού στην ύπαιθρο, πενία, γυμνότητα και κακουχία, καταπίεση και αθλιότητα των κατοίκων, που δουλεύουν και υπηρετούν τους σκληρούς και ισχυρούς μουσουλμάνους τιμαριούχους.

Μετά από 100 και πλέον χρόνια και με την ευκαιρία των 100στών ελευθεριών της Κόνιτσας αναρωτιέται κανείς την σήμερα πόσες ομοιότητες έχει το τώρα με τους τότε τουρκοκρατούμενους καιρούς, που περιγράφει με τόση ενάργεια στα γραπτά υπομνήματά του ο διορατικός και ειλικρινής, αφού αναφέρεται με σκληρά λόγια και στον κλήρο, Σπυρίδωνα, και πόσο ωφέλιμες είναι οι σοφές προτάσεις του: για τα κακά της δουλείας (νάρκη, εξαχρείωση, εξαθλίωση, εκφυλισμός), για ολιστική ανάπτυξη του ανθρώπου, υλική και πνευματική, για την ανάπτυξη εθνικού και θρησκευτικού αισθήματος μέσα από την εκπαίδευση για την κατάκτηση της ελευθερίας, για οικονομικοκοινωνική ανάπτυξη της υπαίθρου αρχίζοντας από την πρωτογενή παραγωγή, για το είδος

του σχολείου και το περιεχόμενο των μαθημάτων του, που σίγουρα πρέπει να περιλαμβάνουν και γεωπονικές γνώσεις και πρώτα για το είδος του σχολείου για τους δασκάλους αφού η ποιότητα του κάθε σχολείου εξαρτάται, πάνω από την υλικοτεχνική υποδομή, από την ποιότητα του εκπαιδευτικού προσωπικού, για την ανάγκη συμφωνίας «λόγω και έργω» των κεφαλών της κοινωνίας, δασκάλων και κληρικών, για την ανάγκη χρηστής διοίκησης και κοινωνικής συνοχής κλπ διαπιστώνοντας ο καθένας μας αδιάψευστα πόσο επίκαιρος είναι ο λόγος του στην σημερινή τραγικότητα, που πολλά από τα παραπάνω δεινά δεν λείπουν.

γ. Η απελευθέρωση της Κόνιτσας. Μέσα σ' αυτές τις άθλιες από κάθε άποψη συνθήκες, μέσα σε αυτό το παγωμένο κλίμα, ο μεγαλοφυής και ανοιχτόκαρδος Μητροπολίτης Βελλάς και Κονίτσης αναδύει στην τέφρα την σπίθα της εθνικής και θρησκευτικής συνείδησης για να υλοποιήσει το μεγάλο όραμα, της αποτίναξης του άξεστου τουρκικού ζυγού, πηγής όλων των δεινών κατά τον ίδιο. Μαζί με τις προσευχές προς Εκείνον, που ενανθρωπισμένος είπε «επ ελευθερία ουν εκλήθητε μηκέτι γίνεσθε δούλοι ανθρώπων» και «μάθετε την αλήθεια και η αλήθεια ελευθερώσει υμάς», με την βοήθεια των Ηπειρωτών της Αθήνας, κάτω από την μύτη του δυνάστη, βοηθά στον εξοπλισμό αντάρτικων σωμάτων που θα στραφούν κατά της τούρκικης τυραννίας. Παραμονές της απελευθέρωσης συλλαμβάνεται από την Τουρκική Διοίκηση για

αυτή την μουσική του απελευθερωτική δράση με σκοπό την εκτέλεσή του αλλά αφήνεται ελεύθερος μετά από πίεση του τότε διαδόχου Κωνσταντίνου προς τον Τζαβίτ Πασά αλλά και των τουρκοκονιτσιωτών που έβλεπαν που οδηγούνται τα πράγματα και ήθελαν να τα έχουν καλά με τον «Δεσπότη». Ετσι ο Μητροπολίτης ζει την ευτυχέστερη στιγμή της ζωής του υποδεχόμενος ως επικεφαλής του Κονιτσιώτικου Λαού το δειλινό της 24ης Φεβρουαρίου 1913 στον Αν-Γιάννη τους απελευθερωτές της Κόνιτσας, στρατιώτες και ατάκτους των ανταρτικών σωμάτων, με επικεφαλής τον συνταγματάρχη Δ. Παπανικολάου.

δ. Ο Σπυρίδωνας και η Βόρεια Ηπειρος. Οι μαθητές της Σχολής Βελλάς προέρχονταν από την σημερινή Ηπειρο και οι περισσότεροι από την Βόρεια Ηπειρο και οι γονείς όλων ήταν φτωχοί αγρότες και πένντες εργάτες . Η βελλαϊτική μαθητεία μέσα στον κοινοβιακό βίο με εκλεκτούς δασκάλους (δάσκαλος της Σχολής ήταν και ο διδάκτωρ της Θεολογίας Δημήτριος Ευθυμίου μετέπειτα Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως-Πωγωνιανής και Κονίτσας και αργότερα Ιωαννίνων 1956-1958) εξόπλιζε τους αποφοίτους με πολλά προσόντα και σέρεη κατάρτιση. Το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς συνδέεται στενά με τον βορειοηπειρωτικό ελληνισμό, στόχο και όραμα του Σπυρίδωνα. Ο Μητροπολίτης Βελλάς και Κονίτσας Σπυρίδων εξόπλισε αντάρτικα σώματα για να βοηθήσει τον αυτονομιακό αγώνα των Βορειοηπειρωτών και ο ίδιος στην προσωρινή κυβέρ-

νηση είχε αναλάβει Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων. Οι απόφοιτοι της Βελλάς στελέχωσαν τα σχολεία του ομογενειακού ελληνισμού της Αλβανίας και διέσωσαν γλώσσα, θρησκεία, φρόνημα, πολιτισμό, παράδοση και πάλεψαν από την δεκαετία του 1920 ενάντια στα σχέδια αφελληνισμού και αλβανοποίησης του ελληνικού στοιχείου, που επιχειρούσε το αλβανικό κράτος . Αυτόν τον εθνικό αγώνα πολλοί πλήρωσαν όταν ήρθε το στυγνό δικτατορικό καθεστώς του Εμβέρ Χότζα με διώξεις, φυλακίσεις ακόμη και με δολοφονίες. Ορισμένοι βορειοηπειρώτες απόφοιτοι της Βελλάς προσχωρήσαν στο Κομμουνιστικό Κόμμα Αλβανίας επί Εμβέρ Χότζα για να φέρουν την μεγάλη και ποθούμενη κοινωνική αλλαγή, την κατάργηση της εκμετάλλευσης του ανθρώπου από τον άνθρωπο και κατέλαβαν στην κρατική μηχανή επίλεκτες θέσεις λόγω των υψηλών τους διανοητικών προσόντων. Μην ξεχνάμε ότι ο κοινοβιακός βίος θάλλει τις παιδικές ανησυχίες, κοινωνεί την εφηβική αμφισβήτηση, την αντισυστημικότητα, το αντικατεστημένο, το νέο, προωθεί την επαναστατικότητα, προσατεύει την συλλογική δράση και ωθεί στον αριστερισμό με τα ωραία και ματωμένα προτάγματα της ισότητας, της αδελφοσύνης, της δικαιοσύνης, της ειρήνης, της κοινοκτημοσύνης κλπ, αξίες οπωσδήποτε και βελλαϊτικές λόγω του χριστιανορθόδοξου μοναστηριακού χαρακτήρα της Σχολής. Οι περισσότεροι όμως εξ αυτών επειδή παρέμειναν ανήσυχτοι έφηβοι όταν η δικτατορία του Εμβέρ Χότζα εδραι-

ώθηκε έπεσαν σε δυσμένεια, διώχθηκαν, φυλακίστηκαν, δραπέτευσαν στην Ελλάδα, τιμωρήθηκαν σε θάνατο και εκτελέστηκαν.

δ. Η προοδευτική πορεία των Βελαϊτών. Αρκετοί Βελλαϊτες αποφοίτησαν και από πανεπιστημιακές σχολές, κατέλαβαν θέσεις καθηγητών Πανεπιστημίου και στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, αναδείχθηκαν στις επιστήμες, στην πολιτική κλπ και εν γένει επικράτησαν σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής με τον δυναμισμό τους, που πρωταρχικά οφείλεται στο καλό μυαλό τους που μεγάλωσε και άνοιξε στο άριστο σχολείο τους, την Βελλά . Πολλοί Βελαϊτες δάσκαλοι λάμπρυναν με την παρουσία τους στις αίθουσες διδασκαλίας την δημοτική εκπαίδευση και αρκετοί με την δράση τους την εθνική αντίσταση κυρίως την εαμική.

ε. Ο Σπυρίδωνας και ο κυπριακός αγώνας. Ο πατριώτης Σπυρίδωνας συμπαραστάθηκε ως Αρχιεπίσκοπος στον ενωτικό κυπριακό αγώνα κατά των βρετανών αποικιοκρατών, που άρχισε τον Απρίλιο του 1955 και υπήρξε Πρόεδρος της Επιτροπής Αγώνα. Εμεινε στην μνήμη των γιαννιωτών η με τα πόδια ομαδική και ζωηρή πορεία από την Σχολή στα Ιωάννινα των Βελλαϊτών μαθητών υπέρ του Κυπριακού αγώνα.

στ. Ο Σπυρίδωνας ως πολιτική ύπαρξη. Ο Σπυρίδωνας ήταν μετριοπαθής βασιλόφρονας, αλλά όταν ο εθνικός διχασμός προχώρησε και στο σώμα της Ιεραρχίας της Ελλαδικής Εκκλησίας προσπάθησε σε επαφή με μετριοπαθείς βενιζελι-

κούς μητροπολίτες να ενώσει τα διεστώτα . Ήταν αντικομμουνιστής, αλλά όταν οι αριστεροί βουλευτές τού ζήτησαν ως Αρχιεπίσκοπο να μεσολαβήσει στον βασιλιά για να σώσει από το απόσπασμα τον Νίκο Μπελογιάννη και τους συντρόφους του, καταδικασμένους σε θάνατο από το Στρατοδικείο (1952), το έκανε με μεγάλη προθυμία και ζεστασιά, αφού εξέφρασε δημόσια τον θαυμασμό του για τις αδούλωτες μπροστά στον θάνατο ψυχές των καταδικασθέντων κομμουνιστών. Η προσπάθειά του δεν πέτυχε γιατί οι επικυρίαρχοι αμερικάνοι ήθελαν να χυθεί και άλλο ελληνικό αίμα και να φυλλορροήσουν τα ελπιδοφόρα γαρύφαλλα.

στ. Επίλογος. Ειπώθηκε και γράφηκε και είναι αλήθεια ότι καμιά Ηπειρωτική προσωπικότητα δεν έζησε και δεν αγκάλιασε την Ηπειρο ως χώρο, ως ιστορία, ως ιδέα, όπως ο «δεσπότης» Βελλάς και Κονίσης και μετέπειτα Ιωαννίνων Σπυρίδων Βλάχος. Από ό,τι θυμάμαι και από ό,τι ξέρω ο Σπυρίδωνας δεν τιμήθηκε στην Κόνιτσα ούτε από την τοπική Εκκλησία ούτε από την κοινωνία μας και τους θεσμοθετημένους φορείς της. Κρίμα μας.

Σημείωση: Τα περισσότερα στοιχεία από τα παραπάνω βρήκα στα πρακτικά του επιστημονικού συνεδρίου (6-9/10/2011) για τα 100 χρόνια (1911-2011) προσφοράς και διακονίας της Σχολής Βελλάς.

Σεπτέμβριος 2013

Β. ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗΣ

Διασυνοριακό οικομουσείο του ποταμού Αώου:

Ο Περιβαλλοντικός και πολιτιστικός πλούτος
στην υπηρεσία της αειφόρου ανάπτυξης

Ο ποταμός Αώος, από τις πηγές του στις κορυφές της Πίνδου έως τις εκβολές του στην Αδριατική θάλασσα, περιβάλλεται από τοπία απaráμιλλης φυσικής ομορφιάς. Εδώ και αιώνες, ο ρους και η στάθμη του αποτελούν βασική συνιστώσα της ζωής των ανθρώπων που ζουν στην ευρύτερη περιοχή και της φύσης που τον περιβάλλει. Το διασυνοριακό οικομουσείο του ποταμού Αώου αποσκοπεί στην από κοινού προστασία, προβολή και ανάδειξη της ευρύτερης περιοχής της λεκάνης απορροής του Αώου, από τις πηγές του μέχρι το Τεπελένι της Αλβανίας, συμπεριλαμβάνοντας το Βοϊδομάτη και το Σαραντάπορο με τα Μαστοροχώρια.

Η δημιουργία του οικομουσείου του ποταμού Αώου βασίστηκε σε ήδη υπάρχουσες επιστημονικές μελέτες, σε επιτόπια έρευνα και σε μαρτυρίες κατοίκων της περιοχής, πάντα σε στενή συνεργασία με την τοπική κοινωνία. Μέσα από τη διαδικασία αυτή επιλέχθηκαν τέσσερις βασικές θεματικές διαδρομές, «Ο Αώος και ο άνθρωπος», «Οι δρόμοι και η διάσχιση του χώρου», «Οι καρποί της γης του Αώου» και «Το νερό κι ο τόπος» μέσα από τις οποίες ο επισκέπτης του οικομουσείου θα έχει τη δυνατότητα να περιηγηθεί και να ανακαλύψει τα ιδιαίτερα πολιτισμικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά του τόπου αυτού.

Στα πλαίσια του οικομουσείου θα παραχθεί ένας έντυπος οδηγός, μια διαδραστική ιστοσελίδα καθώς και μια εικονική περιήγηση που θα επιτρέπει στους επισκέπτες να περιπλανηθούν στον χώρο μέσω διαδικτύου. Ως σημεία εκκίνησης από τις δύο χώρες έχουν οριστεί η Βοβούσα και η Πρεμετή. Τέλος, θα διεξαχθεί ένα συνέδριο στην πόλη της Κόνιτσας που θα σηματοδοτεί και την

επίσημη έναρξη, οπότε και η διαχείριση του οικομουσείου καθώς και η περαιτέρω ανάπτυξη και αξιοποίησή του θα περάσει στο διακρατικό δίκτυο ατόμων και φορέων που δημιουργήθηκε, στα πλαίσια του έργου, για το σκοπό αυτό.

Τα οικομουσεία, ανά τον κόσμο, έχουν συμβάλλει στη διατήρηση και στη στήριξη παραδοσιακών επαγγελμάτων, στην καταγραφή και στην μετάδοση της ιστορικής μνήμης, στην αναβίωση τοπικών εκδηλώσεων και στην ανάδειξη και προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Παράλληλα ενισχύουν την επαφή της τοπικής κοινωνίας με το περιβάλλον και τον πολιτισμό της, συμβάλλουν στην ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού και μπορούν να αποτελέσουν εργαλείο για στοχευμένες πρωτοβουλίες και δράσεις ανάπτυξης της περιοχής με χαρακτήρα αειφορικό. Ευελπιστούμε και το οικομουσείο του ποταμού Αώου να συμβάλει, στο μέτρο του δυνατού, προς την κατεύθυνση αυτή.

Το οικομουσείο του ποταμού Αώου είναι έργο συγχρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση και από Εθνικούς Πόρους στα πλαίσια του Διασυνοριακού Προγράμματος IPA «Ελλάδα-Αλβανία 2007-2013». Υλοποιείται από τέσσερις συνεργαζόμενους φορείς το Μεσογειακό Ινστιτούτο για τη Φύση και τον Άνθρωπο (Med-INA), την Πίνδος Περιβαλλοντική, το Institute of Nature Conservation in Albania (INCA) και το Δασαρχείο της Πρεμετής.

Για περισσότερες πληροφορίες:

ΑΛΕΞΗΣ ΚΑΤΣΑΡΟΣ

Μεσογειακό Ινστιτούτο για τη Φύση και τον Άνθρωπο

Τηλ: 2103600711-4, Fax: 2103629338

email: alexis@med-ina.org

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ Ι.Μ. ΔΡΥΪΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ ΚΑΙ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Είναι λόγος του Αγίου Πνεύματος αποτυπωμένος στον 132ο Ψαλμό: «Ϊδού δη τι καλόν ή τι τερπνόν, αλλ' ή το κατοικείν αδελφούς επί το αυτό;» (Ψαλμ. 132,1). Δηλαδή, τι ωραιότερο και τι πιο ευχάριστο υπάρχει παρά να συγκατοικούν οι ομόψυχοι αδελφοί όλοι μαζί;

Πράγματι, οι Εφημέριοι της Ιεράς Μητροπόλεως Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτσας, με την πατρική φροντίδα και καθοδήγηση του Μητροπολίτου μας κυρίου ΑΝΔΡΕΟΥ, εζήσαμε ένα διήμερο (2-3 Σεπτεμβρίου) ευλογημένο στο Μοναστήρι των Ταξιαρχών («Γκούρας»), όπου διεξήχθησαν οι εργασίες του 19ου Γενικού Ιερατικού Συνεδρίου της Μητροπόλεώς μας. Το Γενικό θέμα του Συνεδρίου ήταν: «γνωριμία με τους Πατέρες της Εκκλησίας». Μας δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσουμε μεγάλες μορφές της Εκκλησίας, ώστε να τονωθεί και ενισχυθεί η πίστη μας και το ποιμαντικό μας έργο στους σημερινούς δύσκολους και ταραγμένους καιρούς. Εζήσαμε λατρευτικές ευκαιρίες, με κορυφαία την Θεία Λειτουργία, όπου και ετελέσθη μνημόσυνο των κοιμηθέντων, κατά το τελευταίο έτος, συλλειτουργών μας, ενώ στην κοινή μας τράπεζα όλοι οι σύνεδροι «μετελάμβανον τροφής εν αγαλλιάσει και αφελότητι καρδίας, αινούντες τον Θεόν» (Πράξ. β' 46-47). Στο τέλος, ενεκρίθη δια βοής το ακόλουθο.

ΨΗΦΙΣΜΑ

1. Συμμετέχουμε στην αγωνία της Πατρίδος μας και ζούμε μαζί με τους ενορίτες μας την κρισιμότητα της οικονομικής δυσπραγίας.
2. Καταγγέλλουμε την επίμονη προσπάθεια των Δημάρχων Αθηνών και Θεσσαλονίκης να προβάλλουν την ηθική ανωμαλία και να μεταβάλλουν την κοινωνία σε Σόδομα και Γόμμορα.
3. Αγωνιούμε για την συνεχή συρρίκνωση των Επαρχιών Πωγωνίου και Κονίτσης από τις διάφορες υπηρεσίες, με αποτέλεσμα ο τόπος να κινδυνεύει να ερημωθεί.
4. Ζητούμε από όλους τους παράγοντες της Παιδείας ενότητα και ομοψυχία, ώστε να αρχίσει χωρίς προβλήματα η νέα σχολική χρονιά, Τέλος.
5. Διαμαρτυρόμαστε εντόνως για τα βίαια επεισόδια σε βάρος κληρικών και λαϊκών, στην Πρεμετή της Βορείου Ηπείρου και απαιτούμε από τους Αλβανούς σεβασμό προς την Ορθόδοξη Εκκλησία και τον Βορειοπαιρωτικό Ελληνισμό.

«Η εργασία η ιδική μου..., είναι της Πίστεώς μας, του Γένους μας» (Αγ. Κοσμάς Αιωλός). Από την 116η Εγκύκλιο του Μητροπολίτου Δρυϊνουπόλεως, Πωγων. & Κονίτσης Ανδρέου).

Λίγοι άνθρωποι εργάστηκαν τόσο πολύ για το Γένος των Ελλήνων, όσο ο Άγιος Κοσμάς ο Αιωλός, ο Ιερομάρτυρας και Εθναπόστολος. Κι όχι μόνο εργάστηκε, αλλά το καταπληκτικό του έργο το υπέγραψε με το αίμα της θυσίας του, στις 24 Αυγούστου 1779.

Οι καιροί, τον 18ο αιώνα, ήταν ιδιαίτερα δύσκολοι για τους Έλληνες. Η αμάθεια βασίλευε παντού, όχι μόνο στο θέμα των γραμμάτων, αλλά κυρίως στα ζητήματα της Πίστεως. Αλήθεια, τι πίστευαν και πόσο πίστευαν οι ραγιαδες στους Τούρκους ορθόδοξοι χριστιανοί; Ό,τι είχαν παραλάβει από γενιά σε γενιά, γεμάτα όμως από προλήψεις και δεισιδαιμονίες, ενώ συχνά κυριαρχούσαν τα πάθη της αμαρτίας και της εκδικητικότητας. Το ότι δε τότε είχαμε και αλλαξοπιστίες, φανερώνει, πέρα των άλλων, και την έλλειψη σταθερότητας στο θέμα της Πίστεως. Από το ένα μέρος η φτώχεια και η βαρειά φορολογία που επέβαλλαν οι κατακτητές, κι' από το άλλο οι απειλές και οι φοβέρες των Τούρκων εναντίον των «γκιαούρηδων» (απίστων), έκαναν ωρισμένους να αρνούνται την Ορθοδοξία και να προσχωρούν στον μωαμεθανισμό, που εξαγόραζε τις συνειδήσεις με την προσφορά υλικών αγαθών.

Ήταν, πράγματι, σκληρός ο δέκατος όγδοος αιώνας για τους σκλαβωμένους Έλληνες, ιδιαίτερα για όσους ζούσαν στην περιοχή της σημερινής Βορείου Ηπείρου. Γιατί κινδύνευαν να χάσουν την «ταυτότητά» τους, την Ορθόδοξη και την Ελληνική. Τετρακόσια σχεδόν χρόνια υπόδουλοι σ' ένα βάρβαρο και αδυσώπητο δυνάστη, ήταν πάρα πολλά. Ίσως άλλοι λαοί, ζώντας στις ίδιες συνθήκες, να είχαν εξαφανισθεί από το πρόσωπο της γης. Όμως ο Θεός, που για λόγους τους οποίους Εκείνος γνωρίζει, είχε επιτρέψει εκείνη την μεγάλη δοκιμασία, δεν άφησε το Γένος μας να χαθεί. Εδιάλεξε ένα απλό Ιερομόναχο, έναν καλόγηρο, που εμόναζε στην Μονή Φιλοθέου του Αγίου Όρους. Ο Κοσμάς ο Αιωλός ήταν ο εκλεκτός του Θεού, γι' αυτό το τιπάνιο έργο για το οποίο τον προώριζε.

Ο άνθρωπος εκείνος του Θεού βρέθηκε σε δίλημμα: Να φύγει από το Περιβόλι της Παναγίας, να αρνηθεί τους ασκητικούς ιδρώτες του και να αναλάβει μια εργασία επίπονη και επικίνδυνη, που δεν ήξερε ούτε που άρχιζε, ούτε που θα τελείωνε:

Αλλά το δίλημμα δεν κράτησε πολύ. Για την αγάπη των αδελφών του, που υπέφεραν τόσα δεινά, θα άφηνε την άσκηση και την ησυχία του και θα έβγαινε στον κόσμο. Και πραγματικά: Με την ευλογία της Μονής της μετανοίας του και με την ολοπρόθυμη άδεια και παρότρυνση του τότε Οικουμενικού Πατριάρχου Σεραφείμ

Β', επραγματοποίησε τέσσερες μεγάλες ιεραποστολικές περιοδείες.

Ο λόγος του απλός, με τόση όμως δύναμη, έμπαινε βαθειά στις ψυχές των ανθρώπων, οι οποίοι έβλεπαν στην ασκητική του μορφή και στο τριμμένο του ράσο, ότι ο Κοσμάς ο Αιωλός ήταν ένας φλογερός και γνήσιος εργάτης της Εκκλησίας. Έτσι, κατέργησαν τα παζάρια της Κυριακής και τα μετέφεραν το Σάββατο, ώστε να μη χάνεται ο εκκλησιασμός· συμφιλιώνονταν μεταξύ τους, όσοι είχαν συγκρουσθεί, εμπόλιαζαν άγρια δένδρα και τα έκαναν ήμερα, έδιναν χρυσαφικά και κοσμήματα για να κτισθούν σχολεία και να πληρώνονται οι δάσκαλοι. «Αγρίανε το Γένος μας», είχε πει ο Άγιος Κοσμάς, όταν άρχιζε το έργο του. Ο ίδιος, όμως, θα ομολογήσει αργότερα, σε γράμμα του προς τον αδελφό του Ιερομόναχο Χρύσανθο, Σχολάρχη στην Νάξο, ότι «δέκα χιλιάδες χριστιανοί με αγαπώσι και ένας με μισεί». Εκράτησε, λοιπόν, το Γένος όρθιο και ψυχωμένο. Και είναι σήμερα, κοινή η αναγνώριση ότι η Επανάσταση του 1821 έχει τις ρίζες της, βαθειές και γερές, στο έργο του Αγίου Κοσμά του Αιωλού.

Η Ι. Μητρόπολις Δρυϊνουπόλεως, Πωγωνιανής και Κονίτισης τίμησε τον Ιερομάρτυρα και Εθνομάρτυρα Κοσμά. Όπως κάθε χρόνο, έτσι και φέτος, έλαβαν χώρα εορταστικές εκδηλώσεις, με επίκεντρο τον Ιερό Ναό του, στην Κόνιτσα, κατά το ακόλουθο.

Πρόγραμμα

α) Την Παρασκευή, 23 Αυγούστου, παραμονή της εορτής, στις 7 το απόγευμα τελέσθηκε Μέγας Εσπερινός, χοροστάτησε ο Μητροπολίτης Λευκάδος και Ιθάκης κ. Θεόφιλος, όπου και ομίλησε επικαίρως. Την πανήγυρη ελάμπρυναν με την παρουσία τους οι Μητροπολίτες Άρτης κ. Ιγνάτιος, Καστορίας κ. Σεραφείμ, και Ελασσώνος κ. Βασίλειος. Στο τέλος του Εσπερινού έγινε η λιπάνευση του ιερού λειψάνου και της εικόνας του Αγίου, μέχρι την κεντρική πλατεία, όπου εκεί ομίλησε ο Μητροπολίτης Κονίτισης κ. Ανδρέας για την στάση του Αγ. Κοσμά προς τους αιρετικούς. Ο Σεβασμιώτατος έδωσε με τον λόγο του μια προέκταση στο σήμερα, όπου η παναίρεση του λεγομένου Οικουμενισμού προσπαθεί να εισέλθει εις τα ενδότερα της Εκκλησίας.

β) Το Σάββατο, 24 Αυγούστου, κυριώνυμη ημέρα της εορτής, ετελέσθη πολυαρχιερατική Θεία Λειτουργία και εκήρυξε τον θείον λόγον ο Μητροπολίτης Άρτης κ. Ιγνάτιος. Εν συνεχεία, οι μεν Σεβ/τοι Αρχιερείς μετέβησαν στην Ι. Μ. Μολυβδοσκεπάστου για να τελέσουν τρισάγιο επί του τάφου του αοιδίμου Σεβαστιανού, οι δε προσκυνηταί έλαβαν καφέ και γλυκίσματα στο Δημαρχιακό Μέγαρο.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

ΚΛΑΡΙΝΑ ΚΑΙ ΡΟΚ ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ, ΠΡΑΜΑΝΤΑ ΚΑΙ ΚΟΝΙΤΣΑ

Το Κέντρο Έρευνας και Δράσης για την Ορεινή Σύγκλιση σε συνεργασία με την Culture Media Arts, στα πλαίσια της υλοποίησης του Έργου COMMON ROOTS που χρηματοδοτείται από το Διακρατικό Πρόγραμμα Ελλάδα - Αλβανία 2007-13, πραγματοποιεί σειρά εκδηλώσεων αφιερωμένων στις κοινές πολιτιστικές ρίζες της μουσικής των δύο κρατών και την μετεξέλιξή της. Οι τρεις εκδηλώσεις θα πραγματοποιηθούν στα Ιωάννινα, την Παρασκευή 27 Σεπτεμβρίου και ώρα 19:00 στο θεατράκι της Σκάλας, στα Πράμαντα το Σάββατο 28 Σεπτεμβρίου και ώρα 18:00 στην κεντρική πλατεία και **στην Κόνιτσα την Κυριακή 29 Σεπτεμβρίου και ώρα 18:00 στην κεντρική πλατεία.**

Παράλληλα, στο χώρο των εκδηλώσεων θα λειτουργούν εκθέσεις τοπικών και παραδοσιακών προϊόντων των περιοχών του προγράμματος.

Το πρόγραμμα κάθε εκδήλωσης περιλαμβάνει δύο συναυλίες με συγκροτήματα από την Ελλάδα και την Αλβανία. Στην πρώτη συναυλία θα συμμετέχουν από την Ελλάδα το παραδοσιακό δημοτικό συγκρότημα των **Αναγνώστου, Κωσταγιώργου, Τσίκα, Βέρδη, Σπύρη** και από την Αλβανία τα **Σάζια της Πρεμετής**. Στη δεύτερη συναυλία θα συμμετέχουν από την Αλβανία το πολυφωνικό συγκρότημα **Κουρόρα Λάμπε** και από την Ελλάδα οι **Folk n' Roll** με μια ροκ

άποψη της παραδοσιακής μουσικής. Το πρόγραμμα των μουσικών θα πλαισιώσουν χορευτικά από την Ελλάδα και την **Κάτω Δερόπολη.**

Οι εκδηλώσεις αυτές έρχονται ως συνέχεια αντίστοιχων εκδηλώσεων που διοργανώθηκαν στην Αλβανία στις 20, 21 και 22 Σεπτεμβρίου, με την συμμετοχή Ελλήνων και Αλβανών καλλιτεχνών. Οι εκδηλώσεις στην Αλβανία πραγματοποιήθηκαν στο Αργυρόκαστρο, την Πρεμετή και το Τεπελένι και από Ελληνικής πλευράς συμμετείχαν το συγκρότημα του Κώστα Βέρδη, οι V.I.C. και διάφοροι εκθέτες τοπικών προϊόντων. Κορυφαίες στιγμές των εκδηλώσεων αποδείχθηκε η σύμπραξη επί σκηνής Ελλήνων και των Αλβανών μουσικών, αναδεικνύοντας απόλυτα τις κοινές παραδοσιακές μουσικές ρίζες των δυο λαών, ενώ οι V.I.C. πρόσφεραν μια ξεχωριστή νότα στις εκδηλώσεις, αγγίζοντας όχι μόνο το νεανικό κοινό το οποίο τους επευφημούσε, αλλά ακόμη και μεγάλους σε ηλικία θεατές που λικνίζονταν ρυθμικά στους δυνατούς ρυθμούς των αυτοσχεδιασμών τους πάνω στις παραδοσιακές ηπειρώτικες μουσικές.

Σ.Σ. Οι Κονιτσιώτες είχαν την ευκαιρία στις 29/9 να απολαύσουν μια πολύ όμορφη μουσικοχορευτική βραδιά.

**Για τον Αντισυνταγματάρχη Πεζικού, Μαρδοχαίο
(ή Μορδοχαίο) Ιακώβου Φριζή (1893-1940)**

Από το βιβλίο του Γιώργη Σ. Οικονόμου, Δάσκαλου και μαχητή του Ανεξαρτήτου Τάγματος Κονίτσης κατά τον πόλεμο 1940-1941, **Μνήμες και Μνημόσυνα του '40**, σελ. 56-58. Το βιβλίο εκδόθηκε στα Γιάννενα, το 1997, υπό την επιμέλεια του κ. Αργύρη Πετρονώτη.

Όπως αναφέρει ο επιμελητής, στη 2η σελ. του βιβλίου, αφιερώνεται ως ΝΕΚΥΣΙΟΝ, στο νεαρό, 22 χρονών, Ανθυπολοχαγό, Διοικητή του 7ου Λόχου του 11ου Συντάγματος Πεζικού, που πιστός στο καθήκον, έπεσε για την Πατρίδα, στις

30 Δεκεμβρίου, 1940, στο ΜΑΛΙ-ΣΠΑΤ (υψομ. 1500), κοντά στο Τεπελένι: στο Μάλι-Σπατ, κοινό βωμό αίματος Αρκάδων και Ηπειρωτών, **ΜΙΧΑΛΑΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟ-ΠΕΤΡΟΝΩΤΗ**, από την Τρίπολη Αρκαδίας. Αυτό το βιβλίο – μνημείο του πολέμου Εκείνου αφιερώνεται από τ' αδέρφια του, και εξαιρετικά από την Κάντω (Αικατερίνη) Αποστολοπούλου- Πετρονώτη-Παπαοικονόμου, την και χορηγήτρια της έκδοσης.

Βραχύ βιογραφικό του Αντισυνταγματάρχη Μαρδοχαίου (ή Μορδοχαίου) Ιακώβου Φριζή (1893-1940)

Παρατίθεται το κείμενο (γι' αυτήν την όντως ηρωϊκή, στρατηγική, παραγνωρισμένη, ναι, και αδικημένη μορφή) του βιογράφου του Γ.[εωργίου Κ.] Ζωγραφάκη, δημοσιευμένο στην Εγκυκλοπαίδεια «Υδρία», τόμος 53 (1988), σελίδα 213, στήλη γ΄:

«Φριζής Μαρδοχαίος (1893-1940). Ελληνοεβραίος, συνταγματάρχης του Ελληνικού Στρατού, που γεννήθηκε στη Χαλκίδα της Εύβοιας. Μπήκε στο στρατό ως εθελοντής. Αποφοίτησε από τη Σχολή εφέδρων Αξιωματικών με το βαθμό του εφέδρου ανθυπολοχαγού του πεζικού το 1916. Στις 24 Ιουλίου

1919 προήχθη σε μόνιμο ανθυπολοχαγό. Στις 25 Ιουλίου 1922, ονομάστηκε υπολοχαγός και στις 13 Δεκεμβρίου 1928 προήχθη στο βαθμό του λοχαγού. Ταυτόχρονα αποφοίτησε από τη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, αλλά δεν άσκησε ποτέ το επάγγελμα του δικηγόρου. Κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (Μακεδονικό Μέτωπο) 1912-1913, προήχθη « επ' ανδραγαθία». Κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία, με την κατάρρευση του μετώπου, συνελήφθη στις 22 Αυγούστου 1922 και έμεινε αιχμάλωτος ως τις 13 Αυγούστου του 1923. Του ηρωϊκού θανάτου του (σκοτώθηκε στις 5 Δεκεμβρίου 1940 στο Αλβανικό Μέτωπο) προηγήθηκε μια καταπληκτική στρατιωτική δραστηριότητα, που αποκάλυψε τόσο τη στρατηγική ιδιοφυΐα του όσο και τη σχεδόν απίστευτη ψυχική του δύναμη και το συγκλονιστικό ηρωϊσμό του. Είχε τιμηθεί, μεταξύ άλλων με το Χρυσό Αριστείο Ανδρείας (1922), το Μετάλλιο Στρατιωτικής Αξίας (1924), τον Πολεμικό Σταυρό III τάξεως (1924), το Μετάλλιο Στρατιωτικής Αξίας IV τάξεως (1933), το Χρυσούν Αριστείο Ανδρείας και τον Πολεμικό Σταυρό I τάξεως.»

Για την ολοκλήρωση της στρατιωτι-

κής του σταδιοδρομίας αναφέρεται ότι από Λοχαγός (Εικ.15) προήχθη σε Ταγματάρχη το 1933 και σε Αντισυνταγματάρχη [το 1940].

Τέλος προσθέτω και ένα μικρό επεισόδιο που δείχνει μια πτυχή ακόμα του ήθους του Φριζή: Χειρουργός αποτείνεται από την πόρτα της εκκλησίας του Αγίου Δημητρίου στο Βρυσοχώρι, στον Αρχίατρο στην επάνω πλατεία.

«Στείλε μας γάζες, επιδέσμους κ. Αρχίατρε, Χειρουργούμε επειγόντως δύο Ιταλούς αξιωματικούς». Ο Αρχίατρος: «Ούτε μία γάζα για τα σκυλιά, τους αλήτες». Ήμουν στο Κοινοτικό Γραφείο, γραφείο και του Φριζή. Ακούει ο αείμνηστος Φριζής, βγαίνει έξω από το Γραφείο, φωνάζει τον Αρχίατρο μέσα στο Γραφείο, έφυγα αμέσως και του έκανε σε επιτακτικό τόνο συστάσεις να κοιτάξει και τους αιχμαλώτους τραυματίες, επί λέξει, όπως τα άκουσα: «Τους γέννησε και αυτούς μάνα, έχουν αδέρφια, παιδιά, κ. Αρχίατρε».

Τσιμουδιά ο Αρχίατρος. Χαιρέτησε προσοχή και βγήκε ο Αρχίατρος.

- Αυτόπτης και αυτόκοος μάρτυς.

(Για την αντιγραφή
Κατερίνα Τσούβαλη)

Λόγος για την 28η Οκτωβρίου

Ελισάβετ Σπίγγου
Δημ. Σχολείου Κόνιτσας

Ένα ιερό χρέος μας έχει συγκεντρώσει σήμερα εδώ. Όλοι εμείς, πολίτες, μαθητές και εκπαιδευτικοί, εκπρόσωποι του κλήρου και του λαού συγκεντρωθήκαμε, για να αποτίσουμε τον απαιτούμενο φόρο τιμής σε αυτούς, που αποτέλεσαν τα πανάξια και σεπτά τέκνα του νεότερου Ελληνισμού, τους αγωνιστές των πανανθρώπινων αξιών για τις οποίες αιώνες τώρα, απарέγκλιτα, μέσα από θυσίες, στερήσεις μα και ηρωικά κατορθώματα, η φυλή μας αγωνίζεται γράφοντας χρυσές σελίδες δόξας, και ανεπανάληπτου ιστορικού μεγαλείου.

Ήταν ένα φθινοπωρινό πρωινό του Οκτώβρη του 1940, ξημερώματα της 28ης, που στο πέρασμά της, η Ιστορία επέλεξε να χτυπήσει την φτωχική πόρτα της χώρας μας καλώντας την για μια ακόμη φορά να αγωνιστεί για το υπέρτατο αγαθό της ελευθερίας.

Σε μια εποχή που οι μεγαλύτερες δυνάμεις της Γηραιάς Ηπείρου παραδίδονταν άνευ όρων στη φασιστική λαίλαπα που σκόρπιζε την καταστροφή και το θάνατο. Σε μια εποχή που οι Ευρωπαϊκοί λαοί έδειχναν να υποτάσσονται στη στρατιωτική ανωτερότητα των δυνάμεων του Άξονα, σ' αυτή την εποχή, η τόσο μικρή μα και συγχρόνως τόσο μεγάλη Ελλάδα βροντοφώναξε «ΟΧΙ» στις παρά-

λογες απαιτήσεις του Ιταλού εισβολέα που φανταζόταν την εισβολή του στην Ελλάδα σαν έναν απλό περίπατο.

Και το έπος άρχισε. Η πάλη του Δαβίδ με το Γολιάθ ξαναζωντάνεψε πάνω στα χιονισμένα βουνά της Ηπείρου που αποτέλεσαν τους νέους Μαραθώνες, τις νέες Θερμοπύλες, που το ιστορικό κύππαρο του λαού μας έχει τη βαριά κληρονομιά να ζει αποδεικνύοντας κάθε φορά τη μεγαλοψυχία του και το απaráμιλλο σθένος του.

Και το Θαύμα έγινε!

Η νίκη στεφάνωσε και πάλι την ταιλωρημένη μας χώρα, που μέσα από τον τίμιο αγώνα και τη θυσία των πανάξιων τέκνων της, έγινε πασίγνωστη μέχρι τα πέρατα της Γης, κάνοντας όλη την ανθρωπότητα να μιλάει γι' αυτή με έκπληξη αλλά και σεβασμό...

«Κάποτε λέγαμε για τους δικούς μας αντρειωμένους ότι πολεμάνε σαν ήρωες. Από τώρα όμως και στο εξής οφείλουμε να λέμε ότι πολεμάνε σαν Έλληνες». Με αυτά τα γεμάτα περιεχόμενο λόγια ο Πρωθυπουργός της Αγγλίας Γουίνστον Τσώρτσιλ εξέφρασε τον θαυμασμό του στη χώρα μας για το μεγάλο αυτό κατόρθωμα.

Οι ραδιοφωνικοί σταθμοί των ξένων χωρών μεταδίδουν: «πολεμήσατε άοπλοι εναντίον πάνοπλων και νικήσατε.

Μικροί εναντίον μεγάλων και επικρατήσατε. Δεν ήταν δυνατό να γίνει αλλιώς, γιατί είστε Έλληνες. Κερδίσαμε χρόνο για να αμυνθούμε. Ως σύμμαχοι και ως άνθρωποι σας ευγνωμονούμε».

Η εφημερίδα της Τουρκίας «Γενή Σαμπάκ» έγραφε: «Ζήτω η Ελλάδα. Οι Έλληνες νίκησαν το πνεύμα της βίας. Ο κόσμος θαυμάζει και μένει έκπληκτος με τον ηρωισμό του Ελληνικού λαού. Εμείς όμως όχι γιατί το περιμέναμε. Τους έχουμε πια μάθει καλά».

Η ιαχή του Έλληνα φαντάρου «ΑΕ-ΡΑ» ακούγεται απ' άκρη σ' άκρη στα χιονισμένα και δύσβατα βουνά της Πίνδου τρέποντας τον επίδοξο κατακτητή σε ντροπιασμένο λιποτάκτη του πεδίου της μάχης, που τώρα πια γνωρίζει καλά τι σημαίνει ελληνική ψυχή και πώς γίνεται τόσους αιώνες, η άλλοτε μεγάλη και άλλοτε μικρή σε έκταση, ταλαιπωρημένη αλλά και τόσο ηρωική Ελλάδα να επιβιώνει αγωνιζόμενη πάντα εναντίον των μεγαλύτερων αυτοκρατοριών, με μοναδικό όπλο τη δύναμη που της δίνει το δίκιο της, η αγάπη για την πατρίδα και η απόφαση του να θυσιάσει κανείς στο βωμό των ιδανικών του...

Κι ενώ το έπος του '40 συνεχίζεται μέσα από τη διαδοχική και θριαμβευτική επέλαση των ελληνικών δυνάμεων στις πόλεις της Βορείου Ηπείρου και την παράλληλη άτακτη υποχώρηση των ιταλικών στρατευμάτων, την Άνοιξη του 1941, οι σιδερόφρακτες χιτλερικές δυνάμεις σπεύδουν να σώσουν τη σύμμαχό τους από τη διάλυση, την ταπείνωση

και τη ντροπή. Ο άνισος αλλά δίκαιος αγώνας των Ελλήνων απέναντι στον εχθρό συνεχίζεται μέχρι εσχάτων. Ο αδυσώπητος νόμος της υπεροπλίας και της υλικής υπεροχής νικά.

Ο Έλληνας μαχητής πέφτει αλλά έχει ήδη περάσει στη σφαίρα των αθανάτων, παραδίδεται αλλά έχει ήδη διδάξει.

Όλοι οι λαοί της γης υποκλίνονται στο μεγαλείο του Ελληνισμού. Ακόμη και ο εχθρός του. Ο ίδιος ο Χίτλερ αναγκάζεται να ομολογήσει: «Χάριν της ιστορικής δικαιοσύνης είμαι υποχρεωμένος να ομολογήσω ότι από τους αντιπάλους, οι οποίοι μας αντιμετώπισαν, ο Έλληνας στρατιώτης πολέμησε ομοίως με παράτολμο θάρρος και με ύψιστη περιφρόνηση προς το θάνατο».

Η αντίσταση της Ελλάδας απέναντι στους εισβολείς οπλίζει με θάρρος και κουράγιο το συμμαχικό στρατό που τώρα πια αντιλαμβάνεται ότι ο αντίπαλος μπορεί να είναι πάνοπλος μα όχι ανίκητος.

Ο πολύτιμος χρόνος για την ανασύνταξη των δυνάμεων και την αντεπίθεση έχει εξοικονομηθεί. Η αντίστροφη μέτρηση για τις δυνάμεις του Άξονα δεν θα αργήσει.

Το παράδειγμα όμως των Ελλήνων στρατιωτών κι ολόκληρου του ελληνικού έθνους θα μείνει για πάντα στη μνήμη όλων. Μνημείο άσβεστο στις καρδιές όλων μας.

Η ιστορία βέβαια δεν είναι μόνο ανάμνηση. Είναι μια βαριά υποχρέωση απέναντι σ' αυτούς που έφυγαν μα πολύ περισσότερο σ' αυτούς που θα έρθουν.

Διαβάζοντάς την ας γαλουκηθούμε από τον πλούτο των επιτευγμάτων αλλά και τον όλεθρο των λαθών της φυλής μας. Όποιος λαός δεν έχει μάθει καλά την ιστορία του, είναι αναγκασμένος να την ξαναζήσει.

Το έπος του 40 αποτελεί έναν Πακτωλό διδαγμάτων που σίγουρα μπορούν να διδάξουν τον σύγχρονο Έλληνα.

«ΑΕΡΑ», βροντοφώναζαν οι Έλληνες στρατιώτες πάνω στα βουνά της Ηπείρου.

Η λέξη αυτή για κάποιους θα μπορούσε να σημαίνει μια ζωή μέσα στον πλούτο και τη χλιδή. Σίγουρα όμως για κάποιους άλλους σήμαινε ένα κομμάτι ψωμί ή μια χήρα γυναίκα με δύο ή περισσότερο δυστυχισμένα μα ελεύθερα ορφανά. Ό,τι κι αν σήμαινε η ιαχή ΑΕΡΑ, όποιας διαφορετικής καταγωγής κι αν ήταν τούτοι οι αθάνατοι αγωνιστές, υπήρχε πάνω απ' όλα μέσα τους μια δύναμη, μια άσβεστη φλόγα, αυτή που σπρώχνει τον άνθρωπο να απεγκλωβιστεί από τα στενά όρια των προσωπικών του φιλοδοξιών, ν' απλώσει εγκάρδια το χέρι στον αδερφό του και αγκαλιασμένοι σφιχτά να πορευτούν στη λεωφόρο της αθανασίας, και των ηρώων, σ' αυτήν που αιώνες τώρα το έθνος μας, μέσα από κακουχίες, στερήσεις και πολλές φορές γιατί όχι και λάθη, βαδίζει, παραδίδοντας μαθήματα ηρωισμού και αυτοθυσίας, ανθρωπιάς, δημοκρατίας και φιλελευθερίας, σε όλους τους λαούς της γης.

Θα μπορούσε όμως κάποιος να μας ρωτήσει (και δίκαια) το εξής: Σήμερα

δεν έχουμε πόλεμο και πιθανότατα να μη χρειαστεί να πολεμήσουμε ποτέ ξανά. Για κάποιο λόγο θα πρέπει να θυμόμαστε όλα αυτά τα γεγονότα;

Η απάντηση όμως είναι τόσο απλή όσο και ασφαλής:

Μακάρι να μη χρειαστεί να πολεμήσουμε. Προσωπικά πιστεύω πως κανείς δε μπορεί να μας εγγυηθεί ότι η χώρα μας δε θα εμπλακεί ποτέ ξανά σε μια ακόμα πολεμική σύρραξη. Η συμμετοχή μας σε έναν νέο πόλεμο δεν εξαρτάται μόνο από εμάς αλλά κυρίως από τους γύρω μας και, όσο κι αν προσπαθούμε να δημιουργήσουμε γέφυρες φιλίας με πολλούς, φοβάμαι ότι τα συγκρουόμενα συμφέροντά μας ίσως να μη μας το επιτρέψουν. Αλλά είμαι απόλυτα σίγουρη ότι αν μας το ζητήσει η πατρίδα, όλοι θα δώσουμε και την ψυχή μας για τον αγώνα. Άλλωστε και οι πρόγονοί μας ήταν όπως και εμείς... Έλληνες, που σημαίνει ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ! Ήταν και αυτοί αγρότες, γιατροί, χτίστες, δάσκαλοι. Δε γεννήθηκαν για να πολεμούν αλλά δε δίστασαν να το κάνουν στο όνομα της Ελλάδας και της ελευθερίας!

Ωστόσο πόλεμος δε γίνεται μόνο με τα όπλα, τα κανόνια και τα αεροπλάνα. Πόλεμος γίνεται και μέσα από τον πολιτισμό. Π.χ. τα πολιτιστικά σκουπίδια που μας σερβίρουν εχθροί και φίλοι από την τηλεόραση και το ραδιόφωνο και στα οποία εμείς καλούμαστε να δώσουμε τη θέση που τους αξίζει!

Πόλεμος γίνεται και μέσα από την

οικονομία.

Πόλεμος γίνεται και μέσα από την κοινωνική αδικία και την κοινωνική αδιαφορία στα κοινά για όλους μας προβλήματα.

Εμείς, λοιπόν, καλούμαστε πλέον, αν πραγματικά θέλουμε να αποκαλούμαστε ελεύθεροι άνθρωποι, να δίνουμε καθημερινά τη μάχη από το δικό μας μετερίζι όντας έντιμοι και δίκαιοι, βοηθώντας το συνάνθρωπό μας όσο κι αν αυτό μας κοστίζει, ακολουθώντας τα χριστιανικά ιδεώδη και δείχνοντας έμπρακτα την αγάπη μας στο συνάνθρωπό μας.

Μπορούμε όλοι μας δουλεύοντας ευσυνείδητα και έντιμα να αντιμετωπίσουμε τους κινδύνους και τις απειλές του σήμερα. Μόνο έτσι θα αποκτήσει αληθινή αξία ο αγώνας και η θυσία των προγόνων μας. Μόνο έτσι θα καταφέρουμε να νικήσουμε τον φασισμό και το ναζισμό που δυστυχώς, αν και έχουν περάσει τόσα χρόνια από τη γέννησή τους, εξακολουθούν να υπάρχουν, έστω κι αν έχουν αλλάξει προσωπείο. Μόνο έτσι θα καταφέρουμε να δικαιώσουμε τους ανθρώπους που προτίμησαν να

προσφέρουν και τη ζωή τους ακόμα για να μπορούμε εμείς σήμερα να είμαστε ελεύθεροι.

Από το 1940 μέχρι και σήμερα ακόμη, η Ελλάδα μας και πάλι απειλείται όχι μόνο φανερά, αλλά δόλια – υποχθόνια, μέσα από ακυρωτικές συμβάσεις και εδαφικές διεκδικήσεις, μέσα από τα βρώμικα παιχνίδια που παίζονται στα μεγάλα σαλόνια πολλών άσπονδων φίλων μας του εξωτερικού, που επικαλούμενοι την ουδέτερη στάση τους αποθρασύνουν τους αιώνιους εχθρούς μας να προχωρούν σε διαρκώς κλιμακούμενες παραβιάσεις των διεθνών κανόνων και συνθηκών. Ας μείνουμε ενωμένοι και αποφασισμένοι ώστε σε κάθε περίπτωση, και όταν η πατρίδα το χρειαστεί να φανούμε αντάξιοι αυτών που έδωσαν την ζωή τους και που τα κόκαλά τους ξασπρίζουν απ' άκρη σ' άκρη πάνω σε τούτα δω τα ψηλά βουνά, για να ζούμε εμείς τώρα ελεύθεροι, αποδεικνύοντας με την σειρά μας ότι η θυσία τους δεν πήγε χαμένη αλλά αποτέλεσε το σπόρο για την διαιώνιση αυτού του παγκοσμίως σπάνιου είδους που λέγεται ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ.

Απώλειες Ελλάδας:

17.024 νεκροί – ΑΙΩΝΙΑ ΤΟΥΣ Η ΜΝΗΜΗ!!!

17.290 τραυματίες – ΜΑΚΑΡΙ ΝΑ ΣΑΣ ΜΟΙΑΣΟΥΜΕ ΑΝ ΠΟΤΕ ΧΡΕΙΑΣΤΕΙ!!!

391.000 απώλειες άμαχου πληθυσμού – ΟΙ ΑΔΙΚΗΜΕΝΟΙ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ!!!

ΖΗΤΩ Η 28Η ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940!!!

ΖΗΤΩ Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΑΣ!!!

Β΄ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Υπό του Υποστρατήγου ε.α. ΙΩΑΝΝΗ ΔΑΦΝΗ

Η Βουλγαρία που επιδίωξε συγκυριαρχία την 27-10-1912 στην Θεσσαλονίκη, πράγμα που δεν κατόρθωσε και, φέροντας βαρέως την αποτυχία να αποκομίσει κέρδη στα εδάφη που είχαν εγκαταλειφθεί από την ηττημένη πλέον στον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο Οθωμανική Αυτοκρατορία, εκλαμβάνοντας την ευγενική και φιλόφρονα συμπεριφορά εκ μέρους των δύο πρώην συνεμπολέμων και συμμάχων της (Ελλάδος - Σερβίας) έναντί της ως αδυναμία, στο αμέσως επόμενο διάστημα, με δόλια ύπουλα και βίαια μέσα (η Βουλγαρία) θα επιχειρήσει να αναστήσει την ουδέποτε εφαρμοσθείσα Συνθήκη του Αγίου Στεφάνου που έδινε (μόνο στα χαρτιά) στη χώρα αυτή διέξοδο στο Αιγαίο. Η συμμαχία της 16^{ης} Μαΐου 1912 μεταξύ Ελλάδος - Βουλγαρίας δεν προσδιόριζε οποιαδήποτε πρόνοια για την τύχη των εδαφών που θα απελευθερώνονταν, η δε Βουλγαρία είχε επισπεύσει την υπογραφή αυτής της Συνθήκης υπολογίζοντας στην ισχύ του Ελληνικού Στόλου που θα εμπόδιζε τη μεταφορά Τουρκικών ενισχύσεων από την Ανατολία στη Βαλκανική, πράγμα που ο ελληνικός Στόλος, μετά από ναυτικούς αγώνες, κατόρθωσε να επιτύχει.

Η συμπεριφορά των Βουλγάρων προς τους ελληνικούς πληθυσμούς των περιοχών που είχαν καταλάβει ήταν καταπιεστική και τυραννική. Υποχρέωναν τους Έλληνες να υπογράφουν δηλώσεις προσχωρήσεως τους στην εξαρχία, να τελούν όλες τις θρησκευτικές τους λειτουργίες και εκκλησιαστικά μυστήρια, γάμους, βαπτίσεις στη βουλγαρική γλώσσα, τα παιδιά να φοιτούν στα βουλγαρικά

σχολεία, οι εκκλησίες επιτάχθηκαν για στρατιωτικές δήθεν ανάγκες, επέβαλαν να ομιλούν βουλγαρικά, να μετονομάζουν τα καταστήματα στη βουλγαρική, να προσθέσουν στα ονόματα τους την κατάληξη «ώφ» ή «εφ» και να εξαναγκάσουν του Έλληνες που είχαν στρατεύσιμη ηλικία να καταταγούν στον Βουλγαρικό Στρατό με επιβολή σκληρών μέτρων κατά της ζωής τους σε όσους αρνούσαν κατάταξη.

Οι Βούλγαροι δεν αρκέστηκαν μόνο σ' αυτά. Για να επιτύχουν τους σκοπούς τους χρησιμοποίησαν τη στρατιωτική τους παρουσία στην περιοχή, δημιουργώντας συχνά πολεμικά εγχειρήματα, όπως στο 14^ο χιλιόμετρο της

Σιδηροδρομικής Γραμμής Θεσσαλονίκης - Αλεξανδρουπόλεως (20-21 Νοεμβρίου 1912), στην Αριδαία 8-9 Φεβρουαρίου 1913, Νιγρίτα (20-23 Φεβρουαρίου 1913), Παγγαίου Αγγίτη π. τέλη Απριλίου αρχές Μαΐου, με σκοπό την ντε φάκτο διεθνή αναγνώριση απαιτήσεων κατοχής και διεκδικήσεων σε εδάφη για την απελευθέρωση των οποίων οι Βούλγαροι δεν έριξαν ούτε τουφεκιά κατά των τούρκων, στον Πρώτο Βαλκανικό.

Στις 12.00 της 17^{ης} Ιουνίου 1913 συνήλθε εκτάκτως το Υπουργικό Συμβούλιο υπό την προεδρία του Βασιλέως Κωνσταντίνου, το οποίο αποφάσισε ομόφωνα την ανάληψη γενικής επιθέσεως.

Η πρώτη κίνηση θα εκδηλωθεί εναντίον των βουλγαρικών τμημάτων σταθμευόντων εντός της Θεσσαλονίκης, ο Διοικητής της II Μεραρχίας Υποστράτηγος Καλλάρης ζητεί

από τους Βουλγάρους να παραδώσουν τον οπλισμό τους και να αποχωρήσουν από Θεσσαλονίκη με ειδική αμαξοστοιχία. Οι Βούλγαροι αρνούνται, αποκλείονται όμως εντός των στρατώνων τους από ελληνικά τμήματα βάσει σχεδίου που είχε εκπονηθεί εγκαίρως από το μήνα Απρίλιο και συλλαμβάνονται ως αιχμάλωτοι 19 Βούλγαροι αξιωματικοί, 1160

οπλίτες και 80 κομιτατζήδες.

Το πρωί της 18^{ης} Ιουνίου έφθασε στη Θεσσαλονίκη με το ατμόπλοιο «Αμφιτρίτη» ο Αρχιστράτηγος Βασιλεύς Κωνσταντίνος ο οποίος αφού ενημερώθηκε, εξέδωσε την 11.00 ώρα διαταγή επιχειρήσεων για την προέλαση του συνόλου των χερσαίων ελληνικών δυνάμεων, με προσανατολισμό προς βορράν έχοντας γενικά ως βάσεις εξορμήσεως, εδαφικά ερείσματα κατά μήκος του οδικού άξονα Λαγκαδάς - Σταυρός - Ασπροβάλτα με υποστήριξη του πολεμικού ναυτικού, των τμημάτων που θα ενεργούσαν στην παράκτια ζώνη.

Από 18.50 ώρας της 16^{ης} Ιουνίου, οι Βούλγαροι επετέθησαν αιφνιδιαστικά - χωρίς να έχει προηγηθεί κήρυξη πολέμου - εφ' ολοκλήρου του μετώπου των δύο χωρών Ελλάδος - Σερβίας.

Το πρωί της 19^{ης} Ιουνίου ο Ελληνικός Στρατός άρχισε να προελαύνει ακάθεκτα και με πρωτοφανή ενθουσιασμό εναντίον των Βουλγάρων στο Κιλκίς - Λαχανά, Η προέλαση συνεχίστηκε με την ίδια ένταση και το επόμενο διήμερο.

Όσο και αν θελήσει ένας ιστορικός να ερευνήσει είναι δύσκολο να βρει, - μετά το Μαραθώνα - άλλη μάχη που την χαρακτήριζε ο εκ του συστάδην

αγώνας και η σώμα με σώμα πάλη, η ορμητικότητα της εφόδου και η πλήρης περιφρό-

νηση του κινδύνου, χαρακτηριστικά που κοσμούσαν τους Έλληνες ηγήτορες και το Στράτευμα στη συγκεκριμένη δίδυμη μάχη Κιλκίς Λαχανά την 21-6-1913.

Ο ένας από τους δύο εκπορθητές του φρουρίου Ιωαννίνων, ο Διοικητής του 8^{ου} Ταγματος Ευζώνων ταγματάρχης Ιατρίδης Γεώργιος πέφτει ηρωικώς μαχόμενος στο Λαχανά την 1^η ημέρα της επιθέσεως. Μεταξύ των απωλειών συγκαταλέγονται δέκα Διοικητές Συνταγμάτων και Ταγμάτων πρώτης γραμμής στις φονικότερες μάχες του τριημέρου.

Το Κιλκίς απελευθερώνεται την 09.30 ώρα της 21^{ης} Ιουνίου 1913 μετά τριήμερο εξαντλητικό αγώνα των Ελληνικών Δυνάμεων.

Στο χωριό Βυρώνεια και στην κορφή Μπέλες προωθείται η VI που απελευθερώνει το Σιδηρόκαστρο και ο Ελληνικός Στόλος την ίδια ημέρα απελευθερώνει με άγημα του αντιτορπιλικού «Δόξα» την πόλη της Καβάλας.

Η ακάθεκτη προέλαση του Ελληνικού Στρατού εντός του Βουλγαρικού εδάφους γινόταν επί τριών αξόνων αριστερά Δοϊράνη - Στρώμνιτσα, (2 Μεραρχίες), κέντρο Μπέλες - Στενά Κρέσνας - Τζουμαγιά (5 Μεραρχίες συν ταξιαρχία Ιππικού) που ήταν η κύρια προσπάθεια και δεξιά (VII Μεραρχία) Νευροκόπι Μαχωμία - Στενά Κρέσνας (σύγκλιση προς το κέντρο).

Από 6ης Ιουλίου το Γενικό Στρατηγείο εγκαταστάθηκε στο χωριό Λιβούννοβο (βόρεια της στενωπού Ρούπελ), απ' όπου διηύθυνε τις περαιτέρω επιχειρήσεις του Ελληνικού Στρατού.

Εδώ θα επαναληφθεί το θαύμα της δίδυμης μάχης Κιλκίς Λαχανά.

Για την εκπόρθηση των «στενών Κρέσνας» 9-15 Ιουλίου οι ηγήτορες αναπτύσσουν

τη μεγίστη αυτών ικανότητα, επιτιθέμενοι επικεφαλής των τμημάτων τους, έχοντας στο ένα από τα πλευρά τους το σημαιοφόρο με τη γαλανόλευκη όρθια και στο έτερο πλευρό τον σαλπικτή να σαλπίζει το «προχωρείτε, προχωρείτε», οι διοικητές, συμπαρασύροντας τους υπ' αυτούς, ρίχνονται όλοι με «εφ' όπλου λόγχη» στη μάχη, σ' ένα έδαφος δυσπρόσιτο με υψόμετρο 1000-1378μ. και καλώς οχυρωμένο από τους Βούλγαρους, τα επιτεθέμενα ελληνικά τμήματα καταλαμβάνουν ένα προς ένα όλους τους Αντικειμενικούς Σκοπούς του περίφημου φαραγγιού της Κρέσνας, μήκους 10 περίπου χιλιομέτρων το οποίο διαρρέει ο Στρυμόνας π., ο Ελληνικός Στρατός

εξέρχεται βόρεια της στενωπού και με αγώνα εκ του συστάδην καταλαμβάνει το οχυρωμένο ύψωμα 1378 που δέσποζε της τοποθεσία Τζουμαγιάς.

Το Γενικό Στρατηγείο, όταν βρισκόταν στη Βυρώνεια, το επισκέφθηκε ο πρωθυπουργός Ελευθέριος Βενιζέλος για συνεννοήσεις με τον Αρχιστράτηγο Βασιλιά σχετικά με προτάσεις συνάψεως ανακωχής, που είχαν γίνει από ρωσικής πλευράς.

Από 13-17 Ιουλίου σε διαδοχικές και εναλλασσόμενες φάσεις του αγώνα σημειώθηκαν τιτανομαχίες, του εχθρού επιχειρούντος να υπερκεράσει τα δύο άκρα της ελληνικής διατάξεως, που χάρις στην εκπληκτική διοικητική ικανότητα των Διοικητών επιχειρησιακών τμημάτων Στρατιάς - που συγκροτήθηκαν στην περίπτωση με διαταγή του Αρχιστρατήγου - Στρατηγών Μοσχόπουλου και Μανουσογιαννακη ο κίνδυνος υπερφαλαγγίσεως της ελληνικής γραμμής αντιστάσεως αποσοβήθηκε.

Η μοίρα όμως ήθελε, ο έτερος των εκπορθητών του Μπιζανίου διοικητής του 9^{ου} Συντάγματος Ευζώνων, ταγματάρχης Βελισσαρίου να πέσει ηρωικώς μαχόμενος εδώ, υπέρ πίστεως και πατρίδος.

Η Δυτική Θράκη, όπως την ξέρουμε σήμερα, παρ' όλο που είχε απελευθερωθεί από τον Ελληνικό Στρατό (από την VIII Μεραρχία που είχε μεταφερθεί από Ιωάννινα για τον σκοπό αυτό), από Ξάνθη μέχρι Σουφλί, παρέμεινε υπό Βουλγαρική κατοχή, και θα απαιτούνταν κι άλλοι αγώνες στον Α' ΠΠ για να περιέλθει τελικά στην Ελλάδα.

Μετά την υπογραφή της Συνθήκης 28-7-1913 οι δύο ηγέτες Βασιλεύς Κωνσταντίνος, Πρωθυπουργός Ε. Βενιζέλος θα ετοιμασθούν να επανέλθουν στην πρωτεύουσα.

Με εντολή του Βενιζέλου, είχε οργανωθεί στην Αθήνα αποθεωτική υποδοχή του Βασιλέως. Στην υποδοχή και στην μετέπειτα δοξολογία ήταν παρών και ο ίδιος ο Βενιζέλος καθώς και στη γιορτή των Φιλελευθέρων στο Ξενοδοχείο «Ακταίον» του Ν. Φαλήρου (18 Αυγούστου) όπου ο Πρωθυπουργός έκανε πρόποση υπέρ της υγείας της Μακροβιότητος και της δόξης του δαφνοστεφούς Βασιλέως.

Το ένθετο των Νέων «Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι 1912-1913, σελ. 212-214, δίνει λεπτομερή περιγραφή στα της αφίξεως και υποδοχής του Βασιλέως που έγινε στις 5 Αυγούστου. Σημειώνουμε μερικά σημεία από την υποδοχή, όπως καταχωρούνται στο παραπάνω βιβλίο.

«Ο Κωνσταντίνος, επιβαίνων του θωρηκτού «Αβέρωφ» αποβιβάστηκε στον όρμο του Φαλήρου, κατάμεστου από σημαιοστολισμένα σκάφη κάθε είδους και μεγέθους ενώ άπειρα πλήθη λαού ανέμεναν στην ακτή ή σε πλη-

θώρα λέμβων και πλοιαρίων. Στην ειδική εξέδρα περίμενε όλη η επίσημη Ελλάδα με το Βενιζέλο επικεφαλής.

Ο Κωνσταντίνος αποβιβάστηκε με στολή εκστρατείας και χωρίς παράσημα. Στο βραχίονα έφερε πένθος για το νωπό θάνατο του πατέρα του. Και γοήτευσε όσους τον αντίκρισαν έτσι, ηλιοκαμένο και αρρενωπό, αντάξιο -στην όψη τουλάχιστον - του πολεμικού θρύλου του.

Ο διαπρεπής καθηγητής ιστορίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, Σπ. Λάμπρος, τον υποδέχεται με την εξής προσφώνηση: «Τήνελλα καλλίνικε (σ.σ. επισημιά προς νικητή - εύγε) χαιρ Άναξ προσφωνεί Σε σήμερα, ω Βασιλεύ, μετά του Αρχιλόγου η γενέτειρα σου πόλις της Αθήνας.

Υποδεχόμεθα σήμερα μετά βαί'ων και κλάδων τον νικητήν δύο μεγάλων πολέμων, τον δαφνοστεφή βλαστόν Πατρός μαρτυρήσαντος υπέρ του Έθνους και Μητρός αριστοτόκου, τον εμπνεύσαντα διά της υπέροχου φιλοπατρίας και του ακράτητου μένους τον στρατευόμενον υπ' Αυτόν Ελληνικόν Λαόν και αγαγόντα αυτόν εις την και πάλιν ανάδειξιν της Πατρίου ανδραγαθίας των Ελλήνων, τον καταβάλλοντα δια της Στρατηγικής Αυτού τους πολεμίους, τον καταπλήξαντα τον κόσμον δια των θαυμάσιων Αυτού ταχύτατων πορειών, αίτινες ενθυμιζουσι τας του Μεγάλου Αλεξάνδρου, τον δυνάμενον να καυχηθής, ως εκείνος, ότι είχεν υπ' Αυτόν μαχητός πτηνούς, διότι σύνθημα Του υπήρξε το: «Εμπρός, πάντοτε Εμπρός».

Υπήρξες, Αναξ, ο Προσδοκώμενος. Ον επι αιώνας όλους ωνειρεύετο το Έθνος, Ος ανέβη οιονεί επί τον νέον Βουκεφάλαν, κρατών δια μέν της ετέρας των χειρών το ξίφος

του Στρατιώτου, δια δε της άλλης την Χάρταν του Θεσσαλού Πρωτομάρτυρος, όστις εις τα ποιητικά του όνειρα εφαντάζετο γιγαντιαίαν Ελλάδα...

Και αυτός ο Βλάσης Γαβριηλίδης στην Ακρόπολη:

Ο Δουλευτής Ηλιοκαής, απέριπτος, με απλήν στολήν εκστρατείας, χωρίς φόρτον διασήμων, Στρατιώτης σκέτος. Τοιούτος παρήλασεν επάνω στο θριαμβευτικόν αμάξι Του ο Βασιλεύς.

Δουλευτής με την μπλουζαν του εργάτου, βγαίνει από το εργαστήρι. Και ήτο ωραιότερος παρά ποτέ, επιβλητικώτερος παρά ποτέ, λατρευτότερος παρά ποτέ, ιερώτερος παρά ποτέ, με την Εμφάνισίν Του...

Ο χθεσινός θρίαμβος παραδίδεται εις τας αθανάτους σελίδας της Ιστορίας. Θρίαμβος, έχων την σημασίαν όχι μόνο ως επισφραγισμα των τελεσθέντων, αλλά και ως προανάκρουσμα του τελειότερου μέλλοντος.

Είχε προηγηθεί η απονομή τιμητικής διακρίσεως από το Βασιλέα προς τον Βενιζέλο: (βιβλίο ΔΙΣ/ΓΕΣ) «Πρωθυπουργόν κ. Βενιζέλον, Βουκουρέστιον.

Ευχαριστώ υμάς επί τη αναγγελία της υπογραφής της Ειρήνης. Ο Θεός πλουσιοπαρόχως ηυλόγησε τα προσπάθειας ημών. Εν ονόματι του Έθνους και εμού εκφράζω τας Βασιλικός μου ευχαριστίας. Νέα και ένδοξος εποχή διανοίγεται ενώπιον ημών εις ένδειξιν δε της ευγνωμοσύνης μου και της εκτιμήσεως μου απονέμω υμίν τον Μεγαλόσταυρον του Βασιλικού τάγματος του Σωτήρος. Η πατρίς σας είναι ευγνώμων.

Λιβούνοβο, 25-7-1913 Κωνσταντίνος

Εορτασμός της 28ης Οκτωβρίου στη Βούρμπιανη

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΔΗΜΑΡΑΤΟΥ

Με δωρική λιτότητα και τον πρέποντα σεβασμό, οι Βουρμπιανίτες τίμησαν την 28η Οκτωβρίου τους ήρωες του '40.

Το ηρώον στον περίβολο του Ι.Ν. Κοιμήσεως της Θεοτόκου Βούρμπιανης, σημαιοστολισμένο όπως αρμόζει για τον εορτασμό της εθνικής μας επετείου με την επιμέλεια του κ. Ι. Γιαϊλόγλου.

Η εκκλησία μας ζεστή και φιλόξενη με τον παπα-Χαράλαμπο να τελεί με κατάνυξη τη Δοξολογία και το τρισάγιο. Ο κόσμος πολύς, έδωσε το παρόν τιμώντας αυτούς που αγωνίστηκαν και θυσιάστηκαν για την ελευθερία μας και προσευχήθηκε για καλύτερες μέρες στην Ελλάδα μας και για το μέλλον των παιδιών του.

Εντός του Ναού, σε κλίμα συγκίνησης εκφωνήθηκε ο πανηγυρικός της ημέρας από τον κ. Λ. Καναβούρα και στο ηρώον κατατέθηκαν στεφάνια από τον Πρόεδρο του χωριού κ. Γιώργο Τέρτση και την Πρόεδρο του Πολιτιστικού Συλλόγου Βούρμπιανης κ. Κατερίνα Δημάρατου.

Ακολούθησε μικρή δεξίωση με κονιάκ, ξηρούς καρπούς και κεράσματα.

Πανηγυρικός για τον εορτασμό της 73ης επετείου της 28ης Οκτωβρίου 1940 στη Βούρμπιανη, εκφωνηθείς από τον κ. Λάζαρο Καναβούρα.

Ο πατέρας μου είναι 85 χρονών. Παιδί του δημοτικού ήταν όταν ξέσπασε ο πόλεμος του '40. Αλλά σ' όλη του τη ζωή διαβάζει γι' αυτόν. Δε νομίζω να υπάρχει επεισόδιο του πολέμου που να μην το γνωρίζει, αξιωματικός που να μην

έχει ακούσει το όνομά του, τοποθεσία που να αγνοεί την ύπαρξή της. Είναι και αρκετά ταξιδεμένος άνθρωπος και μέσα και έξω από την Ελλάδα. Κι όμως η μοίρα το έφερε να μην έχει επισκεφθεί ποτέ του την Ήπειρο, να μην έχει αντικρίσει την Πίνδο, να μην έχει περπατήσει στα Γιάννενα. Κι έτσι με μεγάλη χαρά πριν από μερικά χρόνια, ταξίδεψε μαζί μας από τη Θεσσαλονίκη προς τα Ιωάννινα.

Καθώς κατεβαίναμε από τον Πεντάλοφο άρχισε να διαβάζει τις πινακίδες που συναντούσαμε στο δρόμο: Επταχώρι, Φούρκα, Πυρσόγιαννη, Κόνιτσα, Καλπάκι. Τον είδα ξαφνικά να δακρύζει. "Τι έγινε πατέρα; τον ρώτησα". "Άκουσε παιδί μου", απάντησε, με αυτή την τρυφερότητα που αναπτύσσει η τρίτη ηλικία, "όσα ιστορικά συγγράμματα κι αν έχει διαβάσει κανείς, όσες αναλύσεις, όσες ταινίες και επίκαιρα κι αν έχει παρακολουθήσει, τίποτα δεν μπορεί να του προκαλέσει αυτό που αισθάνεται όταν αντικρίζει από κοντά τα ιερά αυτά χώματα. Εγώ δάκρυσα γιατί θυμήθηκα εκείνη τη Δευτέρα τα παλληκάρια που έφευγαν από το χωριό μας, το Λιτόχωρο, για το μέτωπο τραγουδώντας "Μάνα μου τα λουλούδια μου να τα χεις ποτισμένα", και αναρωτήθηκα σε ποια πλαγιά απ αυτές που περνούμε να βρίσκονται τα κόκαλά τους. Δάκρυσα γιατί έφερα στο νου μου τον μεγάλο μου αδερφό, όρθιο και καμαρωτό, πριν πέσει σε κάποιο από τα υψώματα αυτά. Δάκρυσα γιατί ο Θεός με αξίωσε να γνωρίσω έστω και για λίγο την ηπειρώτικη γη.

Σωπάσαμε όλοι στο αυτοκίνητο. Νοερά απο-

τίσαμε τον οφειλόμενο φόρο τιμής στους παππούδες και τους πατεράδες μας, που πριν από 73 χρόνια ξεκινούσαν με το χαμόγελο στα χείλη να υπερασπιστούν όχι μόνο το έδαφος της πατρίδας τους, αλλά και κάτι πολύ ανώτερο. Το δικαίωμα της επιβολής του ανθρώπου πάνω στο κτήνος, του δικαίου πάνω στο άδικο, της ελευθερίας πάνω στην υποδούλωση.

Συνηθίζεται σήμερα να οργανώνονται παρελάσεις, να τελούνται μεγαλοπρεπείς δοξολογίες, να εκφωνούνται διαπρύσιοι πανηγυρικοί λόγοι. Σωστά. Αλλά όχι εδώ. Εδώ, οι ακρίτες της Ηπειρωτικής μεθορίου, μετέχουν σε μια καθημερινή μυσταγωγία. Αγναντεύουν την Πίνδο και το Γράμμο και αντικρίζουν τους φαντάρους μας να επελαύνουν κατά του εχθρού. Αφουγκράζονται τους ήχους του βουνού και ακούν τις ομοβροντίες των ορεινών πυροβολαρχιών. Προσεύχονται οι γερόντισσες στο εικονοστάσι και οι προσευχές τους ξεπερνούν και την λαμπρότερη δοξολογία. Παλεύουν με τον βαρύ χιονιά νιώθουν πως κρατούν τον πληγωμένο φαντάρο που του τρώνε το πόδι τα κρυσπαγήματα. Δεν έχουμε ανάγκη από πανηγυρικούς εδώ, γιατί μας είναι αρκετό ότι το χώμα που πατούμε και περπατούμε, πάτησαν και περπάτησαν οι λασπωμένες αρβύλες του Κατσιμήτρου, του Δαβάκη, του Δημάρατου, του Διάκου, του Φριζή, του Μακεδόνα, του Θεσσαλού, του Πελοποννήσιου, του Κρητικού φαντάρου. Δεν χρειαζόμαστε πανηγυρικούς γιατί έχουμε το ιστορικό προνόμιο.

Θα ήθελα λοιπόν να μου επιτρέψετε να παραθέσω κάποιες στιγμές, όπου καταγράφηκαν από απλούς ανθρώπους, οι οποίες ήταν μερικές από αυτές που μας χάρισαν το προνόμιο που προανέφερα.

Γράφει λοιπόν ο φαντάρος: "Όταν κηρύχθηκε ο πόλεμος συμπτυχθήκαμε στη γραμμή του Καλπακίου-μια σειρά υψώματα που το σπουδαι-

ότερο για την άμυνά του είναι η Γραμπάλα. Ο έχων την Γραμπάλα έχει και το Καλπάκι έλεγαν τότε. Την τελευταία φορά, πριν τις 20 Νοεμβρίου την είχαν οι Ιταλοί. Το ίδιο βράδυ βρεθήκαμε στο Χάνι Καλπακίου, όταν οι σάλπιγγες σημάνανε συγκέντρωση. Θα μαςμίλαγε ο Στρατηγός-Διοικητής της VIII Μεραρχίας-ο αείμνηστος Χαράλαμπος Κατσιμήτρος. Οι φαντάροι κάθονταν κατάχαμα, αποκαμωμένοι σωματικά και ψυχικά, γιατί -μέρες τώρα-οι Ιταλοί τους σφυροκοπούσαν με άφθονα πυρά. Τις στεγνές μορφές τους φώτιζαν, αμυδρά, αναμμένα σπαρματσέτα.

Ένας μεσόκοπος άνδρας -Ηπειρώτης και αυτός -ορθός αρχίζει να μιλάει: "Παιδιά, ήρθε διαταγή να οπισθοχωρήσουμε, αλλά εγώ έχω δικαίωμα να διευθύνω τις επιχειρήσεις, για 48 ώρες με προσωπική μου ευθύνη". Μια παγερή σιγή απλώνεται ολόγυρά του. Συνεχίζει να μιλάει. "Δεν πρέπει να αφήσουμε τα χωριά μας, τους δικούς μας, τον τόπο που γεννηθήκαμε -εμείς οι πρόγονοί μας-δεν πρέπει να τ' αφήσουμε σ' αυτόν τον εισβολέα" λες και τα λόγια του ήταν αντίλαλος από το Σούλι, λες κι έφερνε μήνυμα των Μπιζανομάχων. "Είμαι βέβαιος πως μπορούμε να πάρουμε την Γραμπάλα, αρκεί να το θελήσετε κι εσείς". Στου λεβεντόκαρδου και λεύτερου το φέρσιμο, νόμος είναι ατός του. Εκείνος ο μεσόκοπος άντρας, μη λογιάζοντας τη διαταγή να υποχωρήσει- με δική του ευθύνη -ανέλαβε να επιτεθεί. Κι οι πολεμιστές που 'χε συνάξει ολόγυρά του, τα αψήφησαν όλα για χάρη του. Τινάχτηκαν όλοι όρθιοι... Το πρωί, προτού ακόμα φανεί ο ήλιος στ' αντίπερα βουνά, αυτοί έχουν πατήσει την Γραμπάλα και δεν υποχώρησαν πια.

Δεύτερη αφήγηση, από γυναίκα δημοσιογράφο αυτή τη φορά.

"Ξεκινώ με τ' αυτοκίνητο ως τη Δοβρά. Εκεί

μαθαίνεις ότι η παραπέρα συγκοινωνία κόπηκε. Οι Ιταλοί έφτασαν από Αώο στο Βρυσοχώρι κι ότι είναι επικίνδυνο να προχωρήσουν, ούτε μέσο υπήρχε.

Τους βλέπω όλους αναστατους, ξεσηκωμένους, να τραβάν άλλοι κατά δω, άλλοι κατά κει. Όμως δεν βλέπω γυναίκες.

-Που ναι οι γυναίκες; ρωτάω...

-Αι γυναίκες, μου λέει ο ανθυπασπιστής Δοβράς, Σιμετζής κουβαλάνε τα κανόνια και πολεμοφόδια και τ' ανεβάζουν στην Γραμπάλα, κι άλλες, από την άλλη μεριά, στη Γκαμήλα. Τα ακούω και δεν το πιστεύω.

-Πως είναι δυνατόν; Πως μπορούν ν' ανεβουν γυναίκες φορτωμένες σ' αυτά τα απάτητα βουνά, που ανεβαίνουν μόνο τα ζαρκάδια; Πρωτάκουστο!

-Τις δένουμε, μου λέει ο Σιμετζής, με χονδρές τριχιές, από τη μέση και οι χωροφύλακες από την κορυφή τις τραβάνε.

Κι αυτές βαρυφορτωμένες, σκαρφαλώνουν

σαν τα κατσίκια, πιασμένες πότε από τις πέτρες που προεξέχουν, πότε από ρίζες, γονατίζοντας και καμιά φορά από το βάρος, με κίνδυνο να γλιστρήσουν και να γκρεμοτσακιστούν στα βάραθρα, που χάσκουν μπροστά τους: Ανεβαίνουν κατεβαίνουν αδιάκοπα και ρίχνουν και τίποτε κοτρώνια στον εχθρό κάτω, που χει φτάσει στα Τσερβαριώτικα καλύβια.

Μου πιάνεται η ανάσα, σαν τα' ακούω αυτά! Σαλεύει ο νους μου θέλοντας ν' αναπαραστήσω αυτή τη σκηνή! Μήπως ονειρεύομαι; Μήπως δεν ακούω σωστά;

Ακούω κι ένα φτωχό δίστιχο συγχρόνως:

*Τις Ηπειρώτισσες για δεσ
στης Πίνδου τα βουνά
πως πολεμάνε με πετριές
για την ελευθεριά.*

Η τρίτη ψηφίδα, είναι το μουρμουρητό ενός στρατιώτη στο αλβανικό μέτωπο, όπου στρατιώτης είναι ο μεγάλος μας ποιητής Νικηφόρος Βρεπτάκος.

*Μας βελονιάζει τα κόκκαλα η νύχτα στ' αμπριά
Εδώ μέσα μεταφέραμε τα φιλικά μας πρόσωπα και τ' ασπαζόμαστε,
τη μυρωδιά του σπιτιού, τη θέα των λόφων, την άπλα της θάλασσας,
τις πλεξούδες των κοριτσιών-
μεταφέραμε την Παναγιά με το γαρούφαλλο, ασίκισσα,
που μας σκεπάζει τα πόδια πριν απ' το χιόνι,
που μας διπλώνει στην μπόλια της πριν απ' το θάνατο.
Μα ό,τι κι αν γίνει, εμείς θα επιζήσουμε.
Άνθρωποι κατοικούν μες στο πνεύμα της λευτεριάς.
Αναρίθμητοι άνθρωποι, όμορφοι. Άνθρωποι.*

Η ζωή και η ανθρωπιά, ήταν αυτό που οι παππούδες και οι πατεράδες μας εξασφάλισαν για μας, χύνοντας το αίμα τους, εδώ που εμείς συγκεντρωμένοι κλίνουμε ευλαβικά το γόνυ ενώπιον τους.

Υπάρχει άραγε καλύτερο δώρο και καλύτερη παρακαταθήκη για να παραδώσουμε κι εμείς στις επόμενες γενεές; Και μαζί με τη ζωή και την ανθρωπιά, ας προσπαθήσουμε να κρατάμε και ποτισμένα τα λουλούδια που τα παιδιά μας, φεύγοντας για τον αμείλικτο πόλεμο της ζωής, μας εμπιστεύτηκαν να φροντίσουμε.

Βραβείο στο Δημήτρη Ζιακόπουλο

Στο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Μετεωρολογίας που έγινε από 9 έως 13 Σεπτεμβρίου 2013 στο Πανεπιστήμιο Reading της Αγγλίας, ο μετεωρολόγος Δημήτρης Ζιακόπουλος τ. Διευθυντής του Εθνικού Μετεωρολογικού Κέντρου της ΕΜΥ που παρουσίαζε τον καιρό σχεδόν 30 χρόνια στην ΕΡΤ πήρε το “EMS Broadcast Meteorologist Award”.

Το βραβείο αυτό έχει θεσμοθετηθεί από την Ευρωπαϊκή Μετεωρολογική Εταιρεία (EMS) και απονέμεται σε έναν ευρωπαϊό μετεωρολόγο με πολυετή και ευδόκιμη καριέρα στην παρουσίαση του καιρού στην τηλεόραση.

Η βράβευση του Δ. Ζιακόπουλου είναι ασφαλώς τιμή όχι μόνο για αυτόν, αλλά και για την Εθνική Μετεωρολογική Υπηρεσία, τη Δημόσια Τηλεόραση και την Ελληνική Μετεωρολογική Εταιρεία η οποία υπέβαλε την υποψηφιότητα του για το βραβείο.

Περισσότερα στην ηλεκτρονική διεύθυνση

<http://www.emetsoc.org/news-room/>

Σ.Σ. Το περιοδικό μας συγχαίρει το φίλο και συμπατριώτη μας Δημήτρη για το βραβείο που του απονεμήθηκε και του εύχεται πάντα επιτυχίες.

«Αντί να καταριέσαι το σκοτάδι άναψε ένα κερι»

Απαγγέλλοντας το παραπάνω παλιό κινεζικό ρητό ο 88ετής αλλά έφηβος στην ψυχή και απλόχερος δωρητής από την Αθήνα Χρήστος Μανέας φανέρωσε με την προσλαλιά του στην πλήθουσα αίθουσα του κάποτε «Παρθενογωγείου»-«Αρρεναγωγείου» Δελβινακίου την μέγιστη κοινωνική σημασία της ίδρυσης και λειτουργίας του Δημοτικού Ελεύθερου και Ανοικτού Πανεπιστημίου Πωγωνίου την ημέρα των εγκαινίων του (6-10-2013). Το Πανεπιστήμιο έχει το όνομα του Δελβινακιώτη την καταγωγή Κωνσταντινουπολίτη ιατροφιλόσοφου Ηροκλή Βασιάδη (1821-1890), ιδρυτού πολλών σχολών στο τουρκοκρατημένο Πωγώνι, Σχολάρχη και καθηγητή στην Σχολή του Μεγάλου Ρεύματος στην Βασιλεύουσα και ιδρυτή του Ηπειρώτικου Φιλεκπαιδευτικού Συλλόγου στην Κωνσταντινούπολη.

Η Δημοτική Αρχή Πωγωνίου, η τοπική Εκκλησία, η Σχολή Βελλάς, οι σύλλογοι των Πωγωνησίων, ολόκληρη η τοπική κοινωνία και οι άλλοι συλλογικοί φορείς της, αγκάλιασαν ομόθυμα και ζεστά την εδώ και ενάμισυ περίπου χρόνο πρωτοβουλία – πρόταση τού από το Δολό Πωγωνίου ομότιμου καθηγητού του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων Απόστολου Παπαϊωάννου για το Πωγωνισιακό Πανεπιστήμιο, το τρίτο στην Ελλάδα. Η πληθωρική προσωπικότητα του Απόστολου Παπαϊ-

ωάννου είναι γνωστή και στην Κόνιτσα από την ευδόκιμη υπηρεσία του παλιότερα στο Λύκειο Κόνιτσας. Ο ίδιος χαρακτήρισε την προσπάθειά του-«αντίδωρο» στην γενέθλια γη του ως πυχκή «έμπρακτου πατριωτισμού». Θεώρησε την ίδρυση και λειτουργία του Πανεπιστημίου ως επιστροφή στις ιστορικές πηγές, ως επιστροφή στους χρόνους του Ηροκλή Βασιάδη και ως αναζωπύρωση της μνήμης. Ονόμασε τον Ηπειρωτικό Φιλεκπαιδευτικό Σύλλογο στην Κωνσταντινούπολη ως Υπουργείο Παιδείας, σίγουρα παρασάγκας απέχοντος στην δραστηριότητά του από το σημερινό γραφειοκρατικό ελλαδικό Υπουργείο, που έχοντας επίγνωση του εαυτού του, απεμπόλησε από το όνομά του το «Εθνικής» Παιδείας.

Το Πανεπιστήμιο θα στεγασθεί στο πετρόκτιστο «Παρθενογωγείου»-«Αρρεναγωγείου» Δελβινακίου, που κτίσθηκε επί τουρκοκρατίας το 1875 και αντιστέκεται σθεναρά στον χρόνο και έχει σχήμα «Ε» για να αναφέρεται, κατά τον καθηγητή, στις αλληλοεξαρτώμενες έννοιες-αξίες Ελλάδα, Επανάσταση, Ελευθερία, Εκπαίδευση κλπ.

Το Πανεπιστήμιο θα έχει ενότητες μαθημάτων, μεταξύ αυτών και Σπουδές Πρωτογενούς Τομέα Οικονομίας και απευθύνεται σε όλους τους δημότες Πωγωνίου, σε όλους τους πολίτες, ακόμη και στους κατέχοντες πανεπιστημια-

κό ή μεταπτυχιακό τίτλο και θα παράσχει δια βίου μόρφωση δωρεάν σε ολιγομελή τμήματα με δασκάλους καθηγητές Πανεπιστημίου από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Οι στόχοι του, όπως αναλύθηκαν διεξοδικά είναι υψηλοί, αφού αποβλέπει ως «Εστία Παιδείας» στην καταγραφή και ανάδειξη του Πωγωνισιακού Πολιτισμού, στην έρευνα της περιοχής και του παρελθόντος της, στην ανάμειξη των τεχνών (θεάτρου κλπ) στην καθημερινότητα του τοπικού πληθυσμού, στην έκδοση βιβλίων και περιοδικού με την λειτουργία τυπογραφείου και εν γένει στοχεύει να αγκαλιάσει τον καθημερινό άνθρωπο της υπαίθρου ανεξάρτητα από ηλικία και επάγγελμα σε όλες τις πλευρές της ζωής του για να αλλάξει το παρόν του και το μέλλον του στις σημερινές δύσκολες μέρες σε μια περιοχή ερημωμένη. Σίγουρα είναι ένα πρωτόπορο και πρωτόγνωρο πείραμα, διότι τα άλλα ιδρυθέντα Δημο-

τικά Πανεπιστήμια είναι σε αστικά κέντρα και θα έχει η επιτυχία του ευτυχείς συνέπειες και για την γείτονα Κόνιτσα, που και αυτή σκέφθηκε πρόσφατα να υλοποιήσει ένα παρόμοιο σχέδιο, αλλά μάταια μέχρι τώρα τουλάχιστον, αλλά και για ολόκληρη της επαρχιακή Ελλάδα. Η απόσταση που χωρίζει την Κόνιτσα από το Δελβινάκι είναι μικρή και μπορεί το Δημοτικό Πανεπιστήμιο Πωγωνίου να ενώσει τις επαρχίες μας με την φοίτηση Κονιτσιωτών, που θέλουν να μάθουν και όχι να πάρουν «χαρτί». Η Δημόσια Βιβλιοθήκη Κόνιτσας μπορεί να συνεισφέρει πολλά στην λειτουργία του Πανεπιστημίου.

Εύχομαι στο Δημοτικό Πανεπιστήμιο Πωγωνίου να είναι πάντοτε άσβηστο φωτεινό κερί που ελευθερώνει τα μυαλά των ανθρώπων και ανοίγει νέους δρόμους .

Οκτώβριος 2013

Β. ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗΣ

ΧΑΡΑΛ. Ν. ΡΕΜΠΕΛΗ

ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΑ

Δημοτ. τραγούδια τραπεζιού, χορού, νυφιάτικα και γάμου, λιανοτράγουδα, να-νουρίσματα, λασαρικά, μοιρολόγια, του χάρου και του Κάτω Κόσμου, παραμύθια, παραδόσεις, ευτράπελες διηγήσεις, παροιμίες και παροιμιώδεις φράσεις, αιγνίγματα, ιδιωματικές φράσεις, ευχές, κατάρες, γλωσσοδέτες, γλωσσικό ιδίωμα Μαστοροχωρίων, τοπωνύμια, Γλωσσάριο, κουδαρίτικα.

Σελ. 360, τιμή 20 ευρώ.

Θα το βρείτε: Βιβλιοπωλείο Κόνιτσα: Ελ. Κυρίτση, Νικ. Ρεμπέλης τηλ. 26550 23071 και Δ/ση περιοδικού «ΚΟΝΙΤΣΑ».

ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ «ΟΧΙ» ΣΤΗΝ ΚΟΝΙΤΣΑ 2013

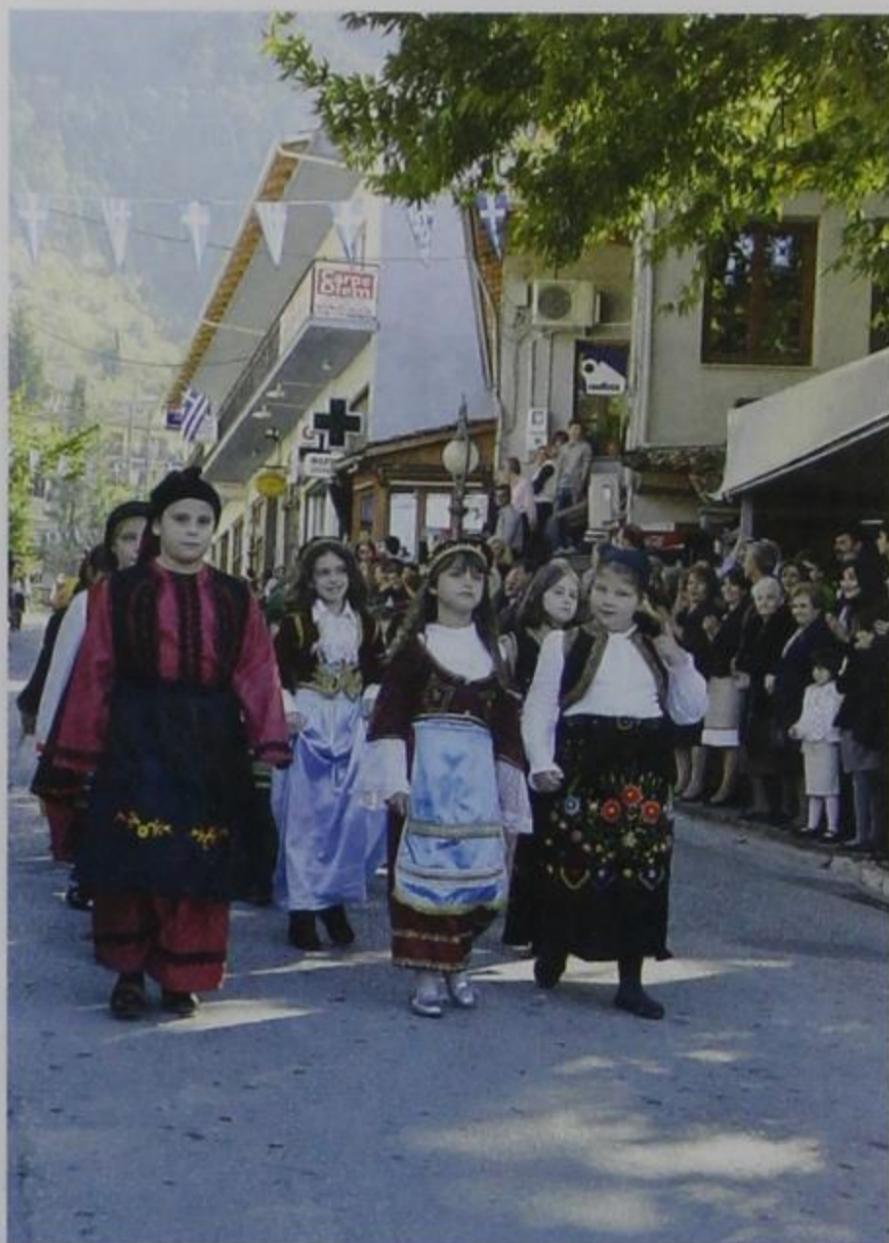

Φωτ. Λάμπρος Ράπτης

Φωτ. Λάμπρος Ράπτης

Κόνιτσα

Φωτ. Λάμπρος Ράπτης

Φωτ. Λάμπρος Ράπτης

**ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΔΗΛΩΣΗ
ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ - ΛΥΚΕΙΟ**

Φωτ. Παν. Τσιγκούλη

Φωτ. Παν. Τσιγκούλη

Κόνιτσα

Οι μακαρίτες

του ΠΕΤΡΟΥ Θ. ΜΠΟΥΝΑ

Σ σχεδόν, κάθε πρωί, με δυο-τρεις φίλους, πίνουμε το καφεδάκι μας στην καφετέρια του ξενοδοχείου OLYMPIC στα Γιάννινα. Την προηγούμενη Κυριακή, αρχές Ιουνίου, πήγα ως συνήθως, γύρω στις 10.00 και κάθισα μόνος σ' ένα τραπέζι κοντά στο παράθυρο και κοιτούσα τους ανθρώπους, που περνούσαν, έχοντας στο χέρι οι περισσότεροι ένα κινητό τηλέφωνο και μιλούσαν. Κατά τ' άλλα ..., μεγάλη κρίση!!

Κι ενώ έκανα διάφορους συλλογισμούς, με το οικονομικό θέμα, που μάς δέρνει, μπαίνει μέσα ένα τσούρμο γυναικών, πάνω από δεκαπέντε. Ήταν στην εκκλησία του Άη-Γιώργη και ήλθαν για καφέ. Κατατσακίστηκαν οι γκαρσόνες, να ενώσουν τέσσερα-πέντε τραπέζια, για να τις πάρουν όλες. Χάλασαν τον κόσμο από οχλαγωγία. Ένας φίλος μου, μόλις τις είδε, έφυγε, και κάθισε στο βάθος για να μετριάσει το θόρυβο. Εγώ έμεινα στη θέση μου, εκεί κοντά τους από περιέργεια, ν' ακούσω τι θα 'λεγαν. Επειδή λίγο-πολύ, όλοι μισογνωρίζομαστε, όλες ήταν χήρες. Κι επειδή η ακοή μου, λόγω ηλικίας, είναι ολίγον τι πεσμένη, έκανα κι ένα κλικ πιο κοντά τους την καρέκλα μου. Και άρχισαν οι συζητήσεις με θέματα της καθημερινότητας. Θα σάς περιγράψω όσα

μπόρεσα κι έπιασα. Βέβαια δε μιλούσε μία και οι άλλες όλες άκουγαν, αλλά κάθε δυο-τρεις είχαν και διαφορετικό θέμα κι έτσι γινόταν κομφούζιο.

– «Εγώ», λέει μία, «τον καφέ τον πίνω σκέτο, έτσι τον πίναμε με τον 'μακαρίτη'». «Μπααα ...», απαντούσε η άλλη, «ο μακαρίτης ο δικός μου τον έπινε με πολλή ζάχαρη». Πιο πέρα άλλες είχαν διαφορετικό θέμα. «Μαγείρεψα από χτες κοτόπουλο στο φούρνο με πατάτες και θα φάω κι αύριο, ίσως και μεθαύριο». «Ο 'μακαρίτης' κάθε μέρα ήθελε αλλαγή». Είπα μέσα μου, αυτός σίγουρα θα ήταν ΠΑΣΟΚ.

Παραδίπλα το θέμα ήταν ότι αυτή που είχε το λόγο πάχυνε και δεν της κάναν τα φορέματα. Αυτό το 'παθε μετά το θάνατο του 'μακαρίτη'. Πιο κάτω το θέμα ήταν η εκδρομή που θα οργάνωνε ένα πρακτορείο στην Κωνσταντινούπολη, αλλά η ομιλούσα δεν θα πήγαινε, γιατί είχε πάει με τον 'μακαρίτη' τρεις φορές. Πολλά τα θέματα και μέσα πάντα οι 'μακαρίτες'. Δύο απ' αυτές φορούσαν ακόμη μαύρα, γιατί δεν είχαν χρονίσει οι 'μακαρίτες'. Όλες όμως στο ντύσιμο, κοκέτες. Μαλλιά φρεσκο-χτενισμένα. Σε κάποια οι λίγες διακριτικές ανταύγειες δέναν ωραία στα πρόσωπα τους. Λέγαν πάρα πολλά, αλλά με με-

γάλη φασαρία. Δεν μπόρεσα άλλο. Με το φλιτζάνι του καφέ στο χέρι σηκώθηκα και πήγα στο βάθος κοντά στον φίλο μου, που μόλις με είδε ξεκαρδίστηκε στα γέλια.

– «Πώς άντεξες», μού λέει, «τόση ώρα;» «Άντεξα», τού λέω, «και χόρτασα από ‘μακαρίτες’». Ωστόσο, πραγματικά, τις χάρηκα. Ανοίξαμε εκεί, χαμηλοκουβεντιάζοντας, συζήτηση για το αν συνέβαινε σε άντρες κάτι τέτοιο, θα μπορούσαν ποτέ να συγκεντρωθούν και να πιουν έναν καφέ όλοι μαζί; Το συμπέρασμα ήταν όχι. Ξέρει τι κάνει ο Γεραμπής. Το θέμα όμως έχει και συνέχεια.

Την επόμενη Κυριακή, αφού έκανα πρωί-πρωί ένα μπάνιο βγήκα για καφέ γύρω στις 10.00. Απέφυγα το OLYMPIC, γιατί ήθελα ησυχία και πήγα στο ‘ΔΙΕΘΝΕΣ’ έξω, σ’ ένα τραπέζι στο πεζοδρόμιο. Φυσούσε λιγάκι και μού άρεσε. Κατάλαβα όμως αργότερα ότι ένα μπουφάν θα ήταν απαραίτητο.

– «Δεν τα μαζεύεις», λέω του εαυτού μου, «μήπως αρπάξεις καμιά πούντα;» Δεν ήθελα και πολύ. Έφυγα. Μετά από δυο μέρες δεν προλάβαινα τα χαρτομάνδηλα. Το άψια-ούψια πήγαινε βρόντος. Το βράδυ, να κι ο πυρετός. Παίρνω τον γιατρό, που ξέρει την ευαισθησία

μου, κι αρχίζω αντιβίωση και εισπνεόμενα. Πέρασαν δέκα μέρες και μέσα μου, τα σωθικά έβραζαν. Άσε κάτι ‘γατάκια’ στο λαιμό δεν μ’ άφηναν καθόλου να κοιμηθώ. Πάω στην πνευμονολόγο. Άλλες δέκα μέρες πιο ισχυρή αντιβίωση. Αυτά έπαθα, αποφεύγοντας τη φασαρία, που θα ‘καναν οι μεσόκοπες χήρες. Παρ’ ολίγον ‘μακαρίτης’.

Και μια που σήμερα το ξεκινήσαμε με όχι ευχάριστα, θα σάς αναφέρω κι ένα περιστατικό που συνέβη εδώ κι έναν χρόνο. Ένας πολύ γνωστός, που είχε βέβαια τα χρονάκια του, απεβίωσε. Όταν το ‘μαθα εγώ, είχε περάσει και μία εβδομάδα. Πολλοί θα αναρωτήθηκαν και θα σχολίασαν δικαιολογημένα την απουσία μου. Έβλεπα τη γυναίκα του και άλλαζα δρόμο από ντροπή. Πού το φέρνει ο Σατανάς και σε μια γωνιά ερχόμαστε πρόσωπο με πρόσωπο. Τής είπα την αλήθεια, ότι το ‘μαθα πολύ αργά και θα παρευρισκόμουν στα σαράντα. Οπότε μού λέει: «Πέτρο, σαράντα δεν θα τού κάνω». Τού έκανα μια ωραία κηδεία, φτάνει!!! Έμεινα άγαλμα. Καλά-καλά ψέλισα κι έφυγα.

Αγαπητοί μου αναγνώστες, ένα χιούμορ είναι η ζωή. Πάρτε το έτσι, άλλη φορά ευχάριστα.

ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΕΣ ΜΝΗΜΕΣ

ΠΑΠΑΛΑΜΠΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ

Είναι Δεκέμβριος του 1947 και η Μόλιστα, όπως κι όλα τ' άλλα χωριά της Κόνιτσας, είναι ανταρτοκρατούμενη, από το καλοκαίρι του ίδιου έτους.

Η εμπροσθοφυλακή των αντάρτικων δυνάμεων, από τα βόρεια, βρίσκεται στο μικρό ύψωμα του Αϊ Λιά της Τράπεζας που δεσπόζει, σ' όλη τη γύρω περιοχή, τόσο απ' την πλευρά του διερχόμενου αμαξιτού δρόμου, όσο κι απ' την πλευρά της ποταμιάς του Σαρανταπόρου. Τα πράγματα τις μέρες εκείνες, κοντά στα Χριστούγεννα, έδειχναν ότι δεν πήγαιναν καλά. Μιλούσε από μόνη της η κατάσταση, γιατί παρατηρούνταν ασυνήθιστες μετακινήσεις αντάρτικων τμημάτων, μεταγωγικών και λοιπού οπλισμού-όπλα, νάρκες, γροθιές κλπ- καθώς και αυστηρότερος έλεγχος από το τμήμα Πολιτοφυλακής, που ήταν εγκατεστημένο στη Μόλιστα, στο μεγάλο σπίτι του Μιλτιάδη Νίκα, που βρίσκεται μπροστά στη βρύση, πρώτο μπαίνοντας στο χωριό.

Όλος ο ανδρικός πληθυσμός, από το καλοκαίρι του 1947, που επικράτησαν οι αντάρτες στο χωριό, είχε καταφύγει στην Κόνιτσα, με την οποία δεν υπήρχε καμία επικοινωνία.

Τα γυναικόπαιδα κι ορισμένα άλλα ανήμπορα άτομα, που είχαν μείνει στο χωριό, ακολουθούσαν τη γνώριμη, από

χρόνια καθημερινή, κουραστική και δύσκολη, αγροτική ζωή. Όμως, όσο περνούσε ο καιρός, στα πρόσωπά τους διέκρινε κανείς ένα διάχυτο φόβο και μια απροσδιόριστη ανησυχία, για το τι πρόκειται να γίνει και ποια θα είναι η εξέλιξη της κατάστασης, έτσι που ήρθαν τα πράγματα.

Η ιστορία της Πυθίας, με τους χρησμούς της και το κρίσιμο κόμμα, πριν ή μετά, για μια φορά ακόμα επαναλαμβάνόταν.

Με τα σπίτια στο χωριό, όπως και πριν, να μην έχουν καμία, μα εντελώς καμία βολή, ούτε νερό μέσα, ούτε ντουζ, ούτε ηλεκτρικό, ούτε τίποτα κι ακόμα ούτε και λίγο φαγητό της προκοπής, οι εναπομείναντες κάτοικοι προσπαθούσαν να τα βγάλουν πέρα μονάχα μ' αυτά που έβγαζαν απ' τα χωράφια τους, αφού όλοι οι δρόμοι ήταν κλειστοί, από παντού, και δεν υπήρχε τίποτα, μα τίποτα, από τα βασικά υλικά αγαθά που εισάγονταν, όπως ζάχαρη, καφές, αλάτι, λάδι, ρούχα κλπ.

Εμείς τα μικρά παιδιά μέχρι δέκα έως δώδεκα χρονών τότε, στον κόσμο μας και στο χαβά μας. Όλη τη μέρα παιχνίδια, ζαβολιές, παρέα με τα κασίκια και πέρα βρέχει για ό,τι συνέβαινε.

Φτάνουμε έτσι, μ' αυτά και μ' αυτά, στη μέρα των Χριστουγέννων, όπου τα ξημερώματα εξαπολύεται η μεγάλη

έφοδος των ανταρτών για την κατάληψη της Κόνιτσας. Στο χωριό με εντολή της Πολιτοφυλακής όλα τα σπίτια επιτάχθηκαν, για να χρησιμοποιηθούν ως καταλύματα των τραυματιών, που άρχισαν να καταφθάνουν από την Κόνιτσα με γρήγορους ρυθμούς.

Σε κάθε σπίτι έμεινε ελεύθερο ένα δωμάτιο, για τη διαμονή και τις λοιπές ανάγκες της οικογένειας. Μαζί μ' αυτό ελεύθερα ήταν και τα υπόλοιπα χρειώδη (μαγειρείο-φούρνος-αποθήκη) καθώς και τα υπόγεια-τα κελάρια- που σταυλίζονταν τα ζωντανά.

Συγκροτήθηκαν γρήγορα-γρήγορα επιτροπές κατανομής και περίθαλψης των τραυματιών και οργανώθηκαν μαγειρεία που άρχισαν να λειτουργούν άμεσα, στο σπίτι του Χαράλαμπου Παπαδημούλη, που βρίσκεται ακριβώς κάτω από την κεντρική πλατεία του χωριού.

Στο πατρικό μου σπίτι, το δωμάτιο που έμεινε ελεύθερο, ήταν η γωνιά με το τζάκι της, τα μπάσια της και τις καμάρες της. Η εσωτερική πόρτα, που επικοινωνούσε με το υπόλοιπο σπίτι, σφραγίστηκε κι έμεινε ανοιχτή, μόνο η εξωτερική είσοδος για όλες μας τις μετακινήσεις. Μέσα τώρα στο μικρό Νοντά, που υπήρχε ένα μικρό τζάκι, ένα τραπεζάκι, ένα διπλό κρεβάτι και μια Μεσάντρα κωνευτή μέσα στον τοίχο, που έκλεινε με δύο διπλοανοιγόμενα ξύλινα φύλλα, είχαν καταλύσει δύο βαθμοφόροι, μάλλον ταγματάρχες, απ' ό,τι άκουγα-γαλόνια ή άλλα διακριτικά σήματα, δεν φορούσαν για να τους καταλάβεις-

οι οποίοι δεν ήταν τραυματισμένοι.

Τα ονόματά τους ήταν Αντρέας και Βαγγέλης κι όλη τη μέρα ήταν άφαντοι. Δεν ήταν βλοσυροί άνθρωποι ούτε κι ενοχλητικοί. Ούτε που μας μίλαγαν, ούτε που μας κοίταγαν, ούτε και που μας ζητούσαν κάτι για εξυπηρέτησή τους.

Έπαιρναν κάθε πρωί δύο καφέ, καλοθρεμμένα, άλογα και μην τους είδατε. Πού πήγαιναν, τι έκαναν και σε ποιους έδιναν λόγο και αναφορά, εμείς τουλάχιστον εκεί στο σπίτι δεν γνωρίζαμε.

Είναι ολοφάνερο ότι ως αξιωματικοί, κάποια καθημερινή αποστολή θα εκτελούσαν, γιατί το βράδυ, όταν γύριζαν, έμπαιναν στο δωμάτιο, άναβαν το τζάκι και τη χειρίσια λάμπα πετρελαίου και επάνω στο τραπεζάκι έβγαζαν κάτι στενόμακρα, κοντρά τεφτέρια-ίδια μπακαλοδέφτερα- κι όλο έγγραφαν. Για να είμαι ειλικρινής, εμένα αυτά τα τεφτέρια, που τότε, δεν είχα ούτε μια κόλλα λευκό χαρτί για να γράψω κάτι, μου φάνταζαν πάρα πολύ ωραία και μου άρεσαν να τα έχω για τετράδια, αλλά δεν τολμούσα να τα πειράξω, όταν τη μέρα που έλειπαν, έμπαινα μόνος μου μέσα στο δωμάτιό τους και τα έβλεπα μισοκρυμμένα πίσω στη Μεσάντρα. Φοβόμουνα μήπως με καταλάβουν και με μαλώσουν. Έπειτα είχα και τη Μάνα μου, η οποία συνεχώς μου γκρίνιαζε, να μην πειράζω τα ξένα πράγματα, γιατί μπορεί, έλεγε, να κατηγορηθούμε, να πάθουμε κανένα κακό και τι θα γίνουμε μετά και για να με πείσει μου αράδειαζε ένα σωρό περιπτώσεις και παραδείγματα δολιοφθο-

ρών και κακομεταχειρίσεων.

Αυτά τελικά τα χοντρά τεφτέρια, που'χαν χοντρές κόλλες μέσα, μπλε γραμμογραφημένες, με δύο χοντρές ρίγες κόκκινες στην άκρη, κάθετες, φαντάζομαι, ότι θα περιείχαν πολύ χρήσιμες πληροφορίες, για τις κινήσεις, τις δυνάμεις και τα φυλάκια του αντιπάλου. Όμως παρότι έκανα, μετά όταν ηρέμησαν τα πράγματα, μεγάλη προσπάθεια για να τα σώσω, έτσι για την ιστορία, δυστυχώς δεν τα κατάφερα και χάθηκαν...

Στο άλλο δωμάτιο τώρα στο μεγάλο Νοντά, που υπήρχαν, μια ξυλόσομπα και μια υποτυπώδης επίπλωση-δύο κρεβάτια, ένα τραπέζι, δύο καρέκλες και ένα μεγάλο ντουλάπι κι αυτό κωνευτό στον τοίχο-μεταφέρθηκαν τρεις έως τέσσερις τραυματίες άλλοι βαρύτερα κι άλλοι ελαφρύτερα

Ο ένας εξ αυτών ο Λευτέρης ήταν ελαφρά τραυματισμένος στη φτέρνα και θυμάμαι ότι, όταν άπλωνε η μέρα και χτυπούσε ο ήλιος στην αυλή, έβγαινε, σιγά-σιγά, έξω με το σακίδιό του, περνώντας τη Σάλα, για να λιασθεί.

Εκεί που καθόμασταν μου 'πιανε κουβέντα κι ενδιάμεσα έβγαζε απ' το σακίδιό του κάτι ζαχαρωτά κι έτρωγε, αλλά, δεν μπορώ να πω, μού δινε και μένα. Ήταν κάτι ορθογώνια μικρά κομμάτια σκληρής ζάχαρης, τυλιγμένα με χαρτί, τα οποία είχε αρπάξει από κάποιο μαγαζί της Κόνιτσας, όταν κατά την ώρα της εφόδου έφθασε μέχρι την αγορά της. Το μόνο που με παρακαλούσε, θυμάμαι, ήταν να μην πω τίποτε σε κανέ-

ναν, ούτε και στη Μάνα μου, ότι έχει στο σάκο του ζαχαρωτά, γιατί μπορεί να έχει συνέπειες μου έλεγε.

Ένας άλλος, ο οποίος ήταν και βαρύτερα τραυματισμένος απ' όλους, ήταν ξαπλωμένος στο μεγάλο κρεβάτι στη γωνία κι απ' τον πόνο του όλο φώναζε, ξεσηκώνοντας όλο το σπίτι. Μάταια οι Νοσοκόμοι - δεν ξέρω αν υπήρχε και Γιατρός-προσπαθούσαν να του τονώσουν το ηθικό και να του καταπραΰνουν τον πόνο.

Μια ριπή πολυβόλου, απ' όσα άκουγα, γιατί έμπαινα μέσα στο δωμάτιο, σιγά-σιγά σαν τη γάτα, όταν ήταν οι νοσοκόμοι από πάνω του και καταπιάνονταν με την πληγή του, του είχε φάει όλη την κλείδωση στο σημείο της ωμοπλάτης και ο άνθρωπος σφάδαζε από τους αφόρητους πόνους.

Το συνεργείο που τον περίθαλπε θυμάμαι- ότι συνεχώς τον κουβέντιαζε και του έδινε θάρρος λέγοντας του "Βρε Χρήστο -Χρήστο τον έλεγαν- εσύ το παλικάρι και ο πολυβολητής του λόχου μας, εσύ κάνεις έτσι; Δεν έχεις τίποτα το σοβαρό. Σε λίγες μέρες θα γίνεις καλά, θα γίνεις γρήγορα καλά και θα τους συντρίψουμε τους Μπουραντάδες. Θα τους φάμε." Όμως οι μέρες περνούσαν, ο Χρήστος συνέχεια φώναζε και γιατρεία δεν έβλεπε.

Εκείνο που μου 'κανε εντύπωση απ' αυτόν τον συγκεκριμένο τραυματία-μικρό παιδί εγώ δέκα χρονών- ήταν ότι, όταν φώναζε, ποτέ δεν έλεγε, ωχ Μάνα μου, ή ωχ Παναγιά μου ή ωχ Χριστέ

μου κλπ, όπως έκαναν όλοι οι άλλοι τραυματίες. Αυτός φωνάζοντας επαναλάμβανε συνέχεια το "ώ-λελέ-λελέ, ώ-λελέ-λελέ" κάτι που ούτε τότε καταλάβαινα τι σημαίνει, αλλά ούτε και σήμερα ακόμα γνωρίζω τι πάει να πει, για να το εξηγήσω.

Προφανώς απ' ό,τι αντιλαμβάνομαι ο τραυματίας αυτός θα καταγόταν από κάποιο μέρος της Δυτικής Μακεδονίας, όπου απαντάται η σλαβική διάλεκτος, ή μπορεί ακόμα να ήταν και σλαβόφωνος. Το τι τελικά απέγινε μ' αυτόν τον τραυματία δεν θυμάμαι γιατί γίνονταν συνέχεια μετακομίσεις και μεταφορές.

Έξω τώρα απ' το μεγάλο Νοντά, στη Σάλα, σ' ένα κρεβάτι που είχε στηθεί στη γωνία, πρόχειρα, είχε μεταφερθεί μία κοπέλα-ανταρτίνα, που την έλεγαν Φωφώ, η οποία είχε πατήσει νάρκη κι είχε κομμένο το ένα της πόδι, λίγο πιο κάτω από το γόνατο.

Όταν έρχονταν οι νοσοκόμοι για να την περιθάψουν, καθότι κοπέλα, της φέρονταν περισσότερο διαχυτικά και της έπιαναν για ώρα κουβέντα, λέγοντας της διάφορα, έτσι προφανώς για να ξεχνάει τον πόνο της.

Θυμάμαι μεταξύ των άλλων ότι τη ρωτούσαν από που κατάγεται και η Φωφώ με μεγάλη άνεση απαντούσε από την "πεδιάδα Καρατζόβας". Βέβαια εγώ, τότε, ακούγοντας αυτή την κουβέντα, ούτε που ήξερα που πέφτει η πεδιάδα Καρατζόβας, αλλά αυτό δεν με πείραζε, διότι καταλάβαινα ότι ούτε και οι συνομιλητές της γνώριζαν κατά που βρίσκε-

ται αυτή η πεδιάδα, αλλά έτσι τη ρωτούσαν για να γίνεται κουβέντα και να περνάει η ώρα.

Σήμερα απ' όσα γνωρίζω η πεδιάδα αυτή βρίσκεται κάπου στη Μακεδονία, κάπου κοντά στη Βέροια ή στη Νάουσα, αν βέβαια και τώρα δεν κάνω κανα λάθος.

Η Φωφώ λοιπόν μια ψιλόλιγνη, μελαχρινή κοπέλα, απ' ό,τι καταλάβαινα από τους μορφασμούς της, πρέπει κι αυτή να πονούσε πάρα πολύ και να περνούσε τρομερή δοκιμασία, αλλά προσπαθούσε να συγκρατηθεί κι ούτε φώναζε, ούτε αναστέναζε.

Έσφιγγε τα δόντια της, στριφογύριζε, αλλά τον πόνο της τον κρατούσε για τον εαυτό της.

Η τύχη της κοπέλας αυτής ήταν σκληρή και αμείλικτη. Το συνεργείο που τη φρόντιζε, όσο περνούσαν οι μέρες, δεν διέθετε το απαιτούμενο υγειονομικό υλικό- γάζες, ορούς, οιοπνεύματα και άλλα -κι αναγκαζόταν για να πλύνει και να καθαρίσει την πληγή της να ζητάει από τη Μάνα μου τσίπουρο και διάφορα άχρηστα ρούχα για την περίδεση της πληγής. Μάταιος κόπος όμως.

Η πληγή κάθε μέρα χειροτέρευε, το πόδι πάθαινε γάγγραινα και το συνεργείο υποχρεωνόταν, κάθε τόσο, άντε και λίγο παραπάνω και λίγο ακόμα παραπάνω, να κόβει με το πριόνι τα σάπια κομμάτια, παρηγορώντας την, πιάνοντας της το χέρι, χαϊδεύοντάς της το μέτωπο και λέγοντάς της ένα σωρό πράγματα που εκείνη δεν μπορούσε πια να

τ' ακούσει. Μέσα σε λίγες μέρες το άτυχο κορίτσι δεν άντεξε άλλο κι έφυγε...

Κι εγώ μικρό παιδί στεκόμουν δίπλα αποσβολωμένο, ούτε μίλαγα, ούτε έκλαιγα, ούτε τίποτα. Μονάχα καθόμουν έτσι όρθιο, σα χαζό και κοιτάγα...

Καταπιάστηκα εδώ και μετέφερα με λίγα λόγια αυτή την ανατριχιαστική και θλιβερή πραγματικά ιστορία που 'ναι μόνο μια παρονυχίδα του φρικτού εμφύλιου πολέμου, γιατί μ' έχει σημαδέψει και δεν φεύγει από μέσα μου με τίποτα.

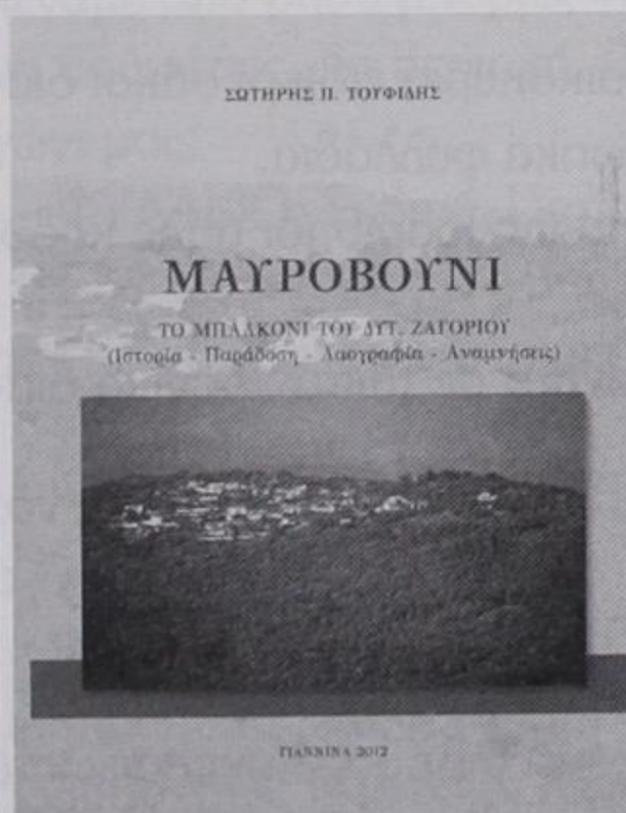
Σήμερα έχω την πεποίθηση, ότι, έτσι, όπως εξελίχτηκαν οι κοινωνίες, ο τόπος μας τέτοια αδελφοκτόνα γεγονότα δεν θα τα ματαζήσει.

Οι αγνές παιδικές ψυχές, όπως ήταν

και η δική μου εκείνη την καταραμένη εποχή, ποτέ στο μέλλον δεν πρέπει να ποτισθούν με τέτοια φρικιαστικά γεγονότα.

Ο Τσέχωφ σ' ένα σημείο στο έργο του "Η ζωή μου" αναφέρει ότι "Ο Δαβίδ, ο βιβλικός βασιλιάς των Εβραίων, είχε ένα δαχτυλίδι με την επιγραφή όλα περνούν", όμως συνεχίζει "Αν εγώ σήμερα θα παράγγελνα ένα δαχτυλίδι, για τον εαυτό μου, η επιγραφή που θα έβαζα θα ήταν, "Τίποτα δεν περνάει".

Πράγματι τίποτα δεν περνάει χωρίς ν' αφήσει κάποιο σημάδι μέσα μας και κάθε βήμα που κάνουμε έχει τη σημασία του. Ας μη ξεχνούμε λοιπόν τίποτα για να διδασκόμαστε και να φρονιματιζόμαστε.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

Το νέο βιβλίο του **Σωτ. Τουφίδη** με πλούσιο ιστορικό, λαογραφικό, ηθογραφικό περιεχόμενο

στις 415 σελίδες του, χρήσιμο για κάθε βιβλιόφιλο.

Διάθεση: Δ/νση περιοδικού

τηλ. 26550 - 22212 - 6979138737

& Βιβλιοπωλεία: «ΔΩΔΩΝΗ» Γιάννενα & ΕΛΕΝΗ ΚΥΡΙΤΣΗ ΚΟΝΙΤΣΑ, 26550-22434

Φίλε του περιοδικού μας για θυμήσου,
έστειλες τη συνδρομή σου;

ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Θέμα: Επιστολή Δημάρχου Κόνιτσας προς τους Δημότες για την έναρξη του προγράμματος Ανακύκλωσης

«Σκέφτομαι καθαρά»

Αγαπητοί συμπολίτες,
είμαστε στην ευχάριστη θέση να σας ανακοινώσουμε, ότι αρχίζει στην πόλη της Κόνιτσας, το πρόγραμμα ανακύκλωσης των υλικών συσκευασίας σε συνεργασία με την Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης Ανακύκλωσης (ΕΕΑΑ).

Στόχος μας είναι:

1. Η μείωση του όγκου των ημερήσιων απορριμμάτων.
2. Η μείωση του κόστους συλλογής, μεταφοράς και διάθεσης των απορριμμάτων και κατ' επέκταση η εξοικονόμηση πόρων του Δήμου μας.
3. Η μείωση της περιβαλλοντικής ρύπανσης και των κινδύνων της δημόσιας υγείας.
4. Η επαναχρησιμοποίηση και η εξοικονόμηση πρώτων ύλων.

Έτσι λοιπόν σύντομα θα διανεμηθούν σε όλα τα νοικοκυριά ειδικοί σάκοι διαλογής των ανακυκλώσιμων υλικών καθώς και ενημερωτικά φυλλάδια.

Θα εγκατασταθούν σε 85 επιλεγμένα σημεία της πόλης ισάριθμοι μπλε κάδοι όπου θα τοποθετούνται τα ανακυκλώσιμα υλικά.

Η αποκομιδή θα γίνεται με ειδικό δημοτικό αυτοκίνητο σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Αγαπητοί φίλοι,

Η ανακύκλωση δεν είναι πολυτέλεια, είναι τρόπος ζωής.

Γι' αυτό συμμετέχουμε όλοι στην προσπάθεια που κάνει ο Δήμος Κόνιτσας ώστε να κάνουμε τον τόπο μας πιο καθαρό, πιο όμορφο, πιο σύγχρονο.

Τα σκουπίδια δεν είναι για ... πέταμα.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Ο Δήμαρχος Κόνιτσας
Γαργάλας Β. Παναγιώτης

Βίγλα - Σκοπιά - Φυλάκιο - Παρατηρητήριο

Πηγαίνοντας κανείς για τα Πωγωνία, θα περάσει και θα σταθεί για λίγο από τη ΒΙΓΛΑ και θα θαυμάσει πέρα για πέρα τα Άνω Πωγωνοχώρια, τ' ακριτικά και ηρωϊκά χωριά μας, με τον πολιτισμό τους, και τα τραγούδια τους, τα πανηγύρια τους, και τους χορούς τους, απ' τα παλιά μέχρι σήμερα και τώρα ακόμη με τους λιγοστούς κατοίκους τους, που μένουν ριζωμένοι, εκεί στη δική τους γενέθλια γη.

Αν και πολλές φορές, έχουμε γράψει για τη ΒΙΓΛΑ ΓΕΡΟΠΛΑΤΑΝΟΥ, εν τούτοις το θέμα δεν εξαντλείται ποτέ.

Βίγλα, ψηλό σημείο-βουναλάκι θα λέγαμε από όπου μπορείς να ελέγχεις, να θαυμάζεις μια περιοχή. Εδώ το πωγωνί μας.

ΦΥΛΑΚΙΟ, Σκοπιά, Παρατηρητήριο.

Εδώ είναι ο σκοπός μας, ο βιγλάτορας που βιγλίζει την περιοχή:

«κι έχουμε βιγλάτορα, παντοτεινό τον ήλιο, τον ηλιάτορα» καθώς λέει και ο Οδυσ. Ελύτης.

Ναι από τη Βίγλα, απ' εδώ, 45 χιλιόμετρα από τα Γιάννενα, στη στροφή του δρόμου προς Βασιλικό, Κεφαλόβρυσο, Μπουραζάνι, θα σταθείς για λίγο, ν' αγναντέψεις, να κοιτάξεις μακριά, και να ξεχωρίσεις τοποθεσίες, χωριά, βουνά, βουναλάκια ραχούλες και θα θαυμάσεις ένα υπέροχο θέαμα, είτε είναι πρωϊνό είτε με τη δύση του ήλιου κατα-

πράσινες τοποθεσίες με χαμόκλαδα, δυστυχώς χωράφια χέρσα, ντούσκα, βελανιδιές, δάση και ανάμεσα, τα στολίδια, τα χωριά μας.

Περιοχή μικρή κοιλάδα, που περικλείεται γύρω-γύρω απ' ανάκατα βουνά και βουναλάκια που σαν άγρυπνοι φρουροί την προστατεύουν.

Θα ευχαριστηθείς και θ' αναπνεύσεις καθαρό αεράκι θα χαρείς τα κελαϊδίσματα των πουλιών και τη μουσική αρμονία των κουδουνιών από τα λιγοστά πλέον κοπάδια κι αν αφουγκραστείς λίγο καλύτερα θ' ακούσεις το αργό λάλημα της φλογέρας κάποιου μερακλή πλέον τσομπάνη και δεν θα τρομάξεις απ' τα γαυγίσματα των τσομπανόσκυλων πώχουν συνηθίσει πλέον την κίνηση και τον θόρυβο των αυτοκινήτων.

Θα μυριστείς το θυμάρι και την ασφάκα, θα κόψεις ένα αγριολούλουδο θα το μυρίσεις και θα το κρεμάσεις στο πέτο του σακκακιού σου, θα δεις το πέταγμα και θ' ακούσεις και τα τιτιβίσματα των αγριοπουλιών.

Κατηφορίζοντας με το βλέμμα σου, θα δεις πρώτα το Γεροπλάτανο θαυμάσιο χωριό, αριστερά και Νοτιοανατολικά το Μαυροβούνι, μπροστά σου τα χωριά τη Ρουψιά, το Ωραιόκαστρο, τον Άγιο Κοσμά, και πέρα-πέρα την ωραία και χιλιοτραγιδισμένη Βήσσανη, στολίδι πάντοτε όλου του Πωγωνίου μας και άθελά σου θα σιγοτραγουδήσεις:

«Βήσσανη μεγάλη χώρα
ζωντανεύειες με τις εκδηλώσεις και
τώρα».

και θα πλησιάσεις τ' αυτοκίνητό σου,
πώχει ανοιχτές πλέον τις πόρτες και θα
δυναμώσεις την κασέτα σου με την
ΒΗΣΣΑΝΙΩΤΙΣΣΑ με την «Μωρή Κον-
τούλα λεμονιά...»

Προς Νότο και Αριστερά σου, πέρα
μακριά, ο Κασιδιάρης με τις ψηλο-κο-
ρυφές του και προς το κέντρο το Κου-
τσόκρανο, με τα μνημεία και τους τάφους
που 'φερε στην επιφάνεια η αρχαιολο-
γική σκαπάνη του αρχαιολόγου Η. Αν-
δρέου.

Προς τα βόρεια τα Ριζά, Κάτω Με-
ρόπη (πρώην Φρασανά), πιο πέρα ο
Παλαιόπυργος (ΜΕΒΓΕΖΑ), Μερόπη
(πρ. Ρωμπάτες) Κακκόλακος, πέρα Δρυ-
μάδες, πιο κάτω Σταυροσκιάδι.

Χωριά στα ριζά της κοιμώμενης Νε-
ράϊδας Μερόπης (Νεμέρτσικας), με τις
πανύψηλες βουνοκορφές και τις απότο-
μες χαράδρες, που χάνονται στα σύν-
νεφα και είναι το φυσικό μας σύνορο με
την Β. Ήπειρο.

Πιο βορεινά φαίνεται το Κεφαλό-
βρυσο χωριό μεγάλο και ξακουστό, και
κρυμμένο απ' το βουνό Ομάλια το ό-
μορφο ΒΑΣΙΛΙΚΟ, που στις 23-07-1963
το επισκέφτηκε ο πατριάρχης ΑΘΗΝΑ-
ΓΟΡΑΣ και στάθηκε για λίγο στην Βίγλα
και συγκινημένος είπε: «Ε! σεις βουνά για
χαμηλώστε λιγάκι να 'δω τ' όμορφα ΤΣΑ-
ΡΑΠΛΑΝΑ (Βασιλικό) γενέτειρά μου».

Άφησα απ' την περιγραφή πέρα το
βουνό Μπόζοβο, πάνω από τη γνωστή

μας Βοστίνα, άλλοτε μεγαλοχώρι και
πνευματικός φάρος πολιτισμού του Πω-
γωνίου, με το Γυμνάσιό της και τ' άλλα
πνευματικά της ιδρύματα, που τραγου-
δήθηκε:

«Μπόζοβο, καλή Βοστίνα,
πούν' τα κάλλη, πού' χες κείνα.
Τα παιδιά σου τα καημένα
είναι σκορπισμένα
στα ξένα σοκάκια,
όλο πίκρες και φαρμάκια».

Ακόμη διαλογίζεσαι κι άλλα θλιβερά
τραγούδια εδώ στα ακριτικά μας χωριά,
που τα δημιούργησε ο ίδιος ο λαός, χα-
ρίζοντάς τους πνοή, από την ίδια του τη
ζωή και που φανερώνουν τον ψυχικό
του κόσμο.

Απ' εδώ φαίνονται, απ' τα βουνά, το
Δολό και το Δελβινάκι και πέρα από τις
Δρυμάδες, το Άνω Πωγώνι, σύνορά μας
με τη Β. Ήπειρο, είναι τα χωριά, Πολύ-
τσιανη, Χλωμό, Σωπική κ.ά.

Και κλείνουμε την περιγραφή προς
Ανατολάς, με τους πανύψηλους πύρ-
γους του Παπίγκου πέρα κατά το ΖΑ-
ΓΟΡΙ. Και πέρα Βόρεια η Κόνιτσα.

Αυτή λοιπόν, η περιοχή, η Κοιλιάδα,
που περικλείεται γύρω-γύρω από ανά-
κατα ριγμένα βουνά και βαθύσκιωτα
δάση και βουναλάκια, που'ναι άγρυπνοι
σκοποί και την προστατεύουν, σιγά-σιγά
αρχίζει να ερημώνεται και κάτι, όλοι μας,
πρέπει να κάνουμε: Πολιτεία, κάτοικοι,
μόνιμοι κάτοικοι και ξενιτεμένοι. Προτά-
σεις πολλές και γόνιμες υπάρχουν...

Αυτά κι άλλα πολλά τα βλέπεις απ'
εδώ απ' τη ΒΙΓΛΑ.

Τόπος που κουβαλάει, ιστορικές μνήμες, αφηγήσεις, πολέμους σκέψεις απ' τα παλιά και κυρίως από το 1940-1949 καθώς αυτό μαρτυρούν και τα υπάρχοντα Ηρώα-Μνημεία, πού'ναι στην περιοχή και μας διδάσκουν πολλά όλους και συγχρόνως είναι αιώνια τιμή και δόξα και σεβασμός, για όλους εκείνους που'πεσαν εδώ πάνω πολεμώντας για τη λευτεριά της πατρίδας μας.

Όμορφη περιοχή, Άνοιξη, Καλοκαίρι, Χινόπωρο και χιονισμένο χειμώνα και καθώς απολαμβάνεις αυτή την ωραία φύση, αυτό το υπέροχο θέαμα, θα σιγομουρμουρίσεις τα γνωστά υπέροχα γραφόμενα του ποιητή και λογοτέχνη Τάσου Κανάτη «Βουνίσιοι καημοί»

«... Γύρω ολοτρόγυρα τ' αγέρωχα βουνά, πού'χαν οι κλέφτες κατοικιό, γιατίάκι οι καπετάνιοι», κράκουρα κοφτερά, βαθιές χαράδρες λόχμες πυκνές των αγριμιών και στανοτόπια της ξερολιθιάς, στρούγγες και μαντριά και σπιτοκάλυβα

βοσκών, βραχομονάστηρα καστριά παλιά, αλώνια, δρακολίμνες, καλντερίμια, νερόμυλοι, νεροτριβιές, μαντάνια· μικρά χωριά με σκόρπια σπίτια στα φρύδια των γκρεμών, βιγλάτορες των περασμένων...» Επαναλαμβάνεις τα λόγια του Προφητάνακτα Δαβίδ «... Ως εμεγαλύνθη τα έργα σου Κύριε, πάντα εν Σοφία εποίησες...».

Από την αναπόληση αυτή, σε φέρνουν στην πραγματικότητα τ' άγρια νωχελικά γαυγίσματα των τσομπανόσκυλων του γερο-βοσκού Φώτη, σα να σου λένε «είμαστε κι εμείς εδώ» και συγχρόνως θα σταματήσει και η κασέτα του αυτοκινήτου με τα τοπικά δημοτικά μας υπέροχα τραγούδια και ... θα συνεχίσεις το δρόμο σου.

Δοκιμάστε το, θα κερδίσετε με μια μικρή στάση στη ΒΙΓΛΑ ΜΑΣ, όσοι ταξιδεύετε για τα ΠΩΓΩΝΙΑ, ντόπιοι, ταξιδευόμενοι και τουρίστες.

Σ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΗΜΕΡΙΔΑ «ΑΜΠΕΛΙ - ΚΡΑΣΙ - ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ»

Καλείστε το Σάββατο, 19 Οκτωβρίου 2013, στις 11 το πρωί, στο Δημαρχείο Κόνιτσας σε εκδήλωση με θέμα:

Αμπέλι-Κρασί-Αποστάγματα.

Ομιλητής ο κ. Βασίλης Βαϊμάκης, Διδάκτωρ του Παν/μίου Ιωαννίνων, Χημικός – Οινολόγος.

Θα ακολουθήσει συζήτηση.

Οι Ηπειρώτες πολιτικοί και η πολιτική τους

Του ΧΡΙΣΤΟΥ ΑΠ. ΖΑΝΗ

Σεμνύνεται η Ήπειρος για τους αγώνες και την προσφορά των τέκνων της κατά την ιστορική διαδρομή από τα πανάρχαια χρόνια.

Υπήρξε πρωτοπόρος σε προσφορά έργων και πολλών θυσιών σε όλους τους τομείς.

Ανέδειξε φυσιογνωμίες κύρους στα γράμματα, τις επιστήμες και τις τέχνες.

Δεν κρίνουμε σκόπιμο εδώ να αναφέρουμε πόσοι και ποιοί διέπρεψαν και αναγνωρίστηκαν ως εθνικοί ευεργέτες και γνήσιοι πατριώτες.

Η ιστορία αποφάνθηκε.

Εκείνο που προέχει σήμερα είναι το ΠΑΡΟΝ και το ΜΕΛΛΟΝ της “ξεχασμένης” και φτωχής Ηπείρου.

Θεωρούμε σκόπιμη και αναγκαία την αναφορά μας στους Ηπειρώτες πολιτικούς και την πολιτική τους κατά την άσκηση εξουσίας.

Η λαϊκή εντολή που τους δόθηκε από τον ηπειρωτικό λαό αποτέλεσε τον άξονα δράσης και αγώνων για την προβολή και ανάδειξη των προβλημάτων και των δικαίων αιτημάτων του βασανισμένου Ηπειρώτη ή ακολούθησαν μια πολιτική δια της ψηφοθηρίας με γνώμονα την επανεκλογή τους;

Ως ανώτατοι άρχοντες, υπουργοί, βουλευτές και στελέχη κομμάτων ποιους αγώνες έκαναν, ποια σχέδια και

ποια προγράμματα για την ανάπτυξη της Ηπείρου προώθησαν και ποιες επιτυχίες είχαν;

Σε ποια έργα έβαλαν «πλάτη» και πώς πολιτεύτηκαν στην αδιαφορία και την αδράνεια του αθηναϊκού κράτους, και των διαπλεκομένων συμφερόντων;

Γιατί δεν μπόρεσαν να αξιοποιήσουν τα ποιοτικά στοιχεία της ιστορικής μας παράδοσης και την ιδιομορφία του φυσικού κάλλους και του υδάτινου δυναμικού;

Γιατί στα τόσα χρόνια ελεύθερου βίου η Ήπειρος εξακολουθεί να ζει στην απομόνωση και την φτώχεια;

Γιατί δεν στηρίχτηκαν οι βιοτεχνίες και ο πρωτογενής τομέας παραγωγής, ώστε να πάψει η συνεχής αιμορραγία προς τα αστικά κέντρα για ένα κομμάτι ψωμί, ενώ θα μπορούσε να εξασφαλισθεί στην πατρική γη;

Με το χέρι στην καρδιά οι Ηπειρώτες πολιτικοί μας ας δώσουν μια ειλικρινή απάντηση. Όλοι οι πολιτικοί ας κάνουν την αυτοκριτική τους και ας πράξουν ΤΩΡΑ το ηθικό και ιστορικό τους χρέος στα μετερίζια των αγώνων μαζί με το συσπειρωμένο λαό της Ηπείρου και όλης της Ελλάδας που δοκιμάζεται σκληρά από την ακολουθούμενη πολιτική που επιβάλλουν οι δανειστές και τα όργανά τους.

Η Γιάτρεσσα

Του Πάνου Λαζαρόπουλου

Λευκή μπλούζα και το σπηθοσκόπιο γύρω απ' το λαιμό περασμένο, όπως το συνηθίζουν οι γιατροί στα νοσοκομεία. Πλούσια μαλλιά, που κυλούσαν απ' τη μια και την άλλη μεριά στο πρόσωπο, σγουρά σαν σκάλες, που θα 'θελες σαν τολμηρός κουρσάρος να κάνεις ρεσάλτο πάνω τους και να κουρσέψεις το χρυσάφι της καρδιάς, της ομορφιάς και του κάλλους. Κι ανάμεσα τους δυο μάτια, ήλιος και φωτιά κι όλες του κόσμου οι υποσχέσεις για ταξίδια μακρινά, με ξωτικούς παραδείσους. Μάτια που γιάτρευαν αρρώστιες κι άνοιγαν πληγές βαθιές και αθεράπευτες. Πρόσωπο λαμπερό, μ' όλα της αυγής τα χρώματα κι ως την πορφύρα του δειλινού. Χείλη κόκκινα, τραγανά κεράσια μιας πρώιμης άνοιξης, που είχες δεν είχες όρεξη, δεν τα περιφρονούσες.

Κι εγώ ασθενής, μ' άλλους δυο-τρεις στο θάλαμο, ζητώντας γιατρεία, ένιωσα πως την ευρήκα στο πρόσωπο τούτης της θεσπέσιας γιατρίνας, που παραμέρισε την αρρώστια μου και σάθηκε μπροστά μου. Τώρα πια δεν ήμουν ασθενής- ήμουν τραυματίας στα χέρια της γιάτρεσσας. Γελαστή και εύχαρις στις επισκέψεις της και μέσα μου ξυπνούσαν κάποια αισθήματα, σύμφυτα με τη ζωή και με την ουσία της, κάτι σαν σίφουνας και λίβας που καίει και πυρώνει. Αισθή-

ματα που εξουσιάζουν και κυριαρχούν στη ζωή, σταματούν την ώρα και το χρόνο και άχρονες στιγμές σεισμικές και ηφαιστειακές που δίνουν χρώμα και σημαδεύουν τη ζωή σου, γίνονται σταθμός και σ' αυτές προστρέχεις και πισωγυρνάς στο δειλινό της ζωής σου. Όμως η καρδιά παραμένει ήλιος ανέσπερος. Δεν σε ακολουθεί στο λιόγερμα κι είναι έτοιμη να συγκινηθεί και να σκιρτήσει στο δυνατό, στον απρόσμενο ερεθισμό.

Περίμενα την ώρα πώς και πώς ναρθεί. Γλυκειά που ήταν η προσμονή! Ένιωθα να με χαϊδεύει το βλέμμα της κι όταν σίμωνε να μου πάρει την πίεση, να με θερμομετρήσει ή να μου κάνει ένεση και μ' άγγιζαν τα δάχτυλα της, μια γλυκειά ανατριχίλα πλημμυρούσε το είναι μου.

– Τι έπαθες, σαστισμένο σε βλέπω, μου την αμόλαγε.

– Τι να πάθω; Γιατρός είσαι, καταλαβαίνεις. Εμείς οι άρρωστοι γινόμαστε παράξενοι. Η αρρώστια αλλάζει τη ρότα σου. Πολλοί κι οι παράγοντες εδώ στο νοσοκομείο που επιδρούν πάνω σου με τον ένα ή τον άλλο τρόπο.

– Τι θέλεις να πεις; Γίνεσαι αινιγματικός και δεν με αφήνεις να διαγνώσω τις σκέψεις σου.

– Διέγνωσες την αρρώστια μου. Αν διαγνώσεις και τις σκέψεις μου τότε...

– Τι τότε; Ξέρεις πως εμείς οι γιατροί, πέρα από την επιστήμη μας, δυ-

σκολευόμαστε πολύ να φτάσουμε στη θεραπεία, αν δεν μπορούμε στη σκέψη και στο λογισμικό του ασθενή.

– Κι αν αυτό που θα ανακαλύψετε βρίσκεται πέρα απ' τη σφαίρα της ιατρικής;

– Μην ανησυχείς. Κάθε πρόβλημα έχει τη λύση του· αρκεί να εντοπισθεί.

– Ελπίζω να 'χει συνέχεια η κουβέντα μας αλλά δεν μου είπες το όνομα σου για να σε φωνάξω όταν σε χρειαστώ.

– Μαρία είναι το όνομα μου κι ελπίζω να μη με χρειαστείτε. Μέσα στο άδηλο και το ρευστό δε χωράει το απόλυτο. Όπως βλέπω, έχω να κάνω με ένα μεγάλο παιδί. Εσείς οι ηλικιωμένοι πάσχετε από παρατεταμένο παιδισμό, είπε χαμογελώντας κι έστριψε προσθέτοντας: Με συγχωρείτε, με περιμένουν κι άλλοι ασθενείς. Κι έφυγε.

Την άλλη μέρα έμεινα έρημος και μόνος με την προσμονή. Πέρασε η μέρα, δίχως την παρουσία της, βαριά, με τα μάτια στυλωμένα στην πόρτα. Ένιωσα σαν το στρατοκόπο, που δεν βρίσκει σκιά την καυτερή ώρα του μεσημεριού καλοκαιριάτικης μέρας, κι αναστρέφει το πουκάμισο προς τ' απάνω για να σκεπάσει το κεφάλι του. Κάτι μεταξύ ψευδαίσθησης και αυταπάτης. Ας είναι, είπα. Το αύριο συχνά σου προσφέρει ό,τι το σήμερα σου στέρησε. Κι αν δε δούμε, θα μάθουμε. Άλλωστε αυτό το κάτι, λάθρα βιωμένο, μεταξύ επιθυμίας, φαντασίας ή και αυταπάτης είναι αυτό που αλλάζει τον τόνο και το χρώμα της καθημερινότητας, που τη σφραγίζει η ρουτίνα. Είναι της στιγμής. Δεν έχει διάρ-

κεια. Τέτοιες στιγμές σηματοδοτούν και δίνουν νόημα στη ζωή. Είναι σαν το σπάνιο και ηδυπαθές ποιό, που για να το νιώσεις πρέπει να το πιεις ως την τελευταία σταγόνα. Κι όταν γεύεσαι άλλο ποιό το νοσταλγείς, γυρίζεις, νοερά, σ' αυτό και παραδίνεσαι στη μαγεία του.

Τώρα οι μέρες που μένουν μετρούνται στα δάχτυλα της μιας παλάμης. Όμως την Μαρία την έχω στη σκέψη και μπαίνω, λαθρεπιβάτης, στο κορμί της. Ω! Ας μπορούσα να κατέβω μερικά σκαλοπάτια από δεκαετίες, να απαιτήσω και σαν διγενής να παλέψω για την καρδιά της, τη νιότη, την ομορφιά και τη φρεσκάδα της! Ω! μεγάλε Εσύ Θεέ, γιατί μας βάζεις σε βάσανα για κάτι που μας συνεπαίρνει μα που δεν μπορούμε να φτάσουμε και σφοδρά το ποθούμε κι ας μην ταιριάζει στην ηλικία μας. Ω! αδυναμίες ανίκητες και αιώνιες!

Το αύριο δεν άργησε ναρθεί. Και να την η Μαρία. Στέκεται στην πόρτα και μας χαιρετά. Ήλιος που φεγγοβολά και διώχνει τις σκιές απ' τα πρόσωπα που πάσχουν και σκέψεις πολλές τα βαραίνουν.

– Από μακριά μας χαιρετάς. Ξέχασες και ξεμάκρυνες...

– Μην το λες αυτό! Είστε η φροντίδα και η έγνοια μου μόνιμα στο νου μου.

– Είστε η παρηγοριά μας, η ανακούφιση μας, η συμπάθεια μας, ίσως και κάτι παραπάνω, που δεν μπορούμε να εκφράσουμε. Γιατί; Είναι πολλά τα γιατί, κλεισμένα θαρρείς σ' ένα φρούριο, απόρθητο για μας που μας λείπει η ρώμη. Έτσι τα καταπίνουμε.

– Πολλές και ποικίλες σκέψεις περνούν κάθε στιγμή απ' το μυαλό του ανθρώπου. Όλες όμως δεν τον κυριεύουν. Περνούν απ' το διυλιστήριο του νου κι εκεί ξεκαθαρίζουν. Οι άχρηστες κι οι περιπτώς αποβάλλονται. Μένουν όσες παράγουν και αποδίδουν κι είναι συμβατές με τη χρονική στιγμή που διανύει ο καθένας μας. Είναι κάποια πράγματα που δε συμβιβάζονται και κάποιες αποστάσεις που δε γεφυρώνονται. Φταίει η τύχη, φταίει η μοίρα, που αποφασίζει για μας ανερώτητα;

– Φταίει που άλλοι βιαστήκαμε κι άλλοι καθυστερήσαμε να βγούμε στον κόσμο κι ήρθε αργά και παράκαιρα το συναπάντημα με μια γεύση από παράπονο, πικρή. Είχε ξοδεμένες όλες τις άλλες σε κάποιους πιο τυχερούς.

– Είναι νωρίς, είπε, κοιτάζοντας το ρολόι της. Θα τα ξαναπούμε, πρόσθεσε κι απομακρύνθηκε, κουνώντας το χέρι.

Ήταν ώρα απογευματινή. Ξαφνικά την ένιωσα να κάθεται στο κρεβάτι μου και τόσο παραξενεύτηκα που κόντεψα να ξεφωνήσω από χαρά και αγαλλίαση. Με κοιτούσε ολόγεια στα μάτια, επίμονα κι ένιωσα σαν βέλη να τρυπούν το είναι μου ολόβαθα ενώ ένα ελαφρό και προκλητικό χαμογελάκι ανθούσε στα χείλη της.

– Μην με κοιτάς στα μάτια, είπα, παρακαλεία. Ο μαγνήτης με έλκει ακατανίκητα και με κάνει ένα με την πηγή που τον εκπέμπει, το ήλεκτρο αναταράζει τις αισθήσεις μου και το πάθος τους ζητάει επίμονα και ασυγκράτητα να ρουφήξει τους γλυκούς σωματικούς χυ-

μούς. Ο καταλύτης κάνει το σώμα ακυβέρνητο και σου προσφέρει το τιμόνι να το οδηγήσεις εκεί που προστάζουν οι πεινασμένες ορέξεις σου.

Εκείνη εξακολουθούσε να με κοιτάζει ολοένα και πιο έντονα και πιο βαθιά ενώ το χαμόγελο έγινε τώρα καταρράκτης, που με στροβίλιζε στα γάργαρα νερά του.

– Πες μου επιτέλους τι σ' έφερε και τι ζητάς από μένα.

– Εσύ μ' έφερες κι εσένα ζητάω.

– Και πώς έγινε αυτό ξαφνικά κι αναπάντεχα;

– Μ' έσπρωξε το χέρι της μοίρας. Μπήκα στο δρόμο σου και σ' ακολουθώ αφιονισμένη. Σε βρίσκω και σε χάνω, σε πλησιάζω κι απομακρύνεσαι και χάνεσαι κι εγώ σαν το λαγωνικό, ανακαλύπτω τα βήματα σου. Απογοπεύομαι κι αναθαρρώ. Σύρθηκα πίσω σου χρόνια σα σκλάβο μα ποτέ δεν κουράστηκα.

– Και πώς έγινε να με κυνηγά μια λαχταρισμένη ύπαρξη και γω να μην πιάσω το λαχάνιασμα και το αγκομαχητό, την αγωνία και τον καημό, το άρωμα του κορμιού, την οσμή του ιδρώτα και την κρυφή ποθοπλάντακτη πεθυμιά που φώλιαζε μέσα σου κι άφησα τόσα χρόνια να διαβούν και να χαθούν άπραγα; Ω θεοί, σε ταντάλειο μαρτύριο με δικάσατε. Να διψώ και το νερό να κυλά και να μουρμουρά, δροσερό και κρυσταλλένιο, πλάι μου και γω να μην νιώθω την παρουσία του; Μου νεκρώσατε τις αισθήσεις, τα μάτια μου κλείσατε. Και τώρα τι;

– Ό,τι έγραψε η μοίρα. Έγινα μα-

γνήτης, όπως το οσφράνθηκες, να σε φέρω κοντά μου, να γίνουμε ένα μίγμα, ήλεκτρο για να σου ταράξω τις αισθήσεις σου, να κινήσω και να κορέσω το πάθος σου. Έγινα καταλύτης να σου πάρω το τιμόνι απ' τα χέρια και να σε οδηγήσω στο δρόμο της υπερκόσμιας ηδονής. Να γίνουμε σύννεφο μ' αστραπές και βροντές κι ύστερα να πέσουμε πάλι στη γη, γαληνεμένη βροχούλα. Καλέ μου, άπλωσε τα χέρια κι άδραξε το πυρωμένο κορμί μου, σαν τον ώριμο καρπό τον γλυκόχυμο. Τρύγησε το ως την πιο ακραία του εσχατιά. Είμαι όλη δική σου. Τι άλλο περιμένεις;

– Με μαγεύουν τα λόγια σου κι είναι τόσο πειστικά τα θέληγντρα σου. Πώς να ξεφύγω απ' τη σαγήνη σου! Μην και γω θαρρείς δεν ένιωσα τα βέλη στην καρδιά μου; Όμως αργά ήρθε το συναπάντημα μας. Πολλά τα χρόνια που μας χωρίζουν. Εσύ ήλιος που μεσουρανει και γω κοντά στο λιόγερμα, ποτάμι βαθύ και πλατύ ρέει ανάμεσα μας. Πώς θα το διαβούμε, να σμίξουν καρδιές και ψυχές και να γίνουνε ένα;

– Μιλάς για το βήμα του χρόνου, που έφερε τον ένα μπροστά και τον άλλο ξωπίσω, εκεί που το αίσθημα γίνεται πυρκαγιά που κατακαίει τις σάρκες μας κι ηφαιστειο που μουγγρίζει και λάβα ξερνά. Τη λαχτάρα του πόθου και το πάθος του έρωτα το γεννά η στιγμή η αντάρτισσα, ανυπότακτη στο διάβα του χρόνου. Κοίταξε ποτέ και μέτρησε χρόνια ο έρωτας; Δεν άκουσες και δεν έμαθες πως το αργά είναι πάντα καλύτερο απ' το ποτέ; Πριν από

μερικές χιλιετίες, σ' όλο τον κόσμο ο Σοφοκλής το διασαλπίζει: Έρωτας ανέκατε μάχαν... ο δ' έχων μέμνηεν. Τα ποτάμια θα γίνουν εμπόδιο στον έρωτα; Κι αν τέτοιο βρεθεί μπροστά μας εγώ θ' απλώσω γεφύρι το σώμα μου πάνω του να διαβείς, νάρθεις σ' εμένα. Καλέ μου, μην μου στερείς άλλο πια αυτό που μου οφείλεις κι εγώ να σου προσφέρω αυτό που σου χρωστάω, ν' ανοίξουμε λογαριασμό του έρωτα τα κατάστιχα.

– Χρυσή μου μην ξοδεύεις άλλο τη σκέψη σου. Οι αντιρρήσεις μου έγιναν στάχτη και κουρνιαχτός. Η θέρμη του κορμιού και το λόγου σου κι απ' τον τάφο θα με σήκωναν. Είναι ακόμα ζωντανές οι αισθήσεις μου και το αίμα κοχλάζει στις φλέβες μου. Έλα γείρε στο πλάι μου.. Ώρα πια να κλείσει το στόμα και ν' αφήσουμε να μιλήσουν οι αισθήσεις, οι καρδιές και ο έρωτας κι ας γίνουν τα κορμιά μας σπονδή στο βωμό της Αφροδίτης.

Εκείνη τη στιγμή ένιωσα ένα ελαφρό σκούνημα στο χέρια και λόγια απαλά έφτασαν ως τ' αυτιά μου.

– Κοιμάσαι του καλού καιρού. Ποιος ξέρει πού ταξιδεύεις και ξέχασες πως είναι ώρα για ένεση.

Ήταν η Μαρία με τη σύριγγα στο χέρι. Στον ύπνο και στο ξύπνιο μου. Στο ψηλοπέταγμα και στην προσγειώση.

– Μην χολοσκάς, μαζί μου ήσουν και συ στο ταξίδι. Όχι, όμως, με τη σύριγγα στο χέρι, βρήκα να πω.

– Για την ώρα μόνο αυτή σου χρειάζεται, είπε, βυθίζοντας τη βελόνα στη σάρκα μου.

Χριστούγεννα της φτωχής εργατιάς

Γιώργος Μαυρογιάννης

Ο Τίμων ξάπλωσε στο κρεβάτι του, αμέσως μετά το γεύμα, σκεπάστηκε με τα μάλλινα κλινοσκεπάσματα και προσπάθησε να κοιμηθεί.

Όμως ήταν αδύνατο να κλείσει τα μάτια του τη μέρα εκείνη του Δεκεμβρη όπου από νωρίς είχε αρχίσει φοβερή κακοκαιρία με ανέμους, βροχές και χιονόβροχο. Παραμονή Χριστουγέννων.

Προτίμησε λοιπόν να ξαγρυπνήσει και ν' απολαύσει βλέποντας απ' το παράθυρο το φοβερό και καταπληκτικό θέαμα της χειμωνιάτικης καταιγίδας.

Σκοτείνιασε και χωρίς ν' ανάψει το ηλεκτρικό φως, αναμέρισε το λινό παραπέτασμα για να μπει λεύτερα η λάμψη των αστραποκέραυνων.

Απολάμβανε, γοητευμένος, τις βροντές των ηλεκτρικών εκκενώσεων στην ατμόσφαιρα, το μουσικό ήχο της βροχής που ρυθμικά, δυνατά και ορμητικά έπεφτε πάνω στην τσίγκινη σκεπή του χαμηλού χωριατόσπιτου, στη γενέτειρά του, όπου τη χρονιά εκείνη αποφάσισε να την επισκεφθεί ύστερ' από πολύχρονη απουσία στη μεγαλούπολη και να γιορτάσει τα Χριστούγεννα με τ' αδέρφια του, όπως τον παλιό καιρό, όταν μικρός έψαλλε τα κάλαντα στους δρόμους και στις γειτονιές μαζί με τ' άλλα παιδάκια του χωριού.

Χωρισμένος πρόσφατα από την σύντροφό του, σχεδόν μεσήλικας, άφησε προσωρινά την Αθήνα, για ν' αλλάξει περιβάλλον, παραστάσεις, αγέρα όπως λένε και να λαγαρίσει ο νους.

Θα εύρισκε την ευκαιρία να δει από κοντά τους δικούς του, να ξαναγνωρίσει τον τόπο όπου γεννήθηκε, να μελετήσει τους ανθρώπους της νέας γενιάς και τις συνήθειές τους στη σύγχρονη εποχή, αποκτώντας καινούργιες γνώσεις, εμπειρίες και να ωφεληθεί σημειώνοντας τις αναπόφευκτες κοινωνικές αλλαγές.

Επί πλέον απομονωμένος στο πατρικό του σπίτι θα μπορούσε ν' αποτελειώσει ορισμένες ερευνητι-

κές εργασίες του και να τα πει με τ' αδέρφια του, τους συγγενείς, τους παιδικούς φίλους, όσοι είχαν απομείνει.

Και πόσα είχαν να πουν...

Έτσι άφησε λεύτερη τη σκέψη να ταξιδέψει με τη φαντασία του στα περασμένα και μισοξεχασμένα χρόνια.

Το κρύο έξω ήταν τσουχτερό και όμως δεν φρόντισε να συντηρήσει τη φωτιά στο παραγώνι, γιατί νόμιζε πως γρήγορα θ' αποκοιμιόταν και θα ξεκουραζόταν απολαμβάνοντας κάποιο ευχάριστο όνειρο που θα τον γαλήνευε. Όμως αργούσε τούτο νάρθει.

Θυμήθηκε την νεανική δύσκολη ζωή και εποχή, όταν θεόφτωχος κατατρεγμένος, άνεργος και ανεπάγγελτος, με μοναδικά εφόδια ένα απολυτήριο οχτατάξιου Γυμνασίου και τις λίγες γνώσεις που είχαν απομείνει, αλλά με σιδερένια θέληση, άμετρο πείσμα και πίστη στο θεό και στις δυνάμεις του, εγκατέλειπε το χωριό, αποχαιρετούσε τους δικούς του, στο χωριό και κατέφευγε, ταξιδεύοντας στο Κλεινόν άστυ τη χλιοτραγουδισμένη Αθήνα, του αρχαίου Κάλλους, των γραμμάτων, του πολιτισμού και των φιλοσόφων, να βρει την τύχη όπως λένε, ν' αγωνιστεί σκληρά, πρώτα σαν εργάτης και αργότερα σαν εργαζόμενος φοιτητής και επιστήμονας, κερδίζοντας τελικά και επάξια τη μάχη της ζωής και μια αξιοπρεπή θέση στην κοινωνία.

Είχε χάσει από μικρός τους γονείς του. Μόλις απολύθηκε από το Στρατό, όπου υπηρέτησε για εικοσιπέντε μήνες την πατρίδα του και τώρα εικοσιτετράχρονος λεύτερος από υποχρεώσεις προς την πολιτεία έπρεπε ν' αυτονομηθεί, να βγάλει το ψωμί του, να βοηθήσει τους ανήμπορους και όταν θα ήταν καθ' όλα έτοιμος να κάνει το μεγάλο και επιτυχημένο άλμα οριστικής αποκατάστασης στον κόσμο που όλοι προσπαθούν στη ζωή και ανάλογα χάνουν ή κερδίζουν.

Αποχαιρετούσε τότε δακρυσμένος τους δικούς του ανθρώπους της φτώχειας και με ελάχιστες αποσκευές όπως μια ελαφριά, μάλλινη κουβέρτα, δύο αλλαξιές ρούχα και με λίγα χρήματα επιβιβαζόταν στον βραδυκίνητο σιδηρόδρομο απ' τη Θεσσαλία προς την Αθήνα.

Περασμένα μεσάνυχτα έφθανε ταλαιπωρημένος απ' το πολύωρο ταξίδι στην ελληνική πρωτεύουσα, κουβαλώντας στους ώμους του τις αποσκευές του απ' το σταθμό Λάρισας μέχρι την πλατεία της Ομόνοιας. Στην Αθήνα τότε κατοικούσαν αποκλειστικά Έλληνες πολίτες, λίγα χρόνια μετά τον πόλεμο με πολλές υποχρεώσεις και μηδαμινά δικαιώματα.

Μια φωτεινή πινακίδα, έδειχνε μικρή υπόγεια ταβέρνα των φτωχών και των εξαθλιωμένων και εξαντλημένος απ' το ταξίδι και την πείνα παρήγγειλε μια ζεστή σούπα φασολάδας με κόκκινη σάλτσα και ένα ποτηράκι κρασί, βαρελίσιας ρετσίνας, να ζεσταθεί, να συνέλθει και ν' ανακτήσει τις χαμένες δυνάμεις του.

Αργούσε το ξημέρωμα και γι' αυτό άρχισε να τρώει αβίαστα, αργά και με ρυθμό χελώνας, ροκανίζοντας το χρόνο και παρατείνοντας την παραμονή του στην ταβέρνα. Άλλωστε πού να πήγαινε νυχτιάτικα. Κάπου έπρεπε να κοιμηθεί και αυτό ήταν οι καρέκλες και τα τραπέζια της ταβέρνας.

Αποκοιμήθηκε, χωρίς να το πολυκαταλάβει και έγειρε το κεφάλι του στο τραπέζι.

Καλόκαρδος ο ταβερνιάρης δεν τον ξύπνησε ούτε και τους ομοιοπαθείς θαμώνες, διότι γνώριζε τους καημούς και τα βάσανα της φτωχολογιάς.

Άλλωστε την ώρα εκείνη η κίνηση ήταν μειωμένη και πολύς ο διαθέσιμος χώρος. Η τιμή του ύπνου είχε ενσωματωθεί στην αξία της φασολάδας και κατά συνέπεια το κατάστημα δεν έχανε.

Πριν χαράξει για τα καλά, βγήκε απ' τη ταβέρνα, έριξε ανιχνευτικές ματιές τριγύρω και είδε ένα συννεφιασμένο ουρανό να σκεπάζει την Αθήνα που σιγά-σιγά ξυπνούσε.

Μια τρελή κίνηση των αυτοκινήτων στους δρόμους έδειχνε τη ζωντάνια της μεγαλούπολης.

Βλέποντας τις νεόχτιστες πολυκατοικίες και τα

καλαίσθητα αρχοντικά κτήρια, επιθυμούσε μια ζεστή φωλιά, σ' ένα δωμάτιο να ξεκουραστεί, να κοιμηθεί, να ονειρευτεί... Μακάριζε τους κατέχοντες.

Άφησε το δέμα παρά πόδας, έκανε δυο υπερεκτάσεις των χεριών ν' ανοίξουν τα στήθια και πήρε βαθιές αναπνοές για να ξυπνήσει.

Σε βρύση κοινόχρηστου χώρου, νίφτηκε πρόχειρα και σκουπίστηκε πρόχειρα με το μαντήλι του.

Τώρα το πρώτο μέλημά του ήταν ν' αφήσει κάπου τα πράγματα ν' απελευθερωθεί και το καταλληλότερο μέρος αποτελούσε ένα ξενοδοχείο.

Στενός δρόμος οδηγούσε προς την πλατεία Βάθης όπου ξενοδοχεία ύποπτα για τους ανθρώπους της νύχτας, για τους φτωχούς άνεργους και αγοραίους έρωτα περίμεναν την πελατεία.

Σε κάποιο από αυτά εγκαταστάθηκε αφού διαπραγματεύτηκε την τιμή. Θα διανυκτέρευε σε ακάθαρτο δωμάτιο, χωρίς θέρμανση και ανέσεις, με εφτά διαφορετικά άτομα άγνωστα μεταξύ τους.

Έδωσε τα ατομικά στοιχεία στον υπάλληλο του ξενοδοχείου και αφήνοντας τις αποσκευές περιπλανήθηκε στην πόλη για αναγνώριση, προσαρμογή και αναζήτηση.

Δεν είχε φίλους ή γνωστούς και οι μετρημένοι συγγενείς του ζούσαν στην ανέχεια ή ορισμένοι απ' αυτούς ξεχώριζαν για τ' αφιλόξενα συναισθήματά τους. Έτσι δεν υπολόγιζε στη βοήθειά τους.

Βάδιζε μοναχός χωρίς συγκεκριμένο σκοπό ή κατεύθυνση ή πυξίδα με οδηγό ασφαλείας το ένστικτο, την ελπίδα, την πίστη και την αισιοδοξία της νιότης.

Από αρχείο μεγάλου συγκροτήματος εφημερίδων, κατέγραψε διευθύνσεις υπηρεσιών και επιχειρήσεων που ζητούσαν υπαλλήλους.

Γοργοπόδαρος, όπως ήταν, επισκέφθηκε πολλές από αυτές και όλες του υπέδειξαν τη θύρα εξόδου, λέγοντας πως δεν έχει προσόντα, προϋποθέσεις ή συστατικές επιστολές από εξέχοντα πολιτικά ή οικονομικά πρόσωπα για την πρόσληψή του.

Πάντοτε υπολόγιζαν σε μελλοντικά κέρδη από μια τέτοια συναλλαγή μεταξύ αυτών και των πολιτικών ή άλλων ατόμων προωθώντας τα σκοτεινά άνο-

μα, και ανήθικα σχέδια εύκολου πλουτισμού και επικράτησης, πιστοί στο δόγμα του δούναι και λαβείν.

Επέστρεψε άπραγος στο ξενοδοχείο, αργά το απόγευμα, ν' αναπαυτεί, κατά το δυνατόν, ανάμεσα σε άτομα άγνωστα της ίδιας όμως οικονομικής κατάστασης και θέσης μ' εκείνον.

Στο τέλος χαλάρωσε και κοιμήθηκε συντροφιά με τον πόνο, τα προβλήματα και τα όνειρά του, παρά την πείνα που ένιωθε αφού όλη τη μέρα πέρασε τρώγοντας τη φασολάδα, ένα κουλουράκι κι ένα κομματάκι λαϊκό γλυκό ταψιού το λεγόμενο Σάμαλι, το οποίο έφερνε περισσότερη λιγούρα και πείνα.

Με τους συγκατοίκους δεν αντιμετώπισε ιδιαίτερα προβλήματα, ούτε σημειώθηκαν παρατράγουδα, διότι φοβόταν «ο Γιάννης το θεριό και το θεριό το Γιάννη». Απλά γνωρίστηκαν και εξομολογήθηκαν τον καημό, το σκοπό και τα σχέδιά τους που ήταν η αναζήτηση εργασίας.

Το πρωί της άλλης μέρας ξεκίνησε και συνέχισε το ίδιο δρομολόγιο για δουλειά προς διάφορες κατευθύνσεις. Έψαχνε να βρει την αρχή του μίτου, δηλαδή μια απασχόληση που θ' αποτελούσε το εφελτήριο για το μεγάλο άλμα στη ζωή.

Στη φάση αυτή έβαζε σε δεύτερη μοίρα τα μεγάλα όνειρα και σχέδια σπουδών που μπορούσαν να περιμένουν αλλά δεν θα τα εγκατέλειπε.

Η σκέψη αυτή ήταν βαθιά ριζωμένη στο μυαλό του, προτεραιότητα είχε η επιβίωση και μόνον αυτή.

Άοπλος ρίχτηκε στο σκληρό αγώνα με αποκλειστική στήριξη την υπομονή και τα πνευματικά εφόδια.

Βέβαια με τις επικρατούσες τότε συνθήκες, μεγάλη σημασία είχαν οι ποικίλες γνωριμίες με τους πολιτικοοικονομικούς παράγοντες για τα πρώτα στάδια αποκατάστασης ενός άνεργου νέου, πολιτικές που δεν τις αποδεχόταν και ακόμα περισσότερο δεν τις επιδίωκε και δεν τις υιοθετούσε.

Τις θεωρούσε ταπεινωτικές και όχι αναγκαίες για τους δυνατούς, αξιοπρεπείς χαρακτήρες των νέων.

Όχι, προσκύνημα στους προσκυνημένους.

Απέφευγε συνειδητά και συστηματικά τη χρησιμοποίηση πλάγιων μέσων τα κοινώς λεγόμενα «Ρου-

σφέτια» με κομματάρχες πολιτικούς, επαγγελματίες της διαπλοκής, των ψεύτικων υποσχέσεων αποκατάστασης των ανέργων σε προσωρινές εργασίες θυρωρού ή οδηγού ασανσέρ πολυκατοικιών, αφού σκοπός αυτών ήταν η αφαίρεση της βούλησης, η υποδούλωση και ταπείνωση της προσωπικότητας των ατόμων, ο αποπροσανατολισμός το κλέψιμο της ψήφου και της ελπίδας με τη σιχαμερή μέθοδο της απάτης, της αόριστης υπόσχεσης, σε έξαρση τα χαλεπά εκείνα χρόνια.

Άκαρπη πέρασε η πρώτη εβδομάδα.

Οι καρδιές όμως των ψυχρών, ιδιοτελών, αδιάφορων επιχειρηματιών καταστηματαρχών, εργοστασιάρχων και διευθυντών γραφείων παρέμειναν σφαιλιστές. Στις ανθρώπινες παρακλήσεις και αιτήσεις απαντούσαν με αρνήσεις.

Γοργά περνούσε ο καιρός και καμιά ελπίδα δεν φαινόταν στον ορίζοντα, ενώ ο Τίμων διαπίστωνε ανήσυχα, πως τα διαθέσιμα χρήματα εξαντλούνταν επικίνδυνα. Τα είχε κερδίσει από κάποιο λαχείο και επαρκούσαν για ένα τρίμηνο.

Αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το φθηνό ξενοδοχείο και να ζητήσει προσωρινή φιλοξενία και διανυκτέρευση από συνομήλικο και συγχωριανό του που εργαζόταν σα Βουκόλος σε αγρόκτημα προαστίων της Αθήνας.

Όμως και εδώ το κόστος διαμονής ήταν ασύμφορο και οι μετακινήσεις δαπανηρές και κουραστικές. Αναγκάστηκε να επιστρέψει στην Αθήνα μετά παραμονή 15 ημερών και να διαμείνει σε φθηνό λαϊκό ξενοδοχείο των εξαρχείων. Κοιμόταν κατάχαμα με πλειάδα συνομήλικων ατόμων. Ένα βράδυ για καλή του τύχη αντάμωσε τον εξάδελφο Θανάση, συνάδελφό του στο Στρατό.

Ήταν ασυρματιστές όπλου και υπηρετούσαν στην ίδια στρατιωτική μονάδα.

Τους συνέδεε δυνατή φιλία, κοινοί αγώνες, φοβερές περιπέτειες εδώ και δύο χρόνια όσο διαρκούσε η θητεία τους.

Συμμετείχαν ενεργά σε μεγάλες στρατιωτικές ασκήσεις με χιλιάδες άτομα στην περιοχή της Μακεδονίας, οδοιπόρησαν εκατοντάδες χιλιόμετρα με-

ρόνυχτα κάτω από καταρακτώδη βροχή σε βουνά και κάμπους, διάβηκαν τον πλημμυρισμένο ποταμό Αξιό, που κυριολεκτικά κόχλαζε, πάνω σε τεχνητή γέφυρα εκστρατείας συναρμολογημένη από λαστιχένιες βάρκες και ξύλινα πατώματα.

Κινήθηκαν σ' αυτή με όλα τα εφόδια και μηχανήματα ασυρμάτων, φορτωμένα σε μεταγωγικά ζώα.

Βρεγμένοι μέχρι το κόκκαλο με τρύπια άρβυλα και θερινή στολή καταμεσής του Φθινοπώρου έφθασαν και κατασκήνωσαν σε βαλτώδη σταροχώραφα όπου το ύψος του νερού έφθανε τα 20-25 εκατοστά του μέτρου. Επέστρεφαν απ' τα Βόρεια σύνορα της πατρίδας τους.

Εκεί στήσανε τις ατομικές σκηνές για διανυκτέρευση, τις στερέωσαν κατά το δυνατόν και κοιμήθηκαν ενώνοντας τις πλάτες, μισόγυμνοι, αφού οι στολές τους ήταν βρεγμένες και για να προλάβουν κρυολογήματα, πνευμονίες, γρίπη, χρησιμοποιούσαν τα ατομικά τους αδιάβροχα το μεν ένα για στρώμα το δε άλλο για ενίσχυση διαπερατότητας της σκηνής.

Απ' τις κουβέρτες τρεις στρώθηκαν κάτω και τρεις σαν κλινοσκέπασμα. Για αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των ιδιαίτερων καιρικών συνθηκών η στρατιωτική διοίκηση μερίμνησε και εφοδίασε το στράτευμα με χιλιάδες δέματα αχύρου ώστε να ανεβάσουν τεχνητά το επίπεδο κατάκλισης και να προλάβουν τα χειρότερα.

Η καταιγίδα συνεχιζόταν και οι σκηνές έσταζαν επικίνδυνα. Αντάμωσαν λοιπόν τυχαία, Τίμων και Θανάσης, σταυροφιλήθηκαν, χάρηκαν έκλαψαν από χαρά συγκίνηση και κατευθύνθηκαν σε μικρή ταβέρνα των Εξαρχείων να δειπνήσουν και να γιορτάσουν το αντάμωμα με ένα δείπνο και φαγητό μια ζεστή αχνιστή παραδοσιακή φασολάδα κατάλληλη εκείνη την ώρα, αγαπημένη των φτωχών.

Το φαγοπότι συμπληρωνόταν με τυρί φέτα και ελληνικό κρασί «Ρετσίνα» Μεσογείων. Τσούγκρισαν τα ποτηράκια τους ευτυχισμένοι. Η φτώχεια περιφρονούσε το χαβιάρι...

Φτωχό το φαγητό, ισχνό το εισόδημα, πλούσιος ο συναισθηματικός τους κόσμος. Νέοι της Βιοπάλης,

τίμιοι και αγνοί.

Βέβαια η ιστορική φασολάδα αποτελεί κι αποτελούσε ανέκαθεν το τιμημένο όσο κανένα άλλο, φαίτων φτωχούληδων ενός άδικου κόσμου αλλά και της στρατευμένης νεότητας.

Ξαναθυμήθηκαν τα περασμένα, συζήτησαν την επικαιρότητα, τα προβλήματά τους, τις δυσκολίες της ζωής στον τόπο κι αποφάσισαν μαζί να κινηθούν και να αναζητήσουν λύσεις για την ανεργία, τον κοινό τους αγώνα με σύστημα, δύναμη και συνοχή.

Η συζήτηση κράτησε αρκετό χρόνο, οπότε κουρασμένοι κι οι δυο τους από την ολόημερη ορθοστασία τράβηξαν για το σπίτι του Θανάση αφού πρώτα πέρασαν στο ξενοδοχείο να πάρουν τις αποσκευές.

Αξίζει να σημειωθεί πως κι ο Θανάσης ήταν ακόμα άνεργος αλλά φρόντισε ο πατέρας του για την αποκατάσταση και τα έξοδά του, πράγμα που δεν συνέβαινε με τον Τίμωνα διότι ήταν ορφανός από πατέρα και μητέρα.

Έφθασαν στο νοικιασμένο παλιό λιθόχτιστο σπίτι. Αρχοντικό τις μέρες πριν τον πόλεμο, με έξι δωμάτια, στην οδό Εμμανουήλ Μπενάκη 31.Β.

Στο βορεινό δωμάτιο του ανωγείου διέμεναν δυο ηλικιωμένες κυρίες, η επινοικιάστρια και τέσσερα αγόρια εργαζόμενα ή όχι συμπεριλαμβανόμενου και του Θανάση.

Μια ξύλινη κλίμακα οδηγούσε προς το ανώγειο.

Δεν διέθετε ιδιαίτερες ανέσεις, ούτε θέρμανση. Ο καθένας ήταν υπεύθυνος για την καθαριότητα του δωματίου του με άβαφους τοίχους. Στο χώρο αυτό θα παρέμενε ο Τίμων τουλάχιστον τρία χρόνια μέχρι τη στιγμή που θα γραφόταν στο Πανεπιστήμιο.

Θα πλήρωνε το αναλογούν ενοίκιο κανονικά και ετεροχρονισμένα. Στρώσανε πρόχειρα στο ξύλινο πάτωμα μια μάλλινη κουβέρτα και κοιμήθηκε ο Τίμων μονοκόμματα.

Ο ύπνος του ήταν βαθύς, γλυκός, αθόρυβος, χωρίς άγχος και απόλυτα λυτρωτικός. Την άλλη μέρα θα αγόραζαν απ' το παλιατζίδικο στο Μοναστηράκι ένα σιδερένιο κρεβάτι για να κοιμάται ανθρωπινότερα. Κάθε Σαββατόβραδο κατέφευγαν στα Δημοτικά

λουτρά για την ατομική υγιεινή.

Τότε ποιος κοιτούσε πολυτέλειες;

Τις επόμενες μέρες ξεκινούσε συστηματική προσπάθεια εύρεσης εργασίας με αρχικές αποτυχίες που κράτησαν έξι μήνες.

Του σύστησαν κάποιο Διευθυντή κομματικού γραφείου δόλιου πολιτικού άνδρα. Ο Τίμων δέχτηκε μια συστατική επιστολή για κάποια εριοβιομηχανία. Πίστεψε στους λόγους του και τις ειλικρινείς προθέσεις κι ας ήταν αντίθετων απόψεων.

Δεν φαντάστηκε την κακότητα ιδιοτέλεια και στόχους του Διευθυντή που απέβλεπε στο διασυρμό του Τίμωνα και εκδικητικότητα για παλιά αποκάλυψη των σκοτεινών μεθόδων υφαρπαγής των ψήφων αθών πολιτών και υποδούλωσης αυτών.

Δεν υποπτεύτηκε κάποια πλεκτάνη και έτσι ξεκίνησε κατευθυνόμενος στα κεντρικά γραφεία της επιχείρησης στην πλατεία Συντάγματος.

- Καλημέρα σας κύριοι. Έρχομαι συστημένος απ' τον πολιτικό και σας εγχειρίζω τη συστατική επιστολή με την παράκληση για εργασία.

Ο υπεύθυνος έριξε γρήγορα μια ματιά και αμφισβητώντας τη γνησιότητα της υπογραφής, περιπαιχτικά και περιφρονητικά ρώτησε:

- Τι ξέρεις και τι μπορείς να κάνεις εσύ ένας νέος;

- Οτιδήποτε θελήσει η επιχείρησή σας. Είμαι αριστούχος απόφοιτος οχτάταξιου Γυμνασίου και γνωρίζω ξένες γλώσσες.

- Λογιστικά ξέρεις;

- Όχι βέβαια αλλά θαρρώ πως εύκολα θα γίνω γνώστης αυτών.

- Θα εκτιμήσετε στην πράξη τις ικανότητες και την ειλικρίνειά μου.

- Τι μας λες τώρα! Πως είναι δυνατόν να μάθεις τόσο γρήγορα τη Λογιστική; Δεν μας κάνεις κι αν πράγματι θέλεις να εργαστείς πήγαινε στα εργοστάσια μας στη Δραπετσώνα.

Θα ζητήσεις ενημέρωση απ' τον επιστάτη. Πάρε και αυτό το σημείωμα με σφραγίδα και διεύθυνση.

Ο Τίμων μόλις συγκράτησε τα νεύρα και δεν

εξεράγει όταν θρασύτατα του είπαν ότι το κομματικό γραφείο τον κοροΐδευε. Αργότερα διερωτήθηκε μήπως αυτά τα ανθρωπάκια είχαν δίκιο; Διότι οι άνθρωποι του υποκόσμου γνωρίζουν καλύτερα τις υπογραφές των συνεργατών και το ποιόν τους.

Σε μια ώρα χτυπούσε τη θύρα του εργοστασίου.

- Ποιος είναι ο επιστάτης;

- Εγώ! Είπε ένα άτομο, τι ζητά ο νεαρός;

- Έρχομαι απ' τα Κεντρικά γραφεία για εργασία. Ιδού το σχετικό σημείωμα.

- Ωραία ρίξε μια ερευνητική ματιά στα διάφορα τμήματα και αν κάτι σου αρέσει έλα να μου το πεις.

Προχώρησε ο Τίμων, παρατηρώντας κι αντίκρουσε μια κόλαση όμοια με την κόλαση του Δάντη, με μεγάλους λέβητες γεμάτους νήματα, βαμμένα νήματα κρεμασμένα και μια ατμόσφαιρα πλημμυρισμένη από πολύχρωμους υδρατμούς κόκκινους, κίτρινους, πράσινους, μαύρους και όλων των αποχρώσεων που ανέβαιναν ψηλά σαν τον καπνό απαίσιου, σαρκαστικοί δαίμονες του σκότους.

Πιο επικίνδυνες όμως ήταν οι χημικές αναθυμιάσεις της βαφής άκρως ανθυγιεινές ώστε ν' απορεί κανείς πως και πόσο μπορούν να ζήσουν και να εργαστούν άνθρωποι σε τέτοιο αποπνικτικό περιβάλλον χωρίς προστατευτικά μέτρα;

Τρομοκρατήθηκε, απογοητεύτηκε, αγανάκτησε και έκρινε πως και η ελάχιστη παραμονή εκεί θα κατέστρεφε την υγεία του.

Αλλά και πάλι αν όλα λειτουργούσαν ομαλά οι μεγάλες αποστάσεις απ' την Αθήνα διαμόρφωναν υψηλό και ασύμφορο κόστος. Γρήγορα έφυγε απ' την αντίθετη μεριά και μέχρι σήμερα ίσως τον αναζητεί ο επιστάτης. Βγήκε στο δρόμο ανέπνευσε τον αγέρα της ελευθερίας και της ζωής.

Μετά από πολύμηνη αναζήτηση και περιπέτεια και ακριβώς τη στιγμή που τα χρήματά του τελείωναν, βρέθηκε εργαζόμενος με δίμηνη σύμβαση σε Αθηναϊκή Ζυθοποιία.

Βαριά η δουλειά με κανονικό οχτάωρο και συνολικά δεκάωρο ορθοστασίας από τις έξι το πρωί μέχρι τις τέσσερις το απόγευμα.

Χωρίς πρόγευμα, με λιτό γεύμα και απλό δείπνο ένεκα της οικονομικής κατάστασης φτώχειας περνούσε τις μέρες.

Η εργασία αφορούσε μεταφορές κιβωτίων ζύθου των εικοσιτεσσάρων φιαλών και το στοίβασμα σε σωρούς ύψους τριών μέτρων και έφερναν τον οργανισμό στα όρια της εξάντλησης.

Πότε στα πλυντήρια φιαλών σε δεξαμενές πυκνού ανθρακικού καλίου και ξέπλυμα με καθαρό νερό, πότε στις γραμμές μεταφοράς γεμάτων κιβωτίων περνούσαν οι ώρες και αύξανε η πείνα.

Η σκληρή εργοδοσία παρείχε δωρεάν πρόγευμα στο τακτικό προσωπικό και ούτε ψίχουλο στο έκτακτο. Πρότυπο δικαιοσύνης. Και όμως δεν διαμαρτυρόταν, μάλλον χαιρόταν που κατάφερνε να κερδίζει τον επιούσιο με κόπο, μόχθο τόσο αναγκαίο για την επιβίωση, τη πληρωμή του ενοικίου και τα έξοδα σπουδών.

Πρώτη ενέργεια η εξόφληση οφειλών προς το θάναση και η ανταπόδοση του πρώτου δείπνου στην ίδια ταβέρνα με καλύτερο φαγητό.

Η ζωή φαινόταν πως του χαμογελούσε διότι είχε διαθέσιμο χρόνο για μελέτη. Εκμεταλλευόταν άριστα το χρόνο και απείχε υποχρεωτικά από άσκοπες διασκεδάσεις.

Όμως τον κανονικό ρυθμό εργασίας διέκοψε η ξαφνική απόλυσή του διότι δεν είχαν πλέον ανάγκη εργατικού προσωπικού, ένεκα μειωμένης κατανάλωσης ζύθου. Ήρθε το Φθινόπωρο με τα κρύα. Στην αγγελία της απόλυσής του ένοιωσε το έδαφος να γλιστρά κάτω απ' τα πόδια του, θόλωσε το μυαλό του, δεν έβλεπε μπροστά του.

Τελικά συνήλθε βγαίνοντας στο ξέφωτο όπου και ανακατώθηκε με το ανθρώπινο πλήθος στους Αθηναϊκούς δρόμους.

Με αργό βηματισμό κρύα καρδιά, πολλές σκέψεις και πεζοπορώντας έφθασε στο σπίτι του και ξάπλωσε νηστικός στο κρεβάτι.

Τα χρήματα τελείωναν και κατέφυγε στη Νέα Ιωνία στο γραφείο εύρεσης εργασίας για να διεκδικήσει το επίδομα ανεργίας και να ρωτήσει για δουλειά.

Ρωτώντας τον αρμόδιο υπάλληλο εισέπραξε μια

άρνηση. Κατά τύχη δίπλα του παρακολουθούσε τη συζήτηση άγνωστος πολίτης που παρενέβη λέγοντας πως Βιοτεχνία Πλαστικών στα Άνω Πατήσια ζητεί εργάτες.

Ο Τίμων σημείωσε παρά ταύτα διεύθυνση και αριθμό. Χωρίς καθυστέρηση έφθανε στην οδό Ιωάννη Δροσοπούλου όπου σε ημιυπόγειο λειτουργούσε μικρή Βιοτεχνία.

– Χαίρετε, έχετε ανάγκη εργατών;

– Ασφαλώς αρκεί ν' αποδεχτεί κάποιος τους όρους και προϋποθέσεις εργασίας, δηλαδή ωράριο, μεροκάματο, βάρδιες τρεις. Βλέπεις και αποφασίζεις.

– Συμφωνώ με τους όρους σας και αναλαμβάνω εργασία από τη στιγμή αυτή. Δεν έχω άλλη επιλογή. Χρειάζομαι χρήματα. Άρχισε να δουλεύει κανονικά και συστηματικά πρωί, μεσημέρι ή νύχτα, χωρίς διακοπή για τέσσερα χρόνια και άλλα τόσα σαν εργαζόμενος φοιτητής με μειωμένο ωράριο διότι έπρεπε να καλύψει τα έξοδα σπουδών στο Πανεπιστήμιο.

Ανέβαινε σιγά-σιγά τα σκαλοπάτια της ζωής αλλά χρειαζόταν το αποφασιστικό μεγάλο άλμα προς την επιτυχία και καθιέρωσή του σαν επιστήμονα, στην κοινωνία, έστω και με σχετική καθυστέρηση.

Δεν ήταν εύκολο εγχείρημα διότι οι συνθήκες εργασίας δεν ήταν και οι καλύτερες και απείχαν απ' τις κανονικές και περισσότερο ακόμα απ' τις ιδανικές.

Πολλοί άνεργοι απέρριπταν τη δουλειά αυτή σαν αντιοικονομική, ένεκα των χαμηλών ημερομισθίων και σαν ανθυγιεινή. Εκεί ο Τίμων ανάλωσε τα καλύτερα, νεανικά χρόνια του. Τελικά κατανίκησε τη φτώχεια η οποία καταδυναστεύει τους ανίσχυρους και άτυχους ανθρώπους. Διαχειρίστηκε με τον καλύτερο τρόπο το διαθέσιμο χρόνο ώστε να υπάρχει ισορροπία χρόνου μεταξύ εργασίας, ανάπαυσης και μελέτης, συστηματοποιήθηκε και παρά τις μεγάλες ελλείψεις σε βιβλία, φροντιστηριακή υποστήριξη και χρήματα. Πέτυχε στο Πανεπιστήμιο. Το μεγάλο άλμα πέτυχε.

Τη δεύτερη μέρα εργασίας παρέθεσε δείπνο ευχαριστίας στο θάναση, διορισμένο τώρα στο Τεχνικό τμήμα μεγάλου Οργανισμού.

Πλησίαζαν οι γιορτές των Χριστουγέννων...

Μια επιπόλαιη και παιδαριώδης παρεξήγηση με το Θανάση έγινε αιτία να διαταραχθούν οι αδελφικές τους σχέσεις και να ψυχρανθούν ακριβώς την παραμονή των Χριστουγέννων.

Σκέφτηκε τότε ο Τίμων να κάνει κάτι το διαφορετικό για να γιορτάσουν και χαρούν τα πρώτα Χριστούγεννα στην Αθήνα, συναδελφωμένα και ευτυχισμένα, ξεφεύγοντας απ' την καθημερινότητα δηλαδή τη μονότονη εργασία, τη συνήθεια φαγητού στα εστιατόρια στερημένα ζεστασιάς ανάμεσα σε άγνωστα άτομα.

Ανάγκη να ξαναβρούν έστω και για λίγο τον εαυτό τους και να σμίξουν οι καρδιές τους στο άντρο της αλήθειας.

Αμέσως κατέβηκε στην Κεντρική Βαρβάκειο Αγορά και αγόρασε το απαραίτητο κρέας αρνιού, μια κατσαρόλα αλουμινίου δύο πιάτα πορσελάνης, δύο πιρουνία, λάδι, ρύζι, τοματοπολτό, αλατοπίπερο και ό,τι άλλο ήταν απαραίτητο για ένα ξεχωριστό Χριστουγεννιάτικο τραπέζι.

Έπρεπε να είναι αλλιώτικο από τις άλλες μέρες να ξεχάσουν τα συνηθισμένα φαγητά του εμπορίου και του εστιατορίου.

Την παραμονή και πριν οι δείχτες του ρολογιού δείξουν μεσάνυχτα είχε ετοιμάσει, ξαφρίσει, βράσει το αρνί και στη συνέχεια έριξε μέσα το ρύζι με την ανάλογη σάλτσα συμπληρώνοντας τη γευστικότητα με την προσθήκη αλατοπίπερου.

Παλιά γκαζιέρα πετρελαίου βοήθησε στην παρασκευή του νοστιμότατου φαγητού από κοκκινιστό αρνί με ρύζι, κατάλληλο για την κρύα μέρα των Χριστουγέννων παρά την ελλειμματική λειτουργία της.

Χώρος μαγειρέματος ήταν το υπνοδωμάτιο αφού δεν υπήρχε χώρος βοηθητικός στο σπίτι.

Έτσι άβαφο και μαυρισμένο από την πολυκαιρία και την αδιαφορία των ιδιοκτητών δεν κινδύνευε να ξαναμαυρίσει.

Όταν ετοιμάστηκε μοσχοβόλησε ολόκληρο το σπίτι απ' τον καλομαγειρεμένο αμνό που θύμιζε παλιές αξέχαστες ευτυχισμένες στιγμές οικογενειακής ζωής τότε που ζούσαν οι γονείς του και πριν

ορφανέψουν τα παιδιά.

Στο τέλος έπεσε να κοιμηθεί για λίγες ώρες μέχρι να σημάνουν χαρούμενα οι καμπάνες της γειτονικής εκκλησίας Ζωοδόχου πηγής στην οδό Ακαδημίας καλώντας τους χριστιανούς να προσκυνήσουν τη γέννηση του Χριστού.

Ο Θανάσης απουσίαζε από το πρωί για δουλειές.

Ο Τίμων ξύπνησε απότομα ετοιμάστηκε γρήγορα φόρεσε την καλή του στολή το αδιάβροχο, χτένισε τα ωραία κατάμαυρα μαλλιά και ξεκίνησε για την εκκλησία να παρακολουθήσει τη Λειτουργία Γέννησης του Χριστού, να προσκυνήσει το Χριστούλη, να κοινωνήσει και να λάβει την ευλογία Του.

Ευφραινόταν καθώς άκουγε να ψάλλονται τα κατανυκτικά τροπάρια, οι καταβασίες του όρθρου, σιγοψάλλοντας και ο ίδιος από καρδιάς.

«Δεύτε είδομεν πιστοί που εγεννήθη ο Χριστός...»

«Χριστός γεννάται δοξάσατε ...» και απολυτίκιο της ημέρας.

«Η γέννησή σου Χριστός ο Θεός ημών...».

Μετάλαβε των αχράντων μυστηρίων και μετά την απόλυση επέστρεψε στο σπίτι του ανάλαφρος, φωτισμένος, χαρούμενος, αισιόδοξος και ενώ το ανθρώπινο πλήθος σκορπούσε στους γύρω δρόμους και γειτονιές ο αγέρας μετέφερε μακριά φωνές και τις ευχές: «Χρόνια Πολλά, Καλά Χριστούγεννα».

Φθάνοντας στο σπίτι βρήκε το Θανάση να περιμένει... Ταυτόχρονα άφησαν τους δισταγμούς, τη δειλία, τα πάθη και τις διαφορές κατά μέρος, αγκαλιάστηκαν σταυροφιλήθηκαν, συμφιλιώθηκαν, έδιωξαν το Σατανά, τσούγκρισαν τα ποτηράκια γεμάτα κονιάκ για να ζεσταθούν και αλληλοευχήθηκαν, αυτή την Άγια Νύχτα, τα «Χρόνια Πολλά» «Ειρήνη» αιώνια φιλία την οποία διαφύλαξαν για πάντα και ουδέποτε διανοήθηκαν να την χαλάσουν.

Και καθώς ο Τίμων έστρωνε και ετοιμάζε το Χριστουγεννιάτικο τραπέζι είδε λοξά το Θανάση να λιγουρεύεται το μυρωδάτο και γευστικότερο φαγητό τόσο υπέροχο και ποθητό εκείνες τις ώρες, τόσο σπάνιο στους χαλεπούς και δύσκολους χρόνους,

όσο παράξενο κι αν φαίνεται σήμερα, μακριά απ' τις οικογένειές, τ' αδέρφια και τους φίλους τους.

Τη νοστιμιά του κοκκινιστού αρνιού με ρύζι, ενίσχυαν το ξεχωριστό του μαγειρέματος, το τσουχτερό κρύο και προπαντός η πείνα που η αθεόφοβη δεν έλεγε να φύγει. Παραμέρισαν τους αχρείαστους και βλαβερούς εγωισμούς, τα άκαρπα πείσματα, τις μικροπρέπειες και παραχώρησαν την καρδιά τους στο Γεννηθέντα Χριστό που είναι η σαρκωμένη Αγάπη του θεού προς τον άνθρωπο. Κάθισαν στο τραπέζι ο ένας απέναντι στον άλλο, γέμισαν τα πιάτα με φαγητό, τα ποτηράκια με κρασί της αμπέλου και ανάμεσά τους έστεκε, αόρατος ο Χριστός που ευλογούσε τους Βιοπαλαιστές και τ' αγαθά του τραπέζιού.

Στο μεσοδιάστημα τσούγκρισαν τα κρασοπότηρα και ευχήθηκαν με μια φωνή «Χρόνια πολλά και ευτυχισμένα, αδελφέ Τίμων, αδελφέ Θανάση».

Την ώρα της ευχαριστίας και του ιερού συμποσίου ένοιωθαν την αθέατη θεία παρουσία τριγύρω, στο σπιτάκι της φτωχής εργατιάς.

...Ξημέρωσε για τα καλά και αποφάσισαν να πραγματοποιήσουν πεζοπορώντας πρωινό περίπατο στην αρχαία αγορά, στην Ακρόπολη, με τον Παρθενώνα και στα στενά της πολυτραγουδισμένης Πλάκας.

Αποτελούσε μια συνηθισμένη τακτική και αδιάπανη διασκέδαση των ημερών αργίας και Κυριακών, τόσο απλή, αγνή, γοητευτική, μορφωτική και πάντοτε ευεργετική.

Πέρασε το μεσημέρι και πριν το ηλιοβασίλεμα επέστρεψαν στην εστία τους, μονιασμένοι, χορτάτοι, ευτυχισμένοι, να ξεκουραστούν, χαλαρώσουν και να κοιμηθούν λίγο παραπάνω, ευχαριστώντας τη Ζωή, το Χριστό που τους αξίωσε να γιορτάσουν ειρηνικά κι αγαπημένα την ημέρα της θείας γέννησης.

Ήταν τα ωραιότερα Χριστούγεννα των παιδιών της εργατιάς, της φτώχειας της βιοπάλης, των γραμμάτων και της ελπίδας σε μια πολύβουη πόλη της πολυποικιλότητας, του πλούτου, των εντίμων και παρανόμων, της περιφρόνησης των ταπεινών, της αγωνιστικότητας των νέων ανθρώπων της τέχνης, του πνεύματος, των ιδεών και των υψηλών ιδανικών που

πάλεψαν και παλεύουν, διέπρεψαν και διαπρέπουν σε όποιους τομείς της κοινωνίας επέλεξαν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους.

Ο Τίμων αξιόλογος επιστήμονας.

Ο Θανάσης εξαίρετος Τεχνικός Οργανισμού.

Θυμούνται οι δυο τους με νοσταλγία εκείνα τα Χριστούγεννα της επανεμφάνισης του καλού εαυτού τους και βοήθησαν να εννοήσουν τη σημασία και αξία της συναδέλφωσης, της Αγάπης και της Προσφοράς.

Και ήταν τα καλύτερα και μοναδικά διότι πέτυχαν, παρά τα οικονομικά προβλήματα και τις στέρσεις, να στολίσουν το Χριστουγεννιάτικο τραπέζι όχι με αχνιστό αρνί φτιαγμένο από καθαρά, νεανικά χέρια και πρόσωπα της ελπίδας και δημιουργίας ή με το κρασί της ευεξίας και ευθυμίας, αλλά με την Αγάπη, την Ομόνοια, τη συγκατάβαση, τιμώντας τον παρακαθήμενο νεογέννητο Χριστό ο οποίος απάλλαξε για πάντα τους δύο νέους απ' τα γήινα πάθη, τις αδυναμίες, τις κακές έγνοιες και λάφρυνε τα βάσανά τους, ευλογώντας τα έργα τους, οδηγώντας τους στο φωτεινό δρόμο της ζωής, χαρίζοντας την εσωτερική γαλήνη και την ευτυχία.

Αυτά τα συναισθήματα ένοιωθε ο Τίμων καθώς συλλογιζόταν τις δράσεις και τους αγώνες στα χρόνια της νεότητας ή και ωριμότητας κάπου σε μια πόλη που τη λέγανε «Αθήνα».

Μ' αυτές τις αναπολήσεις και τις αντανάκλαστικές συγκινήσεις παραδόθηκε χωρίς να το καταλάβει στην αγκαλιά του Μορφέα-Ύπνου ενώ έξω συνεχιζόταν η κακοκαιρία και νεροποντή.

Στα όνειρά του είδε πως ξανάγινε νέος δραστήριος και ενεργητικός με φιλοδοξίες, που ξεπερνούσαν εμπόδια και δυσκολίες και προχωρούσε χαμογελώντας προς κατάκτηση του ιδανικού και διεκδίκηση μιας θέσης κάτω από τον ήλιο.

Το χαμόγελό του αποτυπώθηκε στα χείλη του καθώς κουρασμένος αποκοιμήθηκε αντικρίζοντας το μεγαλείο του Θεού.

Το ελαφρύ ροχαλητό πιστοποιούσε τη γοητεία του ονείρου, παραμονή των Χριστουγέννων στο χωριό των προγόνων, στη γενέτειρά του.

«ΔΕΥΤΕ ΠΑΝΤΕΣ ΟΙ ΚΟΠΙΩΝΤΕΣ...»

Ο παπα-Αποστόλης της κατω-κονιτσιώτικης ενορίας φρόντισε και κατασκεύασε τέσσερα καλαίσθητα πετρόκτιστα παγκάκια στο μονοπάτι από το παλιό ασβεστοκάμινο «Βαγενά» μέχρι το ξωκλήσι της Αγίας Βαρβάρας. Έτσι και ο ανήμπορος προσκυνητής μπορεί να κάνει στάσεις και να ξεκουράζεται ανηφορίζοντας για το ξωκλήσι. Η ζωή ολόκληρη είναι η ανάντη οδός, ο ανηφορικός δρόμος μέχρι το τέρμα, τον θάνατο, που νοσηματίζει την ζωή. Φθάνοντας στο ξωκλήσι σε υποδέχεται ο ταπεινός και άσαρκος Γέροντας Παΐσιος με το χαμηλωμένο βλέμμα και το πονεμένο κείμενό του «..προσευχή ευπρόσδεκτη από το Θεό είναι και ο καρδιακός αναστεναγμός για τον ταλαιπωρημένο πλησίον..». Όπως είναι γνωστό το παραπάνω εκκλησάκι ήταν καταφύγιο και προσευχητάρι του Παϊσιου στην νιότη του. Τα παγκάκια είναι δείγμα έμπρακτο της αγάπης της Εκκλησίας που

υπηρετεί ο παπα-Αποστόλης στον κουρασμένο οδοιπόρο. Η αγάπη πάντα βρίσκει αθόρυβους και απλούς τρόπους να διακονεί τον άνθρωπο. Μιας και αναφερθήκαμε στην αγάπη ωφέλιμο είναι να αντιγράψουμε απόσπασμα από τον ύμνο σ' αυτή (την αγάπη) του Αποστόλου Παύλου μεταφερμένο στην νεοελληνική γλώσσα μας .

«Η αγάπη είναι μακρόθυμη, είναι ευεργετική και ωφέλιμη, η αγάπη δε ζηλεύει, η αγάπη δεν ξιπάζεται (= δεν καυχιέται), δεν είναι περήφανη, δεν κάνει ασχήμιες, δε ζητεί το συμφέρον της, δεν ερεθίζεται, δε σκέφτεται το κακό για τους άλλους, δε χαίρει, όταν βλέπει την αδικία, αλλά συγχαίρει, όταν επικρατεί η αλήθεια. Όλα τα ανέχεται, όλα τα πιστεύει, όλα τα ελπίζει, όλα τα υπομένει. Η αγάπη ποτέ δεν ξεπέφτει».

Σεπτέμβριος 2013

Β. ΤΣΙΑΛΙΑΜΑΝΗΣ

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ - ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

Αναγνωρισμένο Σωματείο

Το Σωματείο μας συγχαίρει τον Δημήτρη Ζιακόπουλο, ενεργό μέλος του και απόφοιτο του Λυκείου μας, και μοιράζεται μαζί του την μεγάλη και δικαιολογημένη χαρά του διότι του απονεμήθηκε από την Ευρωπαϊκή Μετεωρολογική Εταιρεία στο Πανεπιστήμιο Reading της Αγγλίας στο Ευρωπαϊκό Συνέδριο Μετεωρολογίας, που έγινε από 9 έως 13 Σεπτεμβρίου 2013 το φετινό έγκυρο και μοναδικό βραβείο της. Το Βραβείο απονέμεται σε επώνυμο στην Επιστημονική Κοινότητα των Μετεωρολόγων Ευρωπαϊό Μετεωρολόγο για ευδόκιμη και πολυετή παρουσίαση του καιρού στην τηλεόραση μετά από αί-

Έδρα: Κόνιτσα

τημα υποψηφιότητας Εθνικής Μετεωρολογικής Υπηρεσίας. Ο Δημήτρης Ζιακόπουλος ήταν Διευθυντής του Εθνικού Μετεωρολογικού Κέντρου της ΕΜΥ, παρουσίαζε τον καιρό στην Ελληνική Δημόσια Τηλεόραση επί 30 χρόνια και συνέγραψε πολύτομο και πολύτιμο βιβλίο για τον «καιρό». Η επιστημονική βράβευση του συμπατριώτη μας Δημήτρη Ζιακόπουλου αποτελεί τιμή για την Ελλάδα και για την Κόνιτσα και στους σκοτεινούς και μέτριους καιρούς που ζούμε φως και ελπίδα για την νεολαία μας.

Κόνιτσα 20-9-2013

Ο Πρόεδρος του Διοικ. Συμβουλίου

ΣΠΥΡΟΣ ΓΚΟΤΖΟΣ

ΓΙΑΝΝΗ ΛΥΜΠΕΡΟΠΟΥΛΟΥ

1. ΚΟΝΙΤΣΑ, (Ιστορία και Πολιτισμός) Τρίτη έκδοση.
2. ΠΑΖΑΡΙΟΥ ΑΝΑΤΟΜΗ (Πολιτισμική Μαρτυρία) Εκδόσεις ΡΟΕΣ, «Οι Ηπειρώτες» β' έκδοση.
3. «Κι οι αργαλειοί δε δούλεψαν» εκδ. Ζαχαράκη Αθήνα. Τηλ. 210 8834329

ΚΟΝΙΤΣΑ. Βιβλιοπωλείο Ν. ΠΛΟΥΜΗΣ ΤΗΛ. 26550 24574

ΚΟΝΙΤΣΑ

**Μην ξεχνάτε
τη συνδρομή σας.
Είναι το στήριγμα
του περιοδικού μας.**

ΔΗΜΟΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΠΟΦΕΠΑ

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Η πόλη της Κόνιτσας θα φιλοξενήσει φέτος στις 19 και 20 Οκτωβρίου 2013 την διοργάνωση του Κυπέλλου Επιτραπέζιας Αντισφαίρισης Βετεράνων/Ανεξαρτήτων της Δυτικής Μακεδονίας και Ηπείρου στο κλειστό Γυμναστήριο της πόλης με την συνεργασία του Δήμου Κόνιτσας και του Πανελληνίου Ομίλου Φίλων Επιτραπέζιας Αντισφαίρισης, ΠΟΦΕΠΑ.

Στους αγώνες θα λάβουν μέρος οι ομάδες από την πόλη της Κόζανης, Φλώρινας, Ιωαννίνων και για πρώτη φορά θα συμμετάσχει και η ομάδα της Κόνιτσας με έξι αθλητές.

Η Κόνιτσα, η πόλη του καγιάκ, της αναρρίχησης, του ψαρέματος και άλλων εσωτερικών και υπαίθριων αθλητικών δραστηριοτήτων, προσθέτει άλλη μία αθλητική δραστηριότητα στην πόλη για μικρούς και μεγάλους. Το άθλημα της Επιτραπέζιας Αντισφαίρισης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΓΩΝΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΒΕΤΕΡΑΝΩΝ-ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ Δ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΗΠΕΙΡΟΥ 2013-14 ΚΟΝΙΤΣΑ, 19-20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2013

ΣΑΒΒΑΤΟ, 19 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2013

Μαθητική Εστιά Κόνιτσας

19:00 Υποδοχή αθλητών και Δ.Σ. ΠΟΦΕΠΑ – Συνεσίαση

ΚΥΡΙΑΚΗ, 20 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2013

Κλειστό Γυμναστήριο Κόνιτσας

Ωράριο	Περιγραφή
8:30 – 9:30	Προσέλευση – προθέρμανση των ομάδων
9:30 – 10:00	Αναμνηστικές φωτογραφίες – κλήρωση αγώνων
10:00 – 12:30	Έναρξη αγώνων – 1η φάση νοκ-άουτ
12:30 – 13:00	Επίδειξη πρώην και νυν πρωταθλητών
13:00 – 15:00	Αγώνες ημιτελικής φάσης
15:00 – 15:15	Ομιλία του Δημάρχου Κόνιτσας και του Προέδρου του Π.Ο.Φ.ΕΠ.Α.
15:15 – 17:30	Τελικός Κυπέλλου
17:30 – 18:00	Απονομή επάθλων

Υπό την αιγίδα του ΔΗΜΟΥ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

και του ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΦΙΛΩΝ ΕΠΙΤΡΑΠΕΖΙΑΣ ΑΝΤΙΣΦΑΙΡΙΣΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

- Στις 8 Σεπτέμβρη - γιορτή της Παναγίας - όπως κάθε χρόνο και φέτος αρκετοί προσκυνητές ανηφόρισαν για το μοναστήρι του Στομίου στη χαράδρα Αώου.

- Στις 20/9 άνοιξε το καθιερωμένο «Παζαρόπουλο» για μια εβδομάδα. Φέτος ήταν πιο υποτονικό από άλλα χρόνια. Όπως και να 'ναι όμως είναι μια αναλαμπή φθινοπωριάτικη πριν από τον ερχομό του χειμώνα.

- Ο Σεπτέμβρης είναι και μήνας του τρυγητού. Η φετινή σταφυλοπαραγωγή ήταν πολύ καλή, σ' αυτό συνετέλεσε το ξηρό καλοκαίρι.

- Ο ερχομός του Οκτώβρη έφερε πολλές βροχές στην περιοχή μας κατά το πρώτο δεκαήμερο και ο Αώος μας θύμισε τις χειμωνιάτικες κατεβασιές.

- Με την καλύτερευση του καιρού στο δεύτερο δεκαήμερο άρχισε και το πατροπαράδοτο άνοιγμα των καζανιών για την παραγωγή του τσίπουρου.

- Με λαμπρότητα γιορτάστηκε η Εθνική Επέτειος στην Κόνιτσα φέτος. Τις παραμονές έγιναν ομιλίες στα σχολεία, η πόλη σημαιοστολίστηκε και ανήμερα, μετά τη Δοξολογία στο Ναό του Αγ. Κοσμά, έγινε η επιμνημόσυνη Δέηση στο μνημείο (έξω από το Δημαρχείο). Κατάθεση στεφάνων από τον Δήμαρχο, Δ/τή του 583 Τ.Π., Αστυνομία, Πυροσβεστική, Εθν. Αντίσταση, Συλλόγους κ.λ.

Στο αμφιθέατρο του Δημαρχείου η δασκάλα του Α΄ Δημ. Σχολείου Ελισάβετ Σπίγγου εκφώνησε τον πανηγυρικό της ημέρας και ακολούθησε δεξίωση από το Δήμο.

Μετά τη δεξίωση παρήλασαν στην πλα-

τεία οι μαθητές όλων των Σχολείων και Διμοιρία Στρατού μπροστά από την εξέδρα των επισήμων όπου παρίσταντο ο Μητροπολίτης, ο Δήμαρχος, ο Δ/τής του τάγματος και Δημ. Σύμβουλοι.

Σε μια ηλιόλουστη μέρα πολύς κόσμος παρακολούθησε την παρέλαση καθώς και τους παραδοσιακούς χορούς των μαθητών Δημοτικού και Γυμνασίου.

Το απόγευμα στην αίθουσα του Λυκείου οι μαθητές πραγματοποίησαν εκδήλωση με ποιήματα, τραγούδια, χορούς και θεατρική παράσταση με θέμα από την γερμανική Κατοχή.

Την εκδήλωση παρακολούθησε πολύς κόσμος που έμεινε ευχαριστημένος και αυτό το έδειξε με τα παρατεταμένα χειροκροτήματα.

Στο τέλος ο δ/ντής κ. Γ. Καλλιντέρης μίλησε για λίγο ευχαριστώντας τα παιδιά για τις προσπάθειές τους και συνδυάζοντας το ΟΧΙ του 1940 με τις σημερινές δύσκολες οικονομικές συνθήκες, κάλεσε τους μαθητές και θεατές σε ένα νέο ΟΧΙ στη νέα «Κατοχή» της χώρας μας. Με το ίδιο πνεύμα μίλησε και ο Δήμαρχος κ. Π. Γαργάλας, προσθέτοντας ότι σήμερα χρειάζεται και ένα όχι στους Νεοναζί που ξεφύτρωσαν τα τελευταία χρόνια με το μάρφωμα της «Χρυσής Αυγής».

Τέλος ο Σεβ. Μητροπολίτης κ. Ανδρέας κάλεσε τους νέους να είναι Έλληνες και να αγαπούν τον τόπο τους.,

- Πολύ καλός καιρός ως το τέλος του Οκτώβρη βοήθησε και τους αγρότες να αρχίσουν τη συγκομιδή του καλαμποκιού και την απόσταξη του τσίπουρου που εξελίχθηκε σε «πανηγύρι» με «τσιπροκατάνυξη» και γλέντια στην Κόνιτσα και σε πολλά χωριά (στους δύ-

σκολους καιρούς... να πάνε τα φαρμάκια έξω όπως λέει και ο λαός).

- Με επιτυχία και μεγάλη προσέλευση κόσμου πραγματοποιήθηκαν οι φετινές εκδηλώσεις αναπαράστασης στο Καλπάκι την παραμονή της 28ης Οκτωβρίου.

- Ο Χρήστος Καραγεώργος (εγγονός του Αν. Πηγαδά από την κόρη του Χαρίκλεια), άριστευσε στις Πανελλήνιες και επέλεξε την Ιατρική του Αριστ. Πανεπ. Θεσσαλονίκης.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΑ

Με αφορμή τη δημοσιευμένη ομιλία (στο τ. 171, Ιουλ.-Αυγ. 2013) του προέδρου του Συνδέσμου Αποφ. Γυμ.-Λυκείου Κόνιτσας, κ. Γκότζου Σπυρ. στις 13/8/13 και την αναφορά του στη νέα μας επένδυση και την ανέγερση του Ξενοδοχείου «ΡΟΔΟΒΟΛΙ» εκφράζουμε τις θερμές μας ευχαριστίες.

Επίσης για το δημοσίευμα στο τ. 171 του κ. Στάθη Βίνου «Ένα έργο με προσδοκίες» εκφράζουμε τις ευχαριστίες μας.

Για την οικογένεια
Γιάννη Λαζογιάννη
Δημ. Λαζογιάννης

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ:

- Στις 24/4 ο Απόστολος Γκρέστας και η Χριστίνα Κέντρου απόχτησαν κοριτσάκι στην Λάρισα και στις 15/9 το βάφτισαν με το όνομα Μυρτώ.

- Στις 23/8 ο Ευθύμιος Βλάχος και η

Αλέκα Ντάφλη απόχτησαν στην Κόνιτσα κοριτσάκι.

- Στις 1/10 ο Γρηγόριος Καρανάσιος και η Μαρία Παπαγιάννη, απόκτησαν στη Λάρισα κοριτσάκι.

- Στις 22/10 ο Αλέξανδρος Αλεξάνδρου και η Μαρία Πραμαγκιούλη απόχτησαν κοριτσάκι στη Θεσ/νίκη.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ:

- Στην Ηλιόρραχη ο Νικόλαος Κολόκας και η Κωνσταντίνα Κωνσταντίνου βάφτισαν το αγοράκι τους. Όνομα: Γρηγόριος.

- Ο Γιώργος και η Μαρία Ντάφλη στην Αθήνα βάφτισαν την κορούλα τους. Όνομα: Αρετή.

- Στις 29/9 η Ευανθία Κώτσικου βάφτισε στην Ελευσίνα την κορούλα της. Όνομα: Μελίνα.

- Την 1/9/2013 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα ο Δημήτριος Καραφέρης του Αναστασίου.

- Στις 15/9 βαπτίστηκε στην Καλλιθέα η κόρη του Νικολάου Ντίνου. Όνομα: Παυλίνα.

- Στις 15/9 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα η κόρη του Αθανασίου Γκότζου. Όνομα: Διαλεχτή.

- Στις 28/9 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα η κόρη του Κων/νου Φατέ. Όνομα: Χριστίνα.

- Στις 29/9 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα η κόρη του Σωτήρη Σκούπρα. Όνομα: Σωτηρία.

- Στις 29/9 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα η κόρη του Κων/νου Στεργίου. Όνομα: Αριάδνη-Ευσταθία.

- Στις 8/9 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα ο Σπυρίδων Κυρτζόγλου του Βασιλείου.

- Στις 29/9 βαπτίστηκε στην Πηγή η κο-

ρούλα του Παναγιώτη Κουτρομπίνα. Όνομα: Στεφανία.

• Στις 20/10 βαπτίστηκε στην Κόνιτσα ο γιος του Στέργιου Τάσιου. Όνομα: Αντώνιος.

ΓΑΜΟΙ:

• Στις 21/7 έγιναν στην Κόνιτσα οι γάμοι του Παναγιώτη Πούλιου και της Εριφύλης Γκίκα.

• Στις 31/8 έγιναν στην Κόνιτσα οι γάμοι του Πρόδρομου Γαϊτανίδη και της Ελιόνας Ιωάννας Λίτο.

• Στις 6/9 έγιναν στην Λάρισα οι γάμοι του Γρηγορίου Καρνάσιου και της Μαρίας Παπαγιάννη.

• Στις 21/9 έγιναν στο Αργοστόλι οι γάμοι του Πρόδρομου Χαρ. Καράκογλου και της Μαρίας Γ. Ατσάρου.

• Στις 31/8 έγινε στην Κόνιτσα ο γάμος του Σωτήρη Νάτση και της Αντωνίας Νίτσα.

• Στις 7/9 έγινε στην Κόνιτσα ο γάμος του Ευάγγελου Λαγού και της Αικατερίνης Βουρδούκα.

• Στις 10/9 έγινε στην Κόνιτσα ο γάμος του Κων/νου Καραβελίδη και της Ελένης Γκόγκου.

• Στις 15/9 έγινε στην Κόνιτσα ο γάμος του Αθανασίου Γκότζου και της Ειρήνης Μπαντινάκη.

ΑΠΕΒΙΩΣΑΝ:

• Στις 10/9 ο Χρήστος Μ. Οικονόμου ετών 85 στο Γεροπλάτανο Πωγωνίου.

• Στις 12/9 ο Ευάγγελος Ζήκας ετών 77, στην Αετόπετρα.

• Στις 12/9 ο Ευάγγελος Ντέμος, ετών 93, στην Κλειδωνιά.

• Στις 20/9 ο Σάββας Κωστρόγλου, ετών 70, στην Αθήνα.

• Στις 21/9 η Δεσπούλα Νάκου, ετών 82 στην Σικυώνα Κορινθίας.

• Στις 23/9 η Πολυξένη Νάκου, ετών 79, στον Αμάραντο.

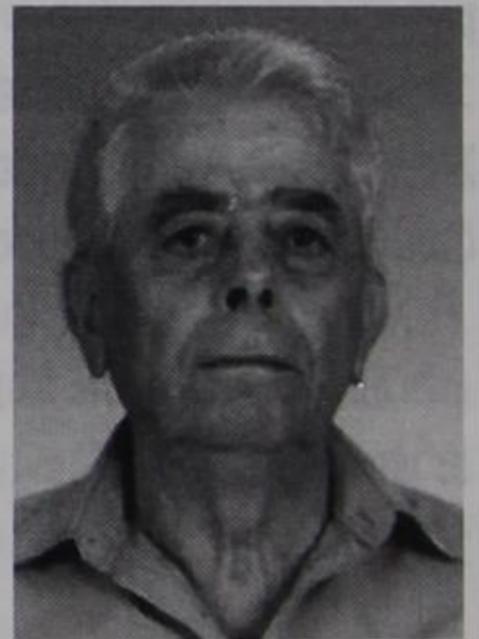
• Στις 5/10 η Δημητρούλα Κίτσιου, ετών 90, στην Κόνιτσα.

• Στις 14/10 ο Κων/νος Ρόμπολος, ετών 90, στην Κόνιτσα.

• Στις 20/10 η Μαριάνθη Κουκούμη, ετών 87, στην Αθήνα.

ΜΝΗΜΕΣ:

Στη μνήμη του αγαπητού σε όλους και συνδρομητή του περιοδικού μας ως την τελευταία στιγμή, Δημητρίου Πορφυριάδη που πέθανε στις 27/8/13 στην Εξοχή Κόνιτσας, οι αδελφές και τα ανή-

ψια του προσφέρουν στο περιοδικό μας 50=€. Επίσης 50=€ προσφέρει και η διαμένουσα στη Γαλλία αδερφή του Αφροδίτη Πορφυριάδη.

Συνδρομές

	Δολ.	€		
Πηγαδάς Πέτρος Αυστραλία		100	Μούχος Νικ. Αθήνα	15
Μωυσίδης Χαρ. Γερμανία		30	Καρανίκας Μιχ. Αθήνα	20
Piter Dallas U.S.A.		40	Σπανός Απόστ. Θεσ/νίκη	30
Μήτσιου Μαρία Γερμανία		30	Μάτσικα Νίτσα Θεσ/νίκη	25
Πορφυριάδη Αφροδίτη Γαλλία		30	Δούμα Ευανθία Γιάννινα	15
Κατσιμπάρης Ιωάννης Γερμανία		30	Γιάκκας Ανδρέας Γιάννινα	20
Λέτσιος Γεωργ. Αθήνα		15	Γκούντα Χρυσάνθη Γιάννινα	20
Κούσιος Δημ. Αθήνα		100	Κουκέση Ελένη-Κατερίνη	20
Ζδράβος Αρίστιππος Αθήνα		15	Γαζώνα Ερασμία Άρτα	15
Ράγγας Γεωργ. Αθήνα		15	Ζάρος Γρηγ. Ηγουμενίτσα	30
Κοκοβές Χρ. Αθήνα		15	Δήσιος Παναγ. Μέγαρο	15
Οικονόμου Όλγα Αθήνα		20	Παπαγιαννόπουλος Β. Βόλος	30
Γαϊτανίδη Ελπίδα Αθήνα		20	Κυριάκος Μαργ. Λάρισα	75
Στυλιάρα Σωτηρία Αθήνα		30	Τσινασλανίδης Αλέκος Φιλιάτες	20
Πριμηκύρης Κων. Αθήνα		20	Τσινός Θωμάς Πρωτόπαπας	20
Μίσσιου Μαρίκα Αθήνα		20	Ρούβαλη Σοφία Βόλος	20
Αθανασόπουλος Κων. Αθήνα		20	Μεσσής Ανδρέας Λάρισα	20
Πρίτσης Αλέκος Αθήνα		20	Γιάκκας Γεώργ. Λάρισα	20
Βλάχος Ανδρέας Αθήνα		15	Σδούκος Βασ. Λάρισα	20
Μπογκιάν Αγλαΐα Αθήνα		15	Χουρσανίδης Αποστ. Κόνιτσα	15
Κότσαγας Γεωργ. Αθήνα		45	Λαζογιάννης Ιωαν. Κόνιτσα	20
Μπατζίγου Μαρία Αθήνα		15	Ρεμπέλη Άννα Κόνιτσα	20
Φασούλης Νίκος Αθήνα		20	Ντάφλης Γιάννης Κόνιτσα	50
Νούτσος Γιώργος Αθήνα		20	Παπαχρηστίδη Ελένη Κόνιτσα	20
Στεργίου Ελευθ. Αθήνα		15	Καλαμπόκη Άννα Κόνιτσα	15
Κίτσιος Σταύρος Αθήνα		15	Γκέλης Βασ. Κόνιτσα	15
Λιόλιος Αποστ. Αθήνα		15	Παγανιάς Κων. Κόνιτσα	15
Μανώλης Ευαγγ. Αθήνα		30	Σέρρας Κων. Κόνιτσα	15
Στέρτσου Ανθούλα Αθήνα		20	Μάλιακας Χρ. Κόνιτσα	30
Μανώλης Ευάγγ. Αθήνα		20	Μουρεχίδης Ιωαν. Κόνιτσα	30
Γαλάτουλας Ιωαν. Αθήνα		15	Λώλος Ανδρέας Κόνιτσα	15
Κώστας Ευάγγ. Αθήνα		15	Στέφος Κώστας Κόνιτσα	30
Κίτσιος Χριστόφορος. Αθήνα		20	Γιαννάκης Χρήστος Κόνιτσα	30
Κίτσιος Γ. Κων. Αθήνα		20	Κεφάλας Θεοδ. Ηλιόρραχη	20
Πολίτης Αγαθ. Αθήνα		15	Τζίνας Κων. Αγ. Παρασκευή	20
Σδούκου Μαρία Αθήνα		20	Σκαλωμένος Δημ. Αγ. Παρασκευή	20
Κατσιμπάρης Γεώργιος Αθήνα		15	Λασπονίκος Νίκος Καβάσιλα	15
Ομοσπονδία Αδ/των Κόνιτσας		20	Στεργίου Κων. Καστανέα	20
Πανελλήνιος Σύλλογος Πυρσογιαννιτών		20	Καραφλιά Γιαννούλα Κλειδωνιά	15
Μαρτσέκης Μιχ. Αθήνα		25	Καραγιάννης Νίκος Δίστρατο	30
			Ντάφλος Χρ. Αετόπετρα	15
			Σπανός Στεργ. Δίστρατο	30
			Οικονόμου Δ. Ευαγγ. Δίστρατο	20
			Εξάρχου Γεωργ. Εξοχή	20

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Λόγω των πρόσφατων δημοσιεύσεων στον τοπικό τύπο, ανεστάλη προσωρινά η απονομή του 1 ΕΡΙΦΙΛΕΙΟΥ ΕΠΑΘΛΟΥ 1 και η λειτουργία του 1 ΚΟΥΣΕΙΟΥ ΕΚΘΕΣΙΑΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ 1 / (Κ.Ε.Κ.). Το θεσπισθέν ποσόν, για τα έτη 2013 & 2014, διετέθη από τον αθλοθέτη, για την Αγιογράφηση της Εκκλησίας 1 Αγία Βαρβάρα 1 στην Κόνιτσα, στην μνήμη των γονέων του.